

Mamuşa

Evlad-ı fatihan diyarı

TOPLUM BİLİM KÜLTÜR SANAT DERGİSİ

Yıl 2-Sayı 4 - Yaz 2022- Mamuşa - Kosova

T.C. Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu Mamuşa'da

"Aşık Ferki" Kültür Sanat Demeği Canlanıyor

Kosova Özgürlüğünün 23. Yılı Kutladı

Murat Hüdavendigâr Kabri Başında Dualarla Anıldı

Toprağımızdan Bereket Fıskırıyor

Hoşça Kal Okul Merhaba Tatil

Editör`den

BİZE GÜÇ VEREN KUTLAMA MESAJLARI

Sevgili okurlar kısa bir aradan sonra dergimizin yeni sayısıyla işte yine birlikteyiz.

Mamuşa yaşamın değişik alanlarında fark edilen eksiklere, ihmallere yetersizliklere karşın her yönüyle çekim merkezi bir yoreye dönüşmeyi sürdürüyor. Son yıllarda özellikle anaülke Türkiye`den Kosova`yı ziyaret eden önemli konukların uğramadan edemedikleri bir ortam haline gelmiş durumda. artık Mamuşa. Sadece siyasetçilerin, iş adamlarının değil ,aynı zamanda kültür sanat erbabı şair, yazar, akademisyen, hatta lise ve üniversite öğrencileri tarafından da mutlaka ziyaret edilen bir yöre olma yolunda ilerliyor. Buysa anlaşılacağı üzere sıradan insanların yanı sıra biz kültür.sanat erbabı kişilerin de hiç kuşkusuz hoşuna giden bir gelişme.

Mamuşa dergisi olarak bu olumlu gelişmeleri her zaman haber, röportaj ve söyleşilerimizle siz değerli okurlarımıza taze, güncel bir şekilde yanıtı sunmaya çalışıyoruz. Bu sayımızı da aynı titizlikle hazırlamaya özen gösterdiğimizi ayrıca belirtmemize gerek yok.

Dergimizin geçen sayısı ile elimizde bulunan sayısı arasındaki dönem süresince yaşanan toplumsal, sosyal, kültürel, sanatsal olaylarla ilgili gelişmeleri yansıttığımız yazılarla birlikte bize Kosova`nın yanı sıra Türkiye ile Türk dünyasından gönderilen şiir, hikaye, araştırma, inceleme, söyleşi türündeki yazılar da bu söylediklerimizi en güzel bir şekilde ortaya koymaktalar. Mamuşa`ya gerçekleştirilen üst düzey önemli ziyaretlerle ilgili haberler, 633 yıldır güncelliğini kaybetmeyen Kosova Meydan Muharebesi, Kosova`nın kurtuluş yıldönümü ile ilgili raporlar, Prizren yöresindeki yatırımlarla ilgili araştırmaya bunların sadece birkaçı.

Bu arada Mamuşa`daki canlı yaşamı her yönüyle okurlarımıza yansıtmaya çalıştığımızı da ayrıca belirtmek isteriz. Sayfalarımızla siyasetçi, yönetici, memur, öğretmen, tarımcı, iş adamlarımızın yanı sıra varlığımız ve geleceğimiz açısından her zaman başta ettiğimiz öğrencilerimize de yer vermeyi ihmal etmedik.

Dergimizin kısa bir dönem içerisinde, sadece üç sayısıyla da olsa Türkiye`de olduğu gibi Türk dünyasında bile ses getirdiğine tanık olmak bizleri yürekten sevindiriyor. Bu gerçeği bize gelenlerin yanı sıra sosyal medya aracılığıyla yayınlanan kutlama, tebrik, temenni ve dilekler de en güzel bir şekilde ortaya koymakta. Bunların bir kısmını yandaki sayfamızda sergilemeye çalıştık. Buysa sesimizin kısa bir süre içerisinde Türk dünyasının her köşe bucğına ulaştığını gösteriyor. Bütün bunların ilerideki çalışmalarımız için bize güç ve cesaret verdiğini de burada özellikle vurgulamak isteriz.

Bir sonraki sayımızda tekrar buluşuncaya dek herkese esenlikler ve iyi okumalar...

Reşit Hanadan

İÇİNDEKİLER:

*Kosova`nın 23. Kurtuluş Günü
Coşkuyla Kutlandı
yazısı 5. sayfada

*"Anadolu"İlkokulunda Başarı Mem-
nun Edici
yazısı 7. sayfada

* Tarihin Tozlu Raflarında Unutulan
Alimler
yazısı 10. sayfada

*İki Asırlık Tarihi Bir Eser
yazısı 14. sayfada

*Destanlarla, Efsanelerle Ölümsüz-
leştirilen Tarihi Meydan Muharebesi
yazısı 17.sayfada

*Prizren ve Civarında Alperen Yatır-
ları
yazısı 20. sayfada

*Türk Romanında Kosova`dan Bir
Ses: Reşit Hanadan
yazısı 26. sayfada

*138 Kişinin Hüzünlü Hikayesi Ata-
beyit`te Tarihin izleri
yazısı 33. sayfada

*Gençlerimizi Derneğe Bekliyoruz
yazısı 42. sayfada

*Tarımcılık Zor Ama Onurlu Bir
Uğraş
yazısı 44.sayfada

*Haccın Fazileti
yazısı 47. sayfada

Yayın Yönetmeni:

***Reşit Hanadan**

Yayın Danışmanı:

***Prof. Dr. İrfan Morina**

*Yazı Kurulu:

*Prof. Dr. İrfan Morina
*Refki Taç
*Türker Mazrek
*Erol Morina
*Buyar Mazrek
*Reşit Hanadan
*Nazmi Morina

Logo Tasarım: Nuri Morina

Yazışma adresi: Mamuşa Dergisi
Mamuşa Belediyesi, 20540
Mamuşa-Kosova

E- mail adresi:
mamusadergisi@gmail.com

Gönderilen yazılar yayınlansın
veya yayınlanmasın iade edil-
mez. Yazılarda sergilenen görüş-
lerin sorumluluğu yazarlarına
aittir

Grafik Tasarım:
*ARF SH.P.K.

Mamuşa Dergisi, Mamuşa Bele-
diyesi Eğitim, Kültür, Gençlik ve
Spor Müdürlüğü tarafından hazır-
lanıp yayınlanır.
Baskı: ARF SH.P.K FUSHË
KOSOVA - KOSOVA OVASI

'ya Gelen Tebrik, İyi Dilek ve Kutlamalar:

Değerli okurlar. üçüncü sayısıyla birlikte Balkanlarda, ve Türkiye’de olduğu gibi, Türk dünyasında da ses getirmeyi başaran Mamuşa adlı dergimize uzun ömürlü, bol okurlu, olması, dolayısıyla buralarda dalgalanan Türkçe bayrağını daha yükseklerle çıkarması yolunda yeni başarılarla imza atması konusundaki iyi dilek, kutlama ve tebrik mesajları geldi ve gelmeye de devam ediyor. Bizleri derinden sevindiren, mutluluğa boğan ve çalışmalarımıza güç veren bu içten dileklerden bazılarını sizlerle paylaşmaktan kıvanç duyuyoruz.

***Feyyaz Sağlam, /KİBATEK Onursal Başkanı. İzmir/ Türkiye:** “Mamuşa adlı derginiz hayırlı uğurlu, uzun ömürlü olsun. Derginizi KİBATEK uluslararası grubunda tanıtarak duyurduk. Kıbrıs’ta çok ilgi gördü...”

***Ayşe Tural, şair, yazar, Lefkoşe/ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti:** “Bu harika bir haber. Türk dünyasının Türkçe bayrağı hep dalgalansın...”

***Sevil Emirzade, Yazar, tiyatro sanatçısı, Lefkoşe/ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti:** “Kosova’da yayınlanan bu yeni dergiye ve Bayram nedeniyle tüm arkadaşlara en güzel dileklerimi sunarım...”

***Yardımcı Doç.. Dr. Zeynep Yenen, şair, yazar, akademisyen, Lefkoşe, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti:** “Kosova Türklerinin yeni dergisinin bol okuyuculu ve üretilen bütün emeklerin okuyucusuna ulaşip edebiyat dünyasında en güzel yerlere gelmesi dilekleriyle...”

***Dr. Altay Suroy Receptoğlu, şair, yazar, hukukçu, Prizren/ Kosova:** Hayırlı, uğurlu, bol okuyuculu olması dilekleriyle...”

***Prof. Dr. Salih Okumuş, araştırmacı, yazar, akademisyen. Ordu/ Türkiye:** “Hayırlı, uğurlu olması dilekleriyle...”

***Mehmet Ömer Kazancı, şair, yazar, Kerkük/Irak:** “Hayırlı olsun, çıkarınların elleri dert görmesin...”

***Doç. Dr. Ertuğrul Karakuş, araştırmacı, yazar, akademisyen, Bolu/ Türkiye:** “Hayırlı, uğurlu olsun...”

***Zeynel Beksaç, şair, gazeteci-yazar, yayıncı, Kosova Türk Yazarlar Derneği Başkanı, Prizren /Kosova:** “Ömrü uzun olsun...”

***Mustafa Kemal Yılmaz, Bolu/ Türkiye:** “Tebrik eder, başarılar dileriz...”

***Elif Köprülü, gazeteci, yazar, Kerkük/ Irak:** “Başta sevgili hocamız Reşit Hanadan olmak üzere, emeği geçen herkesi tebrik eder, başarılarına devamlılık dilerim. Bu pek kıymetli dergi, tüm Türk milleti’ne hayırlı uğurlu, bol okurlu, uzun ömürlü olsun. Kerkük’ten saygı, sevgi ve selamlar...”

***Enver Baki, gazeteci, şair, yazar, Priştine/ Kosova:** “Mamuşa kültür sanat dergisinin çıkmasını canü gönülden

kutluyorum. Dergimizin Kosova’daki Türkçe kültür sanat konularında var olan boşluğu dolduracağına yürekten inanıyorum. Hayırlı uğurlu olsun...”

Üst düzey ziyaretler- konuklar- görüşmeler

Kosova ziyareti çerçevesinde Mamuşa'ya da uğrayan T.C. Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu: "TÜRKİYE'NİN DESTEĞİ DEVAM EDECEK"

Balkan ülkelerine düzenlediği resmi ziyaretleri çerçevesinde uğradığı Kosova'da cumhurbaşkanı, başbakan ve dışişleri bakanıyla yaptığı görüşmeler ardından Türklerin yoğun olarak yaşadıkları Prizren ile Mamuşa'ya geçen Çavuşoğlu soydaşlarla bir araya geldi. Mamuşa Belediyesi'ni beraberindeki heyet ile birlikte ziyaret eden Çavuşoğlu ile yanındakiler başta belediye başkanı ve müdürler olmak üzere burada toplanan vatandaşlar tarafından sevgi, saygı coşku gösterileri içerisinde karşılandılar. Çavuşoğlu kendisini karşılayanlara hitaben diğerleri arasında şunları söyledi:

Çavuşoğlu halka hitap ederken

-Ata yadigarı toprağı Mamuşa'da dört yıl aradan sonra sizlerle tekrar birlikte olmanın mutluluğunu yaşıyorum. Cumhurbaşkanımız Erdoğan ile 85 milyon vatandaşımızın selamlarını getirdim. Sutan Murad Han ve gazileri 633 yıl önce bu beldeyi Müslüman Türklere yurt yaptı. Bu topraklar Mehmet Akif gibi bir şair çıkardı. Bu toprakların mayası şehitlerimizin, Evlad-ı Fatihan'dır. Allah varlığını daim etsin.

-Sizin yüreğinizin de Türkiye sevinciyle attığını biliyoruz. Balkanların karanlık günlerinde sizler de sıkıntılar, acılar çektiniz. Türk kimliğini korumak için mücadele verdiniz. Kimliğinizi, dininizi, dilinizi kültürünüzü yaşatma gayretlerinizi tüm kurumlarımızla biliyor ve bu değerleri geliştirebilmeniz için sizleri desteklemeye devam ediyoruz.

-Sizden beklentimiz birlik ve beraberliğiniz ve dirliğiniz .Anadolu'da ve Balkanlarda aynı yapıyı inşa eden Hacı Bektaş Veli Hazretlerinin dediği gibi bir olacağız, diri olacağız İnşallah... Aramızı bozmaya çalışanlara da fırsat veremeyecek, kişisel çıkarlarımızı Türk toplumunun çıkarları üzerinde tutmayacağız ...

Türkiye'nin şimdiye kadar olduğu gibi bundan böyle de Kosova'daki soydaşlarına her türlü desteği sunmaya devam edeceğini belirten Çavuşoğlu halktan birlik ve beraberlik içerisinde olmaları gerektiğini söyledi.

Çavuşoğlu Çocuklara Türk Bayrağı verdi

TİKA Başkanı Serkan Kayalar Mamuşa'yı Ziyaret etti

Nisan ayı sonlarına doğru Mamuşa'yı ziyaret eden Türkiye'nin üst düzey yetkililerden biri de TİKA Başkanı Serkan Kayalar oldu. Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç tarafından karşılanan TİKA başkanı ve beraberindeki heyet üyeleri arasında belediyede gerçekleştirilen görüşme esnasında Mamuşa belediyesi ile TİKA arasında önümüzdeki dönemde gerçekleştirilmesi olası projeler üzerinde duruldu.

Bursa ile Mamuşa Belediyelerinden iftar yemeği

Bursa Büyükşehir ile Mamuşa belediyeleri tarafından 19 Nisan akşamı ortaklaşa olarak Mamuşa'da halka açık toplu iftar yemeği düzenlendi. İftar yemeğine Mamuşa Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç ve halkın yanı sıra konuk olarak KDTP Başkanı Fikrim Damka, Kosova Meclisi milletvekilleri Fidan Brina Jilta ile Enis Kervan, TC Priştine Büyükelçisi Çağrı Sakar, AKP Bursa milletvekilleri Refik Özen, Zafer Işık ile Vildan Yılmaz Gürel, Bursa Büyükşehir Başkan yardımcısı Sülyman Çelik, Murat Demir, Halide Serpil Şahin ve diğer yetkililer de katıldılar.

T.C. Dışişleri Bakan Yardımcısı Yavuz Selim Kıran Mamuşa'da

23 Nisan Kosova Türkleri Milli Bayramı nedeniyle Kosovalı soydaşlarının sevinçlerine ortak olmak amacıyla Kosova'ya gelen TC Dışişleri Bakan Yardımcısı Yavuz Selim kendisine eşlik eden TC Priştine Büyükelçisi Çağrı Sakar ve beraberindeki heyet üyeleri ile birlikte söz konusu ziyareti çerçevesinde uğradığı Mamuşa'ya da halkın coşku ve sevincine ortak oldu. Bu arada belediyeyi de ziyaret eden üst düzey konuklara Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç Mamuşa ve belediyenin çalışmaları ile ilgili bilgiler Verdi.

AGİT Büyükelçisi Davenport Mamuşa'yı ziyaret etti

Nisan ayının sonlarına doğru AGİT Kosova Misyon Şefi Büyükelçi Michael Devenport Mamuşa Belediyesi'ne yaptığı resmi ziyaret çerçevesinde Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç tarafından kabul edildi. Yapılan görüşme esnasında Mamuşa Belediyesi ile AGİT arasında gerçekleştirilmesi öngörülen projeler ele alınırken Abdülhadi Krasniç Devenport'a şimdiye dek Mamuşa'ya gösterdikleri ilgi ve yaptıkları desteklerinden dolayı teşekkür etti.

Kosova'nın 23. Kurtuluş Günü Coşkuyla Kutlandı

Bundan 23 yıl önce, 24 Mart 1999 tarihinde, saat 20.00 sularında NATO güçlerinin ülke içinde mücadele veren UÇK güçleriyle birlikte Sırp zulmüne maruz kalmış Arnavut, Türk, Boşnak, Romanlardan oluşan çaresiz halkı kurtarmak amacıyla karadan, denizden ve havadan olmak üzere Yugoslavaya'ya karşı giriştiği silahlı müdahale çerçevesinde 78 gün süren saldırılarının ardından Yugoslav, dolayısıyla da Sırp güçleri teslim olmak zorunda kalmışlardı. Yugoslavya ile NATO arasında 9 Haziran 1999 tarihinde Makedonya'nın Kumanova şehrinde imzalanan Askeri-Teknik Barış Anlaşmasının ardından BM Güvenlik Konseyi tarafından Kabul edilen 2244 sayılı karar uyarınca Yugoslav askeri ile Sırp polis güçlerinin Kosova'dan çekilmeleriyle birlikte bölgeye girmeye başlayan 50 bin kişilik NATO Barış Gücü Kosova, dolayısıyla da Kosovalıları özgürlüklerine kavuşturmuştu.

Prizren'de Türk askerine coşkulu karşılama

İşte o tarihten bu yana 12 Haziran günü Kosovalılar tarafından artık her yıl Kurtuluş Günü olarak kutlanıyor. Bu önemli günün onuruna yöneticiler günün anlamı ve önemi hakkında konuşmalar yaparken ülkenin her köşe bucağında bir araya gelen Kosovalılar da özgürlüklerine kavuştukları bu önemli günü neşe, sevinç ve mutluluk içerisinde düzenledikleri etkinliklerle kutlamaktadırlar. Bu yıl da yine öyle oldu. Ellerde bayraklar, dillerinde şarkı-

Mamuşalı çocuklar, öğrenciler kurtuluş gününü her yıl düzenledikleri coşku dolu müsamereler ile kutluyorlar

larla sokaklara, meydanlara dökülen, salonları dolduran yediden yetmişe her yaş ve cinsteki Kosovalılar bu mutlu günü, kurtuluşlarının 23. yıldönümünü onuruna düzenledikleri müsamereler, konserler, spor etkinlikleriyle coşku içerisinde kutladılar. Bu kutlamalara haliyle Kosovalı Türkler de katıldılar. Kutlamalar çerçevesinde Balkan Savaşlarından sonra geçen onlarca yılın ardından Kosova'da oluşturulan barışı korumak ve geliştirmek amacıyla NATO bünyesinde kurulan KFOR Barış Gücü'nün

Mamuşalılar da ellerinde bayraklarla köylerine giren Türk askerini karşılamaya koşmuştu

bir parçası olarak Temmuz ayının ilk günlerinde Kosova'ya ulaşan Türk askerini karşılamak amacıyla ellerinde türk bayrakları olduğu halde kadını erkeği, yaşlısı çocuğuyla sokaklara dökülen Kosovalı Türkler hayatlarının belki de en coşkulu ve mutlu anlarını yaşamışlardı. Özellikle Prizren ile Mamuşa'da Türk askerinin nasıl büyük bir coşku içerisinde karşılandığıyla ilgili görüntüler belleklerde hala capcanlı yaşıyor.

15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü Kosova'da da kaydedildi

15 Temmuz Şehitleri Saygı ve Sevgi Dolu Etkinliklerle Anıldılar

15 Temmuz 2016 tarihindeki başarısız darbe girişimine göğüs gererken yaşamlarını kaybeden demokrasi şehitleri Türkiye Cumhuriyeti Priştine Büyükelçiliği himayesinde düzenlenen çeşitli etkinliklerle Kosova'da da anıldılar. Etkinlikler çerçevesinde demokrasi uğruna şehit düşenler saygı ve sevgiye anılıken başarısız darbe girişiminde bulunanlara ise lanetler yağdırıldı.

T.C. Priştine Büyükeçilişi Çağrı Sakar'ın evsahipliğinde büyükelçilik rezidansında düzenlenen merkezi anma programında başta Kosova Cuhuriyeti Başbakanı Albin Kurti, Başbakan Yardımcısı Emiliya Recepti, Kosova Savunma Bakanı Armend Meha, KDTP Başkanı Fikrim Damka, milletvekilleri Fidan Brina, Enis Kervan, Kosova İslam Birliği Başkanı Naim Tırnava, Mamuşa Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç, ABD Priştine Büyükelçisi Jeffrey M. Hovenier olmak üzere Türkiye ile Kosova'nın çeşitli kurum ve kuruluş temsilcileri de hazır bulundular.

Anma programında günün anlamı ve önemi hakkında yapılan konuşmalarda Türkiye ile Kosova, iki ülke

sinde 15 Temmuz şehitleri adlarının yazılı olduğu ayyıldızlı yüzlerce balonun gökyüzüne uçurulmasıyla yaşatıldılar. Prizren merkezli Orkide Kadınlar Derneği tarafından düzenlenen anma programı çerçevesinde Art Theatre topluluğu üyeleri tarafından sahnelenen "15 Temmuz Ve İnsan" adlı tiyatro oyunu da seyircilerin ilgisini topladı.

15 TEMMUZ

Sen vatan kahramanı, demokrasi şehidi
Yine bir tarih yazdın dünya bunun şahidi
Bir mucize yarattın 15 Temmuz gecesi
Can verdin vatan için yoktu bunun ötesi

O nasıl bir yürek ki, binlerce tanka bedel
Ölüm bile vız geldi, utandı senden ecel
Seninle gurur duydu Boğaziçi Köprüsü
Yeniden dile geldi Çanakkale türküsü

Seninle nöbette bak bu ülkenin tamamı
İşte böyle kutlanır demokrasi bayramı
Şimdi daha şanlı bak ay yıldızlı bayrağın
Ey şehit oğlu şehit önderisin her çağın

Yıldızları yağdırsak azdır senin üstüne
Bak adını naksettik gönlümüzün büstüne
Şehitler asla ölmez ölümsüz her biriniz
Bil ki mahşere kadar kalbimizde yeriniz.

AHMET SELÇUK İLKAN

arasındaki çok yönlü dostluk ilişkilerine değinildi. Bu arada hala varlığı görülen FETÖ tehlikesine işaret edilirken bu tehlikeye karşı hep birlikte karşı gelinmesi gereği de vurgulandı.

Bu arada başarısız darbe girişimine karşı koyarken yaşamlarını yitiren şehit düşenlerin anımları için daha çok sayıda etkinlik de gerçekleştirildi. AAB Koleji Kampüsü'nde gerçekleştirilen kültür ve spor etkinlikleri çerçeve

Bir öğretim yılı daha sona erdi "Anadolu" İlkokulu'nda Başarı Memnun Edici

Erol Morina, "Anadolu" İlkokulu Müdürü

Kosova Eğitim Bilim Teknoloji ve İnovasyon Bakanlığı'nın almış olduğu karara göre 24 Haziran tarihinde ilk ve orta dereceli okulların tümünde öğretim yılı sona ererken öğrenci ve öğretmenler de dokuz aylık yoğun bir uğraşın ardından çoktan bekledikleri yaz tatillerine ayrıldılar.

Bu yıl Anadolu İlkokulu son, 9. sınıfından 63'ü Türk ve 1'i Arnavut dilinde eğitim gören toplam 64 öğrencimiz mezun oldu. Bakanlık tarafından dokuzuncu sınıflar için düzenlenen sınavda memnun edici puanlara sahip olan öğrencilere okul yönetimi tarafından ilk ve orta alt okulu diplomaları verildi. Okulun alt sınıflarında okuyup bir üst sınıfa geçme hakkı kazanan öğrenciler de şahadetnamelerini aldılar. Mamuşa'daki Anadolu İlkokulu ile Zübeyde Hanım Anaokulu avlularını diplomalarına kavuşur kavuşmaz sevince boğulan öğrencilerin şen şakrak sesleri doldurdu. Bu seslere öğretmenlerle birlikte biz yöneticiler de çoktan hasret kalmıştık. Dolayısıyla bizler de öğrencilerimizin sevinçlerine ortak olduk

Karnelerine kavuşan öğrenciler yaz tatiline sevinç içerisinde merhaba dediler

Eğitim yılının sona ermesiyle birlikte Belediye Eğitim Müdürlüğü'nün girişimiyle yaz ayları boyunca Anadolu İlkokulu'nda tadilata başlanacaktır. Planlanan tadilat çerçevesindeki tüm çalışmalar için gereken maddi desteğin TİKA tarafından karşılanması beklenmektedir. Bu arada yaz tatili boyunca okulumuzda hijyen alanında yapılması gereken çalışmalara da devam edilecektir.

Kosova Eğitim Bakanlığı kararı üzere 2022-2023 eğitim ve öğretim yılı, yaz tatilinin sona ermesiyle birlikte 1 Eylül tarihinde başlatılacaktır. Geçen aydan başlatılan 2022/23 eğitim yılı kayıt işlemleri çerçevesinde Mamuşa Anadolu İlkokulu 1. sınıfına şimdiye kadar 70 kadar öğrencinin kaydı yapılmıştır. Tahminlere göre 1. sınıf öğrenci sayısının 80'e ulaşması bekleniyor. Okulumuzda Türkçe 3, Arnavutça 1 sınıf olmak üzere toplam 4 birinci sınıf açılacaktır.

Zübeyde Hanım Anaokulu'na gelince buraya 55-60 kadar yeni öğrenci alınması planlanmış bulunuyor. Karma sınıfa alınacak öğrenci sayısı ise 10 civarındadır. Zübeyde Hanım Anaokulu'nda Türkçe 2, Arnavutça 1 sınıf olmak üzere toplam 3 sınıf açılacaktır. Yeni öğretim yılı başında Kosova Eğitim Bakanlığı tarafından ücretsiz olarak sağlanan Türkçe ve Arnavutça ders kitaplarının tedariki için okul müdürlüğü olarak bakanlığa öğrenci sayısı ile birlikte gereken kitapların listesini de daha şimdiden göndermiş bulunuyoruz. İlkokulumuzda kadro sıkıntısı bulunmamaktadır. Öğretmenlerimizin tamamı üniversite mezunu olup kendi branşlarında eğitim vermektedirler.

“Anadolu” İlkokulu öğrencilerinin eğitim dışı etkinlikleri

23 Nisan Kosova Türkleri Bayramı Müsamereyle Kutlandı

23 Nisan Kosova Türkleri Milli Bayramı dolayısıyla 22 Nisan tarihinde “Anadolu” ilkokulu öğrencileri tarafından renkli bir müsamere düzenlendi. Öğrenciler tarafından öğretmenleri eşliğinde hazırlanan renkli program müsamereyi izlemeye gelen ana babalar, öğrenciler, resmi yetkili ve öğretmenler tarafından ilgiyle izlenirken hoş anlar yaşandı.

Müsamerede sergilenen program çerçevesinde şiirler okunup, türküler yakılırken Mamuşa “Aşık Ferki” Kültür-Danat Derneği üyeleri tarafından yöreye özgü folklor öğelerinin yer aldığı bir folklor gösterisi de sergilendi.

Yoğun bir katılımın yaşandığı müsamereyi bevelinler, öğrenci ve öğretmenlerin yanı sıra Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç, meclis üyeleri, müdürler, TC Prizren başkonsolosluğu, Temsilci, s. İsmail Cenk şen, Kosova'daki Türk Temsil Heyet Başkanlığı temsilcileri, Yunus Emre Enstitüsü Müdürü Mehmet Ülker ve başkaları da ilgiyle izlediler.

23 Nisan Kosova Türkleri Milli Bayramı vesilesiyle düzenlenen müsamere çerçevesinde günün anlamı ve önemi hakkında konuşmalar da yapıldı.

Minik Öğrencilerimizin Okuma Bayramı Coşkusu

Mamuşa “Anadolu” İlkokulu 1. sınıf öğrencileri tarafından Okuma Bayramı dolayısıyla öğretmenlerinin denetimi altında hazırlananıp 3 Haziran tarihinde sunulan renkli ve coşkulu kutlama programı katılımcıların büyük ilgi ve beğenilerini topladı. Mamuşa Belediyesi'nin girişimiyle “Anadolu İlkokulu öğretmen ile öğrencilerinin evsahipliğinde sunulan bu güzel program, Okuma Bayramı Kutlama program çerçevesinde sunulan etkinlikleri izlemek için salonu dolduran ebeveynlerin yanı sıra üst düzey resmi görevlilerin de alkış yağmuruna tutuldu. İlkokulun 1. sınıfını başa-

ryla bitiren ve 2. Sınıfa geçmeye hak kazanan öğrencilerin öğretmenleriyle birlikte hazırladıkları birbirinden güzel etkinlikler büyük bir beğeniyle izlendi. Öğrenciler tarafından sunulan coşkulu programı alkış yağmuru altında izleyenler arasında belediye Başkanı, KDTP Başkanı, Kosova Meclisi Türk milletvekilleri, Mamuşa Belediye Meclisi üyeleri, belediye müdürleri, Kosova eğitim müşaviri, Kosova Türk Temsil Heyet üyeleri, Türkiye Priştine büyükelçisi, Yunus Emre Enstitüsü müdürü de bulunuyordu.

Şiir

TEK GERÇEK

Zaman denilen atın üstünde gidiyoruz
Gemi azya almış, durdurmak mı? Ne mümkün!
Bu gidiş nerededir, meçhul ve bilmiyoruz
Hangi menzile varır? Ne zaman ve hangi gün?
Günahlarla yüklenmiş yaşamının vebâli
Bütün iyilikleri kötülükten kurtarmak
İnsanın kurtuluşu, insanlığın ikbâli
Durmadan, dinlenmeden son hızla O'na varmak
O'na kavuşmak için gece, gündüz yol alan
Çıldırılmış yolcuları o mukaddes yolunun
Akisleri yansıyan "hakikat" aynasından
Kâinatı kuşatan o sonsuzluk "Nur"unun
Çözülmez bir bilmece varlığımız, yoklukta
Varlığının sırrına hakim mi ki insanlar?
Sır, elbette "vandet"te aranır mı çoklukta?
Nasıl ulaşsın O'na, çoklukta arayanlar?
Karanlıklar içinde yokluklardan kurtulup

Varlıkların sahibi gerçek varlığı bulmak
Hakikatın sırrını O'nun nurundan alıp
Bütün varlığımızla tek O'na teslim olmak
Gaye bu!.. Gerisi hep, boşa harcanan zaman
Hak aşkına ermeyen gerçeği ne bilecek
O'nun sonsuz aşkıdır gönlümüzü dolduran
Sonsuzluğa götüren tek hakikat, tek gerçek

İbrahim HANEDANOĞLU
30.05.2022 - Salihli

40 yıllık meslek hayatında binlerce öğrenci yetiştiren öğretmen Rüjdi Kruezi:

“ÖĞRETMENLİK MESLEKLERİN EN KUTSALI”

Rüjdi Kruezi MAMUŞA'nın değerli ve saygın öğretmenlerinden biri. 40 yıl hizmet verdiği Türkçe eğitimin gelişmesine sunduğu katkıları için 17 Mart Öğretmenler Günü vesilesiyle bu yıl Mamuşa belediyesi Eğitim Kültür Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nün önerisi üzerine Kosova Eğitim Bakanlığı tarafından 'Yılın Öğretmeni' takdirnamesine layık bulunan Rüjdi Kruezi 1979 yılında doğum yeri Mamuşa'daki "Hacı Ömer Lütfi" İlkokulu'nda başladığı fizik-kimya öğretmenliğini hala sürdürüyor.

R. Kruezi öğretmenliğe başladığı yıl

Okurlarımız için yaptığımız söyleşiyi aktarıyoruz.

Kısa özgeçmişinizi anlatır mısınız?

-Memnuniyetle anlatayım. 16 02 1960 tarihinde Mamuşa'da doğdum. İlkokulu doğduğum köyde, liseyi Prizren'de okudum. Liseyi bitirdiğim yıl kaydolduğum Priştine Üniversitesi'ne bağlı Prizren'deki Yüksek pedagoji Okulu Fizik-Kimya Bölümü'nden ezun oldum. Branşım ile ilgili fakültenin 3. ve 4. sınıflarını da tbu arada ekrar kaydolduğum Priştine Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik-Kimya Bölümü'nünde tamamladım.

-Öğretmenlik mesleğinde 40 yıllık uzun bir kariyeriniz var. Mesleğe nasıl başladığınızı anlatır mısınız?

-Bu kutsal mesleğe Prizren'deki Yüksek pedagoji Okulu'ndan 1979 yılında mezun olur olmaz benim de okuma yazmayı öğrendiğim köyümdeki, "Hacı Ömer Lütfi" İlkokulu'nda Fizik-kimya öğretmeni olarak başladım. O yıllarda Kosova'daki en genç öğretmenlerden biriydim. 40 küsur yıldır öğretmenliğe hala devam ediyorum.

-Bu arada aynı ilkokulda müdürlük yaptığınızı da biliyoruz.

-Doğrudur. 1989 yılında "Hacı

Ömer Lütfi" İlkokulu'na müdür olarak atandım. O yıllarda yine Kosova'daki okul müdürleri arasında en genç müdür idim. Dört yıllık görevimin ardından tekrar öğretmenliğe döndüm.

-Ardından Mamuşa'daki "Atatürk Lisesi"nde de müdürlük yaptınız. Bu konuda neler söyleyeceksiniz?

-Mamuşa Lisesi 2002 yılında Prizren Lisesi'nin bir şubesi olarak açıldı. O yıla kadar Mamuşalı ilkokul mezunları orta öğrenimlerine Prizren'deki okullarda devam ediyorlardı. 2002 yılında köyümüzde gerekli bina inşa edilir edilmez burada da lise öğretimine geçildi. Mamuşa'ya belediye satusunun tanınmasıyla birlikte Belediye eğitim ve Kültür Müdürlüğü tarafından 2008 yılında "Atatürk" Lisesi müdürü görevine atandım.

- Bu arada belediyede de iki dönem müdürlük yaptınız. Bu konuda neler söylemek istersiniz?

-2009 yılı sonunda yerel seçimlerin ardından Mamuşa Belediyesi Genel ve Ortak İdari İşler Müdürü görevine atandım. Dört yıl sonraki dönemde ise Sağlık ve Sosyal refah Müdürü görevini sürdürdüm.

R. Kruezi öğrencileriyle birlikte

-Sonra sizi tekrar önce lisede, ardından da "Anadolu" İlkokulu Fizik-Kimya öğretmeni olarak görüyoruz. Türkçe eğitim söz konusu olduğunda biraz da karşılaştığınız sorunlardan bahsedebilir misiniz?

-İlk yıllarda karşılaştığımız sorunların başında ders kitabı yetersizliği, laboratuvar sorunu vardı. İlkokulda öğretmenliğe başladığım yıllarda kimya dersinden periyodik cetvelimiz bile yoktu. Üsküp'te basılan kimi ders kitapları Kosova müfredatına uymadığı için dersleri dikte ettirerek anlatıyorduk. Ders kitabı sorunu tam olarak hala çözüme kavuşturulmuş değil. Laboratu-

vara gelince ise ilk yıllarda bu konuda tek bir araç gerece bile sahip değildik. Çocuklara en basit deneyleri bile gösteremiyorduk. Zamanla bir şeyler yapılmaya başlandı. Günümüze, şu anda görev yaptığım ilkokulda güzel bir laboratuvarımız var, ama liseye gelince ne yazık ki hala fizik, kimya, biyoloji dersleri için gerekli laboratuvarımız yok.

-Kosova Eğitim Bakanlığınca Türkçe eğitime sunduğunuz katkı için takdir edildiniz. Bu sizce nasıl bir duygu?

-Harcadığının onca emek, elde ettiğiniz başarı için takdir edilip ödüllendirilmek güzel bir şey. Bundan gurur duymamak elde değil. Hayatım boyunca mesleki hayatımın güzel, parlak bir parçası olarak hatırlayacağım.

R. Kruezi Kosova Eğitim Bakanı Arbërie Nagavci'nin elinden takdirnamesini alırken

-Deneyimli bir öğretmen olarak genç öğretmen adaylarına neler söylemek istersiniz?

-Öğretmenliğin kutsal bir meslek olduğu unutulmamalı. Dünyaya tekrar gelsem yine öğretmen olmak isterdim. Bu arada bu meslek sırf para kazanmak amacıyla yapılmamalı. Zaten öğretmenlikte çok para yoktur. İnsanlara, çocuklara bir şeyler vermek, onları hayata en iyi şekilde hazırlamak asıyla yapılmalı. Şimdi, yıllar önce okuma yazmayı öğrettiğim, bilgi verdiğim çocuklar arasından önemli bir kısmının öğretmen, doktor, mühendis, avukat, iktisadçı vb. dallarda meslek sahibi olup topluma hizmet ettiklerini görünce bundan gurur duyuyorum.

-Verdiğiniz bilgiler için teşekkür ederiz.

-Ben de Mamuşa dergisi ve çalışanlarına bana sundukları bu söyleşi fırsatı için teşekkür ederim.

Nazmi Morina

Tarihin Tozlu Raflarında Unutulan Âlimler

Bahtiyar Sipahioğlu

İnsanoğlu doğar, büyür, yaratılışına uygun olarak kendine yüklenen kodlar çerçevesinde gelişir. Hayat çizgisinin her aşamasında kendini ilim yamaçlarında yenileyerek, yaşadığı dönemin binasının, akabinde arkasında bırakacağı mirasın temellerini atar. Horasan Havzası'ndan Anadolu'ya, Anadolu'dan Kosova Vilayetine iskân edilen Mamuşa'nın ilk banileri gelir gelmez, hava, su ve ekmek kadar gerekli olan ihtiyaçların temini için kollarını sıvamış, zaman kaybetmeden yol, kaldırım, cami, han, hamam akabinde medrese, mektep, saat kulesi, çeşme, kaldırım ve saire zati, dini ve kültürel varlıkların bina edilişi, çevrede kültürel farklılıklar ortaya koyarak, 21. Yüz yıla ayak basmayı bütün varlığıyla, daha doğrusu ruhunu kaybetmeden gelebilme başarısını göstermiştir.

Kâinat ve onun tercümesi olan İslâm, İlahi dinin kaidelerini uygulanır hale getirilmesinde daha ilk günlerde mabede ihtiyaç olduğunu fiili olarak dile getirilmekle kalmamış, Kamber Bey tarafından Mamuşa Camii bina edilmiştir. Caminin etrafında yerleşim, mahalle haline gelince, yeni banilerin boy göstermeleriyle mahalleler çoğalmış, tarihi, siyasi ve kültürel renklerini Anadolu'dan getiren Mamuşa, Prizren Sancağında beraberinde getirdiği bütün desenleri sergileyerek, kimliğiyle birlikte varlığını ortaya koyarak, yaşanan bir gerçektir.

Kültürel ve inanç zenginliklerini temellendirmeye çalışan bu belde ahalisi Allah'ın ahlakıyla ahlaklanmak, menfi değerlerden uzaklaşmak ve güzel görüp, güzel düşünmeyi bakış, tavır ve davranış haline getirme düşüncesini hayata geçirme arzusu soncunda zamanın ilim yuvası olan "Medrese" eğitim ve öğretim kurumuna kavuşma bahtiyarlığını daha ilk yıllarında hayata geçirmeyi başarmıştır.

Kamber Bey camii faaliyette bulunduğu süre içinde çok sayıda imam, müezzin, askeri ve ilim alanında hizmet veren Allah dostları varlık göstererek, hizmet etmişlerdir. Hizmet eden bu zatların çoğunun adı sanı nesilden nesile aktarılmış, bazılarının ise tamamen unutulmuştur. "Söz uçar, yazı kalır" misali, vazife sırasında malayani sözlerden uzak kalarak eser veren, arkasında insanların yararlanabileceği fikirler üreten şahsiyetler, miras bıraktığı eserlerin ışığında varlıkları ortaya çıkmış, eserleriyle birlikte kimlikleri topluma ve kültüre kazandırılmakla, Mamuşa İftihar Tablosuna bu şahsiyetlerin adlarını ve eserlerini altın harflerle yazdırarak, hanesine tarihi bir zaferin övünçlüğünü kazandırmıştır.

Çok yakın bir zamana kadar eser bırakan bu değerli şahsiyetlerden haberdar değildik. Zeynellerin Hasan (Hasan Taç'ı) bir ziyaretinde bulunduğum zaman beni Molla Ethem'in el yazması Kur'an-ı Kerimi ile tanıştırması gözlerimle görmesem, ellerimle tutmasan, bir hem-

şerimin kendi elleriyle ve bilgisiyle çevrede örnek kullanılabilen bir eser yazdığını inanmazdım. Ama gözlerimle görmenin ötesinde elime alıp, aylarca kütüphanemdeki kitaplara eşlik ettirdim. Bu esnada diğer hemşerilerime de Molla Ethem'in el yazması Kur'anı Kerim'i bulundugunu ve böyle bir eserin varlığıyla tanıştırmamın bahtiyarlığını yaşamış oldum. Akabinde Cemali Tunalıgil Mamuşa'da Yetişen Âlim ve Önemli Şahsiyetler eserinde, acizane ben de kitaplarımda ve dergilerde konuyla ilgili bilgilendirmelerde bulunmuş olduk.

20. asrın son ve 21. Asrın ilk yıllarında Mamuşa'da Arif Bütüç'ün önderliğinde Sofra ve Derya kültür-sanat ve edebiyat dergileri yayın hayatına girmiş oldular. Dergilerin hayat bulmasıyla Mamuşa kültürüne çok önemli katkılarda bulundukları bir gerçektir. Derya Dergisinin sahibi ve editörü Arif Bütüç bir konuşma esnasında Prof. Dr. Nimetullah Hafız'ın kütüphanesinde Mamuşalı bir şahsiyet tarafından Türkçe-Arapça bir lügat yazılmış olduğu bilgisini, akabinde Derya Dergisinde bu eser ve şahsiyetle ilgili bir makale yayınlanacağı müjdesini ballandıra ballandıra anlattı. Bu müjdenin zevkini tatmayı sabırsızlıkla beklerken, Derya Dergisi sessizsedasız bir şekilde hükmünü tamamlayarak tarihin derin sayfalarına gömülmekle, sözü edilen eser ve eserin sahibiyle ilgili zevkin tadı kursağımızda kaldı.

Evlad-ı Fatihan Diyarı Mamuşa dergisi yayın hayatına başlayınca tarihi, kültürel ve siyasi gelişmeleri dile getirmek için yeni fırsatlar doğdu. Derginin 2. Sayısında "Duyduklarım-Gördüklerim-Yaşadıklarım ve Hayal Ettiklerim yazımda bu konu ile ilgili açıklamalarda bulundum. El Yazması Kur'an-ı Kerim ve Arapça-Türkçe Lügatin yazarı Molla Ethem olduğunu yazmıştım. Yazmıştım çünkü Lügat hakkında ayrıntılı bilgiye sahip değildim. Kur'anı Kerimi yazan şahsiyet olsa olsa Lügati da yazan aynı kişi olduğu düşüncesiyle makalemde bu bilgi doğrultusunda açıklamalarda bulunmuştum.

Türkçe-Arapça Lügat ile bilgi edinme fikri hep canlı kaldı. Bir fırsat bulup, kaynağından bilgi edinmek için yollar aradım. Cemali Tunalıgil ile bir kahvenin tadını yudumlarken sözü Lügat getirdim. Asıl kaynağa nasıl ulaşabiliriz sorusunun cevabını kurcalarken Cemali Tunalıgil: Ben yakın zamanda Prizren'e gideceğim. Her gittiğimde arkadaşları ve eski dostları muhakkak ziyaret eder, hâl hatırlarını sorarım. Gittiğimde Prof. Dr. Nimetullah Hafız'ı da ziyaret eder, konuyla ilgili bilgi edinmeyi inşallah yakalarım, sözlerin arkasında kırk yılın hatırı olan kahvenin tadına devam ettik.

Konuyla ilgili güzel bir haber temennisi ile Cemali Tunalıgil Sıla-i Rahim ziyaretinde bulundu. Ziyaret esnasında eski dost ve arkadaşları ziyaret etmeyi ihmal etmediği gibi Prof. Dr. Nimetullah Hafız'ı da ziyaret etmiş oldu. Ziyaret esnasında sözü Lügatle ilgili bilgiye getirir.

Prof. Dr. Nimetullah Hafız kütüphanesinde yer alan ilgili eserin suretini çıkardıktan sonra ilk iki sayfasını fotokopye ederek, Cemali Tunalıgil'e vermiş oldu. Cemali Tunalıgil elindeki imkânlar dahilinde Osmanlıca yazılan bu eserin ön sahifesindeki kısa bilgileri ve almış olduğu nüshaları mail adresime göndermiş oldu.

Bu eserin (Ketebehu el fakir , el hakim Yunus Bin Murad müezzinzade essakini Mamuşa-Hicri Şaban 8, sene 1200) tamamı olmamasına rağmen ilk sahifelerinin elimize geçmesiyle Lügat yazarı Molla Ethem değil) Mamuşa sakinlerinden Muratoğlu Müezzin Yunus, Mamuşa'da Hicri sene 8 Şaban 1200 (miladi 1786) tarihinde yazıldığını, eserin ön sayfasındaki yazılardan anlaşılmaktadır. Elde edilen bu bilgi ve araştırmalarla Muratoğlu Müezzin Yunus'un Camii yaptıran Kamber Bey'in neslinde geldiğini ve Mamuşa Camiinin müezzini olduğu anlaşılmaktadır. Önem arz edilen bu şahsiyeti ve değerli eserini halka duyurmak, yaymak, büyük bir yanıltan kurutulmak ve doğruyu ortaya çıkarmak için bu makaleyi yazmak boynumuzun borcu oldu. Zaman kaybetmeden elime geçen nüshaları Prof. Dr. İrfan Morina'ya gönderdim ve nüshalar içinde yazılanların tamamını günümüz yazısına aktarması için ricada bulundum. Prof. Dr. İrfan Morina bu isteğimizi kabul edip, yazılı metinleri günümüz yazısına aktarmış oldu. Mamuşa kadim kültürünün temel taşları oluşturan bu bilgilerin hayat bulmasını sağladığı ve önemli bir hizmette bulunduğundan dolayı İrfan Morina'ya teşekkürlerimi sunarken, bu yolda yeni adımlar atacağı inancıyla başarılarının devamını dilerim.

Elde edilen temel bilgilerin ışığında eserin tamamını inceleyip, araştırmak ve gün yüzüne çıkarıp Türk Dünyasına tanıtmak, bu tezgâhta bezi olanların, özellikle Belediye Başkanının asıl görevi olduğu inancındayım. Dolayısıyla zaman kaybetmeden Prof. Dr. Nimetullah Hafız'ın kütüphanesinde bulunan bu eserin aslını veya suretini ne yapıp edip Türk Dünyası'na kazandırmak, tanıtmak ve okuyucuların hizmetine sunmak için bütün yollar aranmalıdır. Böyle bir girişim olmazsa, daha doğrusu ihmal edilip göz ardı edilirse günü gelir ki çok sayıda yazılı tarihi belgenin kaybolduğu gibi, bu eser de kayıplar zümresine karışacaktır. Bunun vebali muhakkak çok büyük ve akli başında olan herkesi kapsayacaktır. Böyle bir tavrı düşünmek bile medeniyet dokusuna zulüm şiddeti göstermekle, eserin ortaya çıkmaması, Türk Tarihine ve kültürüne katılmaması, insanlığa yapılan en büyük hıyanet hükmüyle tarih sahnelerinde yaşanacaktır. Gelecek nesillerin karşısına böyle bir leke ile çıkmamak için her fırsat değerlendirilmeli ve sonuca varılmalıdır. Bu sahnenin açılmaması için temennim odur ki Mamuşa, Türk kültürü ve medeniyeti için yalnız değil, Türk Tarihi, sanatı ve kültürel değeri olan bu eserin gün ışığına çıkması, kütüphane hapsinden kurtarılması ve gelecek nesillere ışık ve rehber olması elzem ve kaçınılmaz bir gerekliliktir. Gereğinin yapılması ve fırsatların zaman kaybedilmeden değerlendirilmesi dileğiyle...

Yunus bin Murad Müezzin-zade'nin Eserinin ilk iki sahifesinin Prof. Dr. İrfan Morina tarafından günümüz yazısına aktarılmış şekli:

Hâzâ kitabü'l-Elifbatü'l-istima'ül-'Arabî (silinmiştir ...)

Bismillahirrahmanirrahim

Ezan, İbn-i El-İbrahim, Âlâye, El-Muhammed
Cem'-i izn, __, İsmail ve İshak __... Cem'-i Âlâ, __
__ ...

Ester, Eyan, Ey, Oy,
Amin
Nişan ve Geçidi, __, Cim, Ey ercah, Öyle olsun
yani makbul ile

El-İmran, El-Fir'avun Ey-teşekküm,
El
Musa ve Harun'a, Fir'avun'a tabi' olanlar ____,
Usta desteci

Eveh, Ah, Evih, Edem,
Edeb
__ve Çadır, Mim Mim, Buğday ekilü ve Edem yı-
ğılı, Mim

Ab, Aba, Edeb, Ümit, Emin
Mercu', Cem'-i ____, Yüce bir, Mersin
Ağacı

Ebniye Ecz, Ekl, Ebl, Emn
__, __, Yiyici, __, __

Ehez Etük Elaf Elri El
El, Asar
Bir gayr-ı kişi, Külhan, Cem'-i Elif, Çengel, Alkım Sal-
kım, Nişanlar ve

El keş', Elam Emniye, Afakî Enf,
__, Cem'-i ____, ____, Taraf-ı sitte

Ebsa, Esal, Ehab, Elibeh,
Elaba
__, İkinciyle Akşam Üstü ____, Cem'-i Eheb, ____,
Cim

İbla, İna-i Ellil, İhran, Efet
Esba
__, Küçük sür'atları, İki gayr-ı kişi, ____,
__

Eyaz, Ecer Ebar, Eşin, Evine,
Ezife
Cem'-i Eyez, ____, Cem'-i Eber ____, Mim,
Kıyamet

İsbal, İram, ____, Ehbe,
İnfa
Evkat ve Elem vakitleri, Cem'-i rim, ____, Mim,
Şimdi ve şimdiden ...

Âcilen Afak, Erkam

Araştırma

Elah,
Evvel-i cihan, Gök kenarı, Ne alçak ne yüksek veyahut
tepeler, Cem'-i Nimet

Enk, Ebl
_____, _____,

Veli, Vesil, Vay, Veris, Vet, Vecd,
Vah
Hâkim oldu., _____, Va'ade eyledi, Miras etti,
_____, Buldu, Ey-i Tarik

Vesrac, Vedenbil, Vadim, Vazihka,
Vahib, Vesiya
Rasit-ı yol, İsm-i, _____, _____, Ma'a'l-
heybet... _____,

Vad, Veca, Vezeyt, Vesim, Veturk,
Vefti
_____, Darbü's-sakin Kara, _____, 'Ariz,
Görmek

Ve'l-hiyel-i gavga, Ve'l-Havfete, _____, Vecd,
_____, Havf ve _____, Cem'-i hayıf, _____,
_____ olmak _____,

Vecebel, _____, Vay, Vela', Va'ad
Keyl, _____, El'va'adesine ..., Havf, Va'd etti

Ve ağlebiyetü'l-merretu, Vakı Babü's-sefa Huna
Hedi
_____, Sakladı _____, Rah-
ı rasit-ı memnun

Hadayid, Hind _____, _____, yek', yez',
yed'
_____ galiz, İsm-i ..., _____, ... oldu, Küre,
Küre

[Silinmiştir.] Yehak, Yerz, Yehdi, _____

[Silinmiştir.] _____, Hoşnut olmaları, _____, _____,

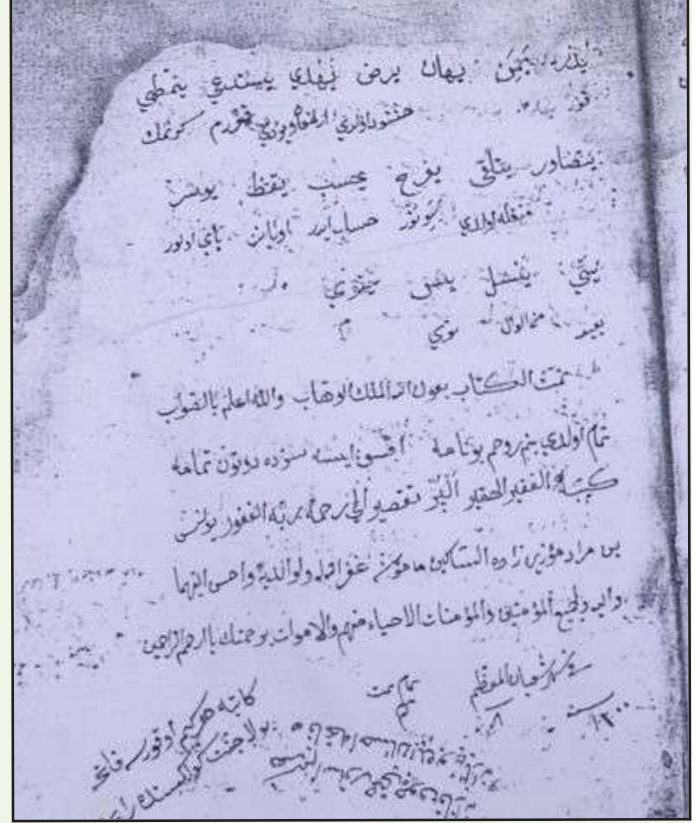
Bi-tezavür, Bi-telakki, Bi-garh, Bi-gasb, _____,

_____ oldu _____ Hesap eder.
_____, _____ olur

Yeti, _____, Yes, _____,
Ba'id, Mine'l-dal, _____, Mim

- 1) _____ ü'l-kitab bi-'avnillahi'l-mülkü'l-vehhab-i
vallahü'l-alem-i bi's-sevab
- 2) Tamam oldu benim ruhum bu name aksak ise
sözde tutun tamama
- 3) Ketebetü'l-fakirü'l-hakirü'l-pür taksir-i ala-i rah-
meten rabbü'l-gafur buluna
- 4) Ketebehu zalikel kitab Yunus bin Murad Müez-
zin-zade el-sakin-i MAMUŞA gafr ola _____ ve ahsen
- 5) _____ ve'l-cemi'ü'l-mü'minin ve'l-mü'minatü'l-

ihya-i fehm-i vâlâ mevat bi-rahmetin bi'r-rahmani'r-rahi-
min
Fi Şehr-i Şa'banü'l-mu'azzam sene H 1200, M (1786).
Kâtibe her kim okursa Fatiha
Bula cennet gölgesinde rayiha
Her kim ister rahmeti çok kazana
Beş Fatiha ihsan ide böyle ____

Tablo 1-Muratoğlu Müezzinzade Yunus Efendi'nin
Lugatının ön sayfası

Molla Ethem'in Yazmış olduğu El Yazması
Kur'an-ı Kerimin ilk ve ikinci sayfaları

MAMUŞA TÜRK HALK TÜRKÜLERİNİN KİMİ ÖZELLİKLERİ

Prof. Dr. İrfan Morina

Kırsal kesimde söylenen türkülerin dili, deyişi, ezgisi kentte söylenen türkülerden farklıdır. Kırsal kesimde yaratılan türküler birçok nedenlerden dolayı daha dayanıklı ve daha uzun ömürlüdürler. Folklor ile uğraşanlar dış etkilenmeye kapalı olan yerleri araştırma sahası olarak seçmeleri de boşuna değildir. Yugoslavya türkülerinin ne kırsal ne de kentlerde söylenen Türk halk türkülerinin gereken araştırması yapılmış değildir. Folklor alanında dergilerimizde yayımlanan folklor ürünlerinin daha çok derleme niteliğinde olduğunu söylemek bile gerekmez. Artık, derleme ile beraber veya başka bir deyimle paralel bir şekilde, incelemelerin de yapılması gerekiyor. Bu görüşü ileriye sürerken kırsal bir yörede yaşayan Mamuşa halkının türkülerini ele almaya çalışacağız. Folklorla uğraşan bilim adamları türkülerin sınıflandırılmasını yaparlarken kesin bir sınırlama işinden kaçmıyorlar. Çünkü türküler çoğu zaman konu bakımından birbirine karışır. Örneğin bir kahramanlık türküsü bir yandan oyun havası da olabilir. Bunun gibi düğün (tören) türkülerini oyun türküsü de olabilir. Bir doğa türküsü aşk türküsü niteliğini de taşıyabilir. Buna dayanarak, biz Mamuşa türkülerinin serbest bir sınıflandırmasını yapmaya çalıştık. Söylenen türküler şu gruplara ayırdık.

1. Aşk ve duygu türküler
2. Askerlik türküler
3. Düğün türküler
4. Tarih türküler
5. Ağıtlar.

Aşk ve duygu türkülerinde özlem, acı, gurbet, ayrılık dile gelir. Duygusal türküler saf sevgi duygularını dile getiren içli lirik türkülerdir.

Bucundur aşçerlerin düğünü

Ugurla olsun arkadaşla

Aldık selamet yolunu

Bu akşam çalgıla çalayla

Aşçerler toplanıla

Sebep oldi bu aşçerlik

Can ciğerden ayrıldı

Şimdi de düğün türkülerine geçelim. Düğünler yaşantının önemli bir ayrımı olduğu için bu törenlerin de kendine özgü türküler vardır. Bu bakımdan düğün türkülerini ayrı bir bölüm meydana getirecek kadar zengin varlık gösterirler. Zaten, Mamuşa Türk halkının söylediği türkülerinden en büyük bir bölümü düğün türküleridir.

Düğünler yaşantının önemli bir ayrımı olduğu için bu törenlerin de kendine özgü türküler vardır. Kına yakma, gelin alma gibi işlemlerde söylenen düğün türkülerinde genel olarak kızın durumu, ananın üzüntüsü gibi duygular işlenir. Örnek olarak, derlediğimiz türküde gelin olacak kızın yakın arkadaşlarının, kendisinin ve anasının duyguları karşılıklı beyitlerle dile getirilmektedir. Kızlar söylüyor:

Aumay kopardık dallardan mori dallardan

Celin hanım ayrılı kızlardan mori kızlardan

Ağla celin hanım ağla daha hızlı

Se kaynan komaz olasın büle nazli

Görüldüğü gibi bu dizlerle kızın ağlatılması amaçlanıyor.

Gelin olacak kız ise sakın bir devreye geçmiş olsa bile yine karşılık vermeye çalışır ve şöyle der; arkadaşlarına:

Sülenin anama ağlamasın beni

Cendisi beğendi, beni onda verdi.

Kızlar gelin olacak kıza yine şöyle cevap verirler:

Raflara dizdim fincani mori fincani

Bu evin cidey bir canı mori bir canı

Raflara dizdim mori biberi

Bu evin cidey dilberi mori dilberi.

Sıra, Mamuşa'da söylenen tarih türkülerine geldi. Tarih olayları ile ilgili türküler çok zaman babası ağızından söylenir. Böyle olması türkünün daha içli, daha acıklı olmasını sağlar. Ağıtların hemen hepsi gerçek olaylara dayanır. Bu olayların toplumu etkilemesi ölçüsünde ağıt yaygınlaşır ve uzun süre yaşar. Derlediğimiz ağıt hasta düşen ve öleceğini kati surette bilen bir genç kız tarafından söylenmiştir:

ÇİMENDE ÇİÇEK

Çimende çiçek

Çim beni cümecek

O beyaz vucudumi

Ziyaret edecek

Yaşım onsekiz

Anam ağlasın

Karalar bağlasın

Ürtün yüzümi

Sinekler konmasın

Celır ayaktaşlarım

Yüreğim yanmasın

SONUÇ:

Ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa taşman türkülerin en zayıf hususu kayıt edilmedikleri zaman onların unutulup yok olmasıdır. Unutulmalarına karşı çıkmak için biz şimdiye kadar gereken çabayı maalesef harcamadık. Önümüzdeki günlerin bu konuda daha verimli olmasını diliyoruz.

Aşık Ferki Kültür-Sanat Derneği üyeleri Mamuşa halk folklorunu sergiliyorlar

Makale Yugoslavya Folklorcular Dernekleri Birliği Kongresi'nde sunulmuştur. (24-28 Eylül 1986, Priştine).

İKİ ASIRLIK TARİHİ BİR ESER

Cemali Tunalıgil

Balkanlar Osmanlı Devletinin ehemmiyet verdiği bölgelerden biridir. Anadolu'da yapmadığı yatırımları Balkanlara yapmıştır. Bu yatırımların başında bugün kültürümüzü bir çok ülkede hala dipdiri ayakta tutan, yaşatanların başında köprüler, hamamlar, kervansaraylar, taş kaldırımlı sokaklar, bugün yüzlerce yıldan beri hala ezan seslerini duyduğumuz sivri minareli camiler, kurnalarından tatlı sularını kana kana içtiğimiz çeşmeler, saat kuleleri ve bunun gibi daha birçok Osmanlı – Türk mimari eseri gelir. İşte bu eserlerden biri olarak 207 yıldır, ayakta duran ve günümüze kadar gelen, zaman zaman geçirdiği arızalar nedeniyle kısa aralarla da olsa çalışmamasına rağmen, zamanı genelde alaturka gösteren hicri 1230, miladi 1814/1815 tarihinde dönemin Mutasarrıfı Rotlali Mahmut Paşa tarafından yaptırılan Mamuşa'daki tarihi Saat Kulesi'dir.

Mamuşa Türk halkının tarihi sembolü olan Saat Kule, sadece Balkan ülkelerinde değil, belki de dünyada has özelliklere sahip olan tek tarihi bir eserdir. Ana ülkemiz Türkiye'nin Adana, Bursa, İzmir, Kastamonu, Çanakkale gibi birçok şehrinde saat kuleleri vardır, fakat hepsi de Mamuşa saat kulesinden en az 80 ila 100 yıl kadar daha

çalışmayan bu saat kule 2019 yılında yapılan restorasyondan sonra, bugün zamanı hem alaturka hem alafranga olarak bildirmektedir.

Kosova İslam Birliği ve Mamuşa Belediyesi onayı üzerine Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından projelendirilen Mamuşa'daki Mahmut Paşa Saat Kulesi'nin restorasyon çalışmaları çerçevesinde saat kulenin yer aldığı Kamber Bey Camiin bahçesinde ayrıca yeni bir şadırvan, 1280 metre kare büyüklüğünde bir misafirhane, Kur'an kursu ve bir kütüphane de inşa edilmiştir.

Mamuşa Belediyesi eski Başkanı Arif Bütüç'ün girişimleri ile başlatılan toplam 350 bin dolar değerindeki saat kulenin restorasyon ve diğer inşaat çalışmaları, şimdiki belediye başkanı Abdülhadi Krasniç döneminde tamamlanır tamamlanmaz Kosova Savaşı'ndan (1999) sonra çalışmaz durumda olan saat kulesi tekrar eski kimliğine kavuşarak, zamanı yeniden alaturka ve alafranga olarak göstermeye başlamıştır.

Daha önceki yıllarda Mamuşa'nın saygın ve gün görmüş yaşlılarından aldığımız bilgilere göre, Osmanlı ordularının Balkanlar'a ayak basmasının ardından, özellikle de

Kulenin onarımdan önceki hali

sonra inşa edilen saat kuleleridir. Söz konusu saat kuleleri bugün zamanı sadece alafranga olarak gösterirken, Mamuşa saat kulesi 1990'lı yılların başlarına kadar zamanı sadece alaturka olarak bildirirdi. Arıza nedeniyle bir ara

Kulenin onarımdan sonraki hali

1455 yılında Fatih Sultan Mehmet'in şanlı orduları tarafından Prizren şehrinin ele geçirilmesinden sonra bu şehrin yakınlarında bulunan Nistra'ya Tokat ile yöresinden gönderilen soylu Türk ailelerinin gelip yerleştikleri, uzun bir

süre yaşadıkları Nistra köyünden daha sonra bir kan davası yüzünden yakındaki Mamuşa'ya (Momuşa) geçtikleri bilinmektedir.*

Osmanlı'nın son dönemlerini yaşadığı sıralarda yıllarda bir köy köy iken daha geçlerde şirin bir kasabaya dönüşen Mamuşa'ya ölümsüz bir eser bırakmak amacıyla Mahmut Paşa 18.yy'da da revaçta olan bir saat kulesi yaptırmış. Paşa köy halkının ak sakallılarıyla danıştıktan sonra kolları sıvar, hemen çalışmaları başlatır. Saat kulesinin halkın istemi üzerine o dönemde köyün tek camisi olan Kamber Bey Camii (1730) avlusunda inşa edilmesi kararı alınır. Kamber Bey Camii 1979 yılında yıkılarak 1980 yılında aynı yerde bugünkü Merkez Camii inşa edilmiştir. Merkez camii Mamuşa'nın şanına layık, tam Osmanlı –Türk mimarisinin has özellikleriyle ender rastlanabilecek bir eserdir.

Hicri 1230 (1814/15) yılının Ramazan ayında inşa edilen saat kulesinin yapımında köy halkı komşu köylerden olan Studençana'dan öküz kağınlılarıyla taş taşımışlardır. Bu nedenle köylü o yıl bağ ve bahçelerinde ekinlerini yetiştirmekten bile geri kalmışlardır. Komşu köyden getirilen bu taşlar ile kulenin duvarları örülür.

Kulenin eski şekli (Hicri 1230, Miladi 1814/15) Kulenin restorasyon sonrası yeni şekli (2019)

Mamuşa'nın yaşlılarından öğrenilenlere ve kule kitabesinde verilen bilgilere göre; çan Sırp isyanlarının bastırılmasına katılan dönemin Prizren Mutasarrıfı Mahmut paşa tarafından Sırbistan'ın Semendere şehrindeki bir kileden ganimet olarak alınıp getirilmiştir.

"1804 yılında Kara Corce Petroviç tarafından başlatılan I. Sırp Ayaklanması sürerken Prizren Mutasarrıfı olan Mahmut Paşa, 1813 yılında emrindeki askerlerle birlikte bu ayaklanmayı bastırmak için Kamenisa'ya gitmiş, ardından Belgrad ve Semendere'ye geçerek buradaki ayaklanmaları bastırmıştır.

Kara Corce Petroviç, 1908 yılında Semendere şehrine "üç adet sesi çok güzel olan çan" hediye etmiş. Kara Corce Petroviç tarafından hediye edilen bu çanlar isyanın bastırılan Mahmut Paşa tarafından ganimet olarak alınır. Alınan bu çanlar Prizren'e getirilir. Mahmut Paşa Prizren'de, Ravusa'da ve Mamuşa'da birer saat kulesi yaptırır. Yaptırılan saat kulelerine bu çanlar takılır. Mamuşa saat kulesine takılan çanın (nakus) sesi 20 km. uzağa duyuluyordu. Böylece uzaklarda bulunan bütün civar köy ve kasabalar bu çanın sesiyle saatin kaç olduğunu öğreniyordu." (Bahtiyar Sipahioğlu, Balkanların Son Kalesi Mamuşa, S.41, 2007 Bursa.)

Balkan Savaşlarından sonra Osmanlı bu topraklardan çekilmek zorunda kalınca 30 Mayıs 1912 yılında Koso-va'yı kendi egemenliği altına alan Sırp 1913 yılında Mamuşa'ya gelerek, zamanında Mahmut Paşa tarafından Sırbistan'ın Semendere şehrinde ganimet olarak alınıp getirilen saat kulesinde bulunan 400 kg. ağırlığındaki çanı söküp bilinmeyen bir yere götürürler. Gün bugün çanın nerede olduğu kesinlik kazanamamıştır.

Köy halkının yaşlılarından ve bizzat zaman içerisinde rahmetli olan babamdan öğrendiğime göre, komşu Sırp köyü Zoyç'a götürülen çan, bu köyün ovasında büyük bir kuyu kazılarak toprağa gömülür. Bir başka rivayete göre de çanın ganimet olarak alındığı yere yani Semendere'ye götürüldüğü anlatılır.

Koca bir çınarı andıran söz konusu Saat kulesiyle ilgili halk arasında çok güzel bir aşk hikâyesi de anlatılmaktadır: "Köyün delikanlılarından biri her gün sabah namazını eda etmek için camiye gidermiş. Sabah saatini bildiren saatin çan sesiyle her sabah uyanan Kamber Bey Camiine komşu evlerden birinde yaşayan Selviye adında genç, güzel ve narin endamlı bir kız, camiye giden delikanlıya gönlünü kaptırır. Köyün güzel kızlarından Selviye, her sabah namazını kılmak için camiye giden delikanlıyı odasının penceresinden gizlice izler.

Balkanlar toz duman içindedir. Osmanlıya karşı birçok cephe savaşı açılınca, Mamuşa'dan da vatani savunmak için birçok genç cepheye gider. Bunların arasında genç kızın sevgilisi de bulunur. Zavallı güzel kız, gönlünü kaptırdığı sevgilisinin tekrar döneceği ümidiyle çan sesinin tan tanlarıyla her sabah pencerenin başına geçip, sabah namazını eda etmeye gidenleri izler. Fakat aylar, yıllar geçer canından çok sevdiği sevgilisini camiye gidenlerin arasında nedense hiç göremez. Elbet bir gün gelir diye beklediği umutlarını küle dönüştüren sevgilisinin şehitlik haberi gelir. Kara haberi alan güzel Selviye, hayaller düşlediği ölümsüz aşkını kalbinin taa derinliklerine gömer. (Daha geniş bilgi için: Cemali Tunalıgil. Mamuşa Türk Ağzı, Kibatek Yayınları, 2016, İzmir.)

Aradan uzun yıllar geçer. Selviye köyün başka bir delikanlısı İsa ile hayatını birleştirir. Geçmişini unutmayı, eşiyile, çocuklarıyla yeni bir hayat kurmayı düşler. Düşlediği evliliğinden de maalesef çocukları olmaz. Yaşlılık günlerini tek başına yaşayan Selviye, (ki ona bütün köy halkı artık Selvo Hala hitap ederdi.) o sıralarda saat kulesindeki saatin çalışmaz olduğunu fark eder. Fani dünyadan tüm umutlarını kesmiş olan Selvo Hala, geçmişini hatırlamak üzere saatin tekrar çalışır duruma getirilmesi için köyün önde gelenlerini davet eder ve onlara şöyle der: "Benim kıt kanat biriktirdiğim birkaç kuruşum vardır. Bu parayla saat kulesinin tamir edilmesini istiyorum." Kollar hemen sıvanır, 1940 yıllarının sonlarına doğru saat kulesinin çatısı ve demir aksamı tamir edilir. Çalışır duruma getirilen saatin çanına sıra gelir. çalışmalar sürüp giderken bu sırada milyonlarca kişinin hayatına mal olan II. Dünya Savaşı başlamıştır. Kısa bir süre sonra Yugoslavya Alman ve İtalyanların istilasına uğrar. Böylece Selvo Halanın isteği yerine getirilemez.

İkinci Dünya Savaşı bittikten sonra 1953 yılında köy halkı tarafından tekrar girişimler başlatılır.

"1953 yılında cemaat kendi arasında çan almak için para toplama kararı' aldı. En kıt zamanda, elde avuçta ne varsa verildi. Özellikle kadınlar küpe ve diğer ziynet eşyalarını verdiler. Toplanan paralar, bu iş için görevlendirilen Abidin Hafız ve Bayruş Hasan'a verildi. Abidin Hafız ve Bayruş Hasan Belgrad'a giderler. Belgrad'ta, bir dökümcü ustasıyla anlaşılır. 350 kg ağırlığında sesi çok güzel yansıtmaya özelliğine sahip bir çanın pazarlığını yap- tılar. Çanı almaya gittikleri zaman, bir sürprizle karşılaş- ırlar. Dökümcü ustasına cereyan çarptığını ve ölmüş olduğunu öğrenirler. Tekrar çan aramaya çıktılar. Hafta- larca süren araştırmalar neticesinde aranan çan Üs- küp'te bulunur. Ancak bulunan çanın ağırlığı 150 kilogramdı. Üsküp'ten getirilen Çan büyük bir sevinçle saat kulesine yerleştirildi." (Bahtiyar Sipahioğlu, Balkan- ların Tek Kalesi Mamuşa, S. 43-44, Bursa, 2007.)

Üsküp'ten getirilen çan eski çan kadar gibi ihtişamlı olmasa da ve sesi çok uzaklara duyulmasa da, Mamuşa halkı ve civar köylerde yaşayanlara zamanı vaktin kaç olduğunu bildirebilecek nitelikteydi. Böylece yeni çanın saat kulesine takılmasıyla iyiliksever Selvo Hala'nın da son arzusu yerine getirilmiş olur. Bu arzusu gerçekleştirildikten sonra beş altı yıl daha yaşayan Selvo Hala sonunda huzur içinde hakkın rahmetine kavuşur.

Kuruluşundan bugüne kadar Tarihi Mamuşa Saat kulesinin bakımını Aluş Kahveci ailesi üstlenmiştir. Dede-lerinden gelen bu geleneği birkaç yıl önce hakkın rahmetine kavuşan cami müezzini Hacı Haydar amca, ondan sonra da söz konusu camide müezzinlik yapan oğlu Hacı Rahim Bey sürdürmüş ve halâ sürdürmektedir. Hepsinden Allah razı olsun.

MAMUŞA SAAT KULESİ KİTABESİ

207 yıl önce Prizren Mutasarrıfı Mahmut Paşa tarafından yaptırılan Mamuşa Saat Kulesi'nin giriş kapısının tam üzerinde şairin isminin yazılmadığı ve 68X53 santim boyutunda olan mermer taş üzerine Osmanlıca sülüs ile yazılı, iki sütun halinde ve beş satırdan oluşan manzum, şu ölümsüz beyitlerden oluşuyor:

Saat kulesinin kitabesi

1. Allahû Teâla itdi hidâyet
Kıldı muzaffar oldı seâdet
2. Semendre'nin nâkusı küfrün
Mahmut Paşa hem aldı ganîmet
3. Hayr-ı niyetle yaptırmasına
Mamuşa için eyledi himmet
4. İgbâl-i ömri olsun ziyâde
İtdikte eflâk-i devre azîmet
5. Bir hoşça çıktı nazım ile tarih
İ'lâm-ı evkât ola bu sâat
Fi Şehr-i Ramazan 1230 (1814/15)

Prof .Dr.İrfan Morina "Makale Makale Bir Hayat" adlı eserinin 47. Sayfasında ve yine "Zile Kültür Sanat Dergisinin Özel 10. Sayısı,(Nisan 2020)'nın 43. Sayfasında Mamuşa Saat Kulesi'nden bahsederken, yapılış tarihini hicri 1231 olarak yazmıştır. Doğru olanı 1230'dur. Umarım bu bir teknik hatadır.

MAMUŞA SAAT KULESİ KİTABESİNİN TÜRKÇE METNİ
Allahu Teala doğru yola ulaştırarak, muzaffer ve mutlu kıldığı için,

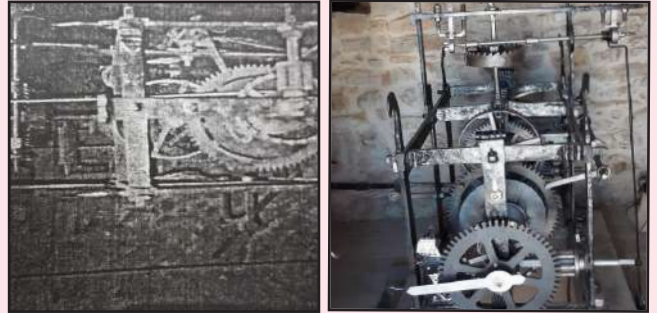
Mahmut Paşa Semendire'nin kâfirlik çanını ganimet olarak aldı.

Hayır niyetiyle Mamuşa için himmet eyledi (etti) .

Felekler döndükçe ömrünün bahtı çoğalsın,

Tarih güzel bir nazım ile çıktı, bu saat vakitleri bildirsin.

Eylül 1815.

Mekanizmanın tamirattan önceki ve sonraki durumu

Mamuşa halkının en büyük arzu ve hayallerinden biri olan o eski muhteşem yakın yarım tonluk çanı andıran bir çan bulabilmektir. İki yıl önce restore edilen, eskisi gibi sesi çok uzaklara duyulmasa da zamanı hem ala-turka, hem alafranga bildiren yeni çanın takılmasıyla halkımızın o eski özlemi bir nebze olsun giderilmiştir. Mamuşa Tarihi Saat Kulesi'nin bugün çalışır duruma getirilmesinde katkısı geçen herkese teşekkürü bir borç biliriz.

**Bu konuda daha geniş bilgi için: Bahtiyar Sipahioğlu, Balkanlar'ın Son Kalesi Mamuşa, S:23, Bursa 2007.*

**Cemali Tunalıgil: Mamuşa Türk Ağzı, KIBATEK YAYINLARI s.1-7, İzmir 2016.*

KAYNAKÇA:

- "Tarihi Mamuşa Saat Kulesi", Çevren Dergisi, Sayı:79-80, S,51, Yıl,1990,Prishtine.Cemali Tunalıgil.
- "Orda Bir Saat Kulesi Var", Sofra Kültür Sanat Dergisi, Sayı:1, 1999, Mamuşa. Cemali Tunalıgil.
- "Mamuşa Türk Ağzı" Kibatek Yayınları, Sayfa, 16-19, yıl, 2016, İzmir. Cemali Tunalıgil.
- "Balkanlar'ın Son Kalesi Mamuşa", S,41-45, 2007, Bursa. Bahtiyar Sipahioğlu.
- "Makale Makale Bir Hayat" Prof.Dr.İrfan Morina Hayatı-Eserleri. S,46-47, Ergin Jable, Cevdet Şanlı, Kaan Yılmaz. Akademi Yayınları. 2020. İstanbul.

Şehadetinin 633. yıldönümünde Sultan I.Murat Hüdavendigar dualarla anıldı Destanlarla, Efsanelerle Ölümsüzleştirilen Tarihi Meydan Muharebesi...

Bu yıl Kosova Meydan Muharebesi'nin 633. yılı. 1389 yılı, haziran ayının sonlarına doğru, buğdayların olgunlaşmaya başladığı günlerde yaşanmış... Savaşın tarafları olan Türk ve Sırp'ların belleklerine en ince ayrıntılarıyla kazınmış bu tarihi, bu efsanevi ve destanımsı olay... Bu toprakları yüzlerce yıl sürecek bir Türk yurdu haline getirirken Avrupa yolunu da açtığı için Türklerin yanı sıra tüm İslam alemi itarafından da kıyamete kadar unutulmayacak şanlı bir zafer olarak kutlanmakta Kosova Meydan Muharebesi. Savaşı ihanetlerle iç içe yaşanmış ağır bir mağlubiyet olarak algılayan Sırlardan bazıları için kaderin bir cilvesi olarak gelmiş geçmiş sıradan bir olay olarak algılanırken radikal olan bir bölümü için ise ne yazık ki hala mutlaka öcünün alınması gereken bir hezimet olarak kabul görmekte.

Savaş, bilindiği üzere, zafer meydanında dolaşırken Miloş adındaki yaralı bir Sırp asilzadesinin kalleşçe saldırısı sonucu ağır şekilde yaralanan Sultan Murat Hüdavendigar'ın son nefesini vermeden önce kendisini yaralayan hainin muhafızlar tarafından hemen katledilmesinin yanı sıra yakalanıp getirilen Sırp Çarı Lazar'ın da son nefesini vermekte olan Sultan Murat'ın gözleri önünde boynunun vurulmasıyla sona eriyor. Bu tarihi savaşta her iki komutanın da yaşamlarını kaybetmeleri olayın destanımsı bir özellik, efsanevi bir boyut kazanmasını sağlıyor. Dolayısıyla şiirlere, destanlara, efsanelere, hikayelere, romanlara, tiyatro oyunlarına, filmlere konu olan ve hala da olmayı sürdüreceğe benyezen bu tarihi olayın bu yüzden her geçen gün giderek daha da güncel bir hale geldiği görülüyor.

Savaşın sonunda kalleşçe şehit edilen, bu yönüyle Osmanlı padişahları arasında savaş meydanında şehit edilen ilk ve tek padişahı sayılan sultan Murat han'ın iç organları son nefesini verdiği yerde toprağa verilirken adına inşa edilen türbe de o tarihten bu güne dek İstiklal ŞAiri Mehmet Akif Ersoy'un Kosova şiiirinde dediği gibi Şah-ı Şehit sultanın ruhuna fatiha okumak, dua etmek, manevi huzurunda kendilerine saygı ve sevgilerini belirtmek için gelenlerle dolup taşıyor.

Öte yandan aradan beş yüz küsur yıl geçtikten sonra Balkan savaşları esnasında bu topraklara yeniden sahip olan Sırp'ların Yugoslavya Krallığı döneminde savaşta boynu vurulan Çar Lazar'ın anısına Priştine -Mitroviça yolunun sağ tarafında inşa ettikleri 25 metre yüksekliğindeki taş anıt da her yıl 28 haziran tarihinde çarlarının manevi huzurunda gözyaşı dökmeye gelen Sırp'ların akınına uğruyor. Sırp medyasında çıkan haberlere göre önümüzdeki günlerde

düzenlenecek anma törenine daha şimdiden Sırp Ortodoks Kilisesi patriğinin de katılacağı duyuruluyor.

Murat Hüdavendigar Türbesindeki kabri başında dualarla anıldı

Hüdavendigar'ı anmak, manevi huzurunda ruhuna fatiha okumak, dua etmek amacıyla Müslümanlar da her yıl bu günlerde akın akın Şehit Sultanın Priştine-Mitroviça karayolunun sol tarafında yer alan türbesine geliyorlar. Bursa Osmangazi Belediyesi öncülüğünde 2005 yılından bu yana 15 Haziran tarihlerinde artık daha örgütlü bir şekilde gerçekleştirilen bu anma törenleri artık geleneksel bir hale dönüşmüş bulunuyor. Bu geleneksel anma töreni bu yıl da görkemli bir şekilde gerçekleştirildi. 15 Haziran Cuma günü Kosova'nın her yöresinden olduğu gibi, Kosova'ya komşu ülkelerden ve bu arada anaülke Türkiye'den Türk, Arnavut, Boşnak, Pomak ve daha başka etnik kökene sahip kadın erkek yüzlerce Müslüman Priştine'nin altı yedi kilometre mesafesinde, Priştine Mitroviça karayolunun sol tarafında yer alan, önünde de yüzlerce yıllık, gvdesi kökünden ikiye ayrılmış ulu bir dut ağacının bulunduğu etrafı taş duvarlarla çevrili türbenin kocaman avlusunu doldurdular.

Bu tarihi anma toplantısında bulunmak ve yaşanan manevi atmosphere tanık olmak amacıyla Mamuşa Dergisi olarak bizler de kuşluk vakti türbenin yolunu tutmuştuk. Ziyaretçiler arasında Mamuşa Belediyesi'nin tahsis ettiği otobüsün yanı sıra kendi araçlarıyla kalkıp gelen Mamuşalı hemşerilerimiz de vardı. Anma töreninde hazır bulunmak için gelen sıradan insanlar arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin Kosova'daki üst düzey asker sivil temsilcileri, TBMM milletvekilleri, Kosova Meclisi Türk milletvekilleri, Kosova İslam Birliği temsilcisi, Bursa Büyükşehir, Osmangazi, Mamuşa belediye başkanları, çeşitli dernek başkanları da vardı. Katılımları bir yana, aralarından kimilerinin Murat Hüdavendigar, günün anlam ve önemi hakkında yaptıkları konuşmalarla anma töreninin daha

ulvi ve renkli bir hava içerisinde geçmesine katkı sunduklarının özellikle belirtilmesi gerekir.

Programa Türkiye ile Kosova'dan üst düzey konuklar da katıldı

Prizren Radyosu Türkçe Yayınları'nın deneyimli spikeri Yunus Şimiek'in sunuculuğunda gerçekleştirilen anma programı çerçevesinde sunucunun Sultan Murat'ın savaş arefesinde Tanrı'ya yakarışı anlamında ettiği duayı dillendirmesi, okunan Kur'anı Kerim tilaveti, bu tarihi olayın, bu şanlı yıldönümünün anlamı ve önemi hakkında yapılan konuşmaların ardından bu toprakları Türk, İslam diyarı yapmak amacıyla canını vermekten çekinmeyen şehit Sultan Murat'ın ve aynı amaç uğruna burada kendisiyle omuz omuza savaşırken can verip şehit düşmüş nice Türk evladının ruhlarına fatihalar okunup dualar edildi. Sultan Murat Hüdavendigâr'ın manevi huzurunda bulunmak, ruhuna fatiha okumak için tarih boyunca vefat edip burada toprağa verilen önemli şahsiyetlerin mermer kabirleri çevresindeki rengarenk güllerin süslediği türbenin epey geniş ve bakımlı bahçesini dolduran kadın erkek ziyaretçilerden bazılarının gözyaşlarına boğulmuş bir halde dua ettikleri, kimilerinin de şükür namazına durdukları görülüyordu. Bu yılki, Kosova Meydan Muharebesi zaferini kaydetmek, burada yüzlerce askeriyle birlikte şehit düşen Sultan Murat Hüdavendigâr'ı anmak için düzenlenen bu muhteşem, ulvi buluşma da hiç kuşkusuz daha öncekileri gibi, bir yıl süreyle katımcıların belleklerinde tarihi bir olay olarak yaşatılacak.

Bu ulvi atmosferi yaşarken gözlerimin önüne bu kutsal ve tarihi mekanın bundan otuz yıl önceki yalnız, boynu bükük, bakımsız hali gelince ister istemez o günleri anımsamaktan da kendimi alamadım.

Eski Yugoslavya döneminde Sırp yönetimindeki Kültür ve Tarihi Eserleri Koruma Kurumu'nun koruması altında bulunmasına rağmen onarımı söz konusu olduğunda bir çivinin bile çakılmadığı türbenin yanı sıra oldukça perişan, metruk bir halde bulunan türbedar konağının çatısı dahi akmaktaydı. Türbeye bir çivi çakılmasına müsaade etmeyen, Sırlar 1989 yılı başlarında kendilerini Yugoslavya'nın efendisi du-

rumuna getirmeye yardımcı olacağına inandıkları tarihi olayın 600. yıldönümünü kaydetmeye giriştiklerinde Çarı Lazar'ın anıtı ve etrafına çeki düzen vermek için milyonlarca dolar harcamaktan çekinmemişlerdi. Durumu anlatmak için sık sık Tan Gazetesi'ne de uğrayan zavallı türbedarın tüm koşuşturmalarına, Tan çalışanları olarak bizler de gazete sayfalarında ara sıra konuyla ilgili haber, röportaj yapıp yayınlamamıza rağmen onarımı konusunda nedense bir adım bile atılamamıştı. Bundan 33 yıl önce, Kosova meydan Muharebesi'nin 600. yıldönümünün de kaydedildiği 1989 yılı haziran ayında Yugoslavya'yı kan gölüne çevirecek savaşların işaret fişeği olarak algılanan dönemin Sırbistan Başkanı Milošević'in Tito Yugoslavya'sının farklı halkları üzerinde Sırp egemenliğini ilan ederken kendisi gibi düşünmeyenlere aba altından sopa gösterme anlamındaki faşizm içerikli konuşmasını dinlemek için anma törenine Yugoslavya'daki Türk ve ABD büyükelçilikleri dışında diğer büyükelçilerin tamamı gelmişlerdi. Belgrad medyasında çıkan haberlere göre törene katılmak, bu arada Milošević'in konuşmasını dinlemek, Ortodoks papazların ayinlerini izlemek için Yugoslavya'nın yanı sıra dünyanın dört köşe bucağından savaşın yaşandığı bu alana kalkıp gelen bir milyona yakın Sırtan bahsediliyordu. Milošević Sırların bundan 600 yıl önce nasıl Avrupa'yı istila etmeye gelen Osmanlıların karşısına çıkıp onları durmak için kendilerini feda etmekten çekinmediklerini nlattı. Tito Yugoslavya'sında ezilen, layık olmadıkları bir konuma itiln Sırp uusunun savaşın 600 yılından başlayarak tekrar layık oldukları konuma sahip olmaları gereğinden bahsetti. Kendisini dinleyen Sırlar lider olarak Kabul ettikleri Milošević'in bu sözlerinden adeta galeyana geliyordu.

Beri tarafta az ileride, ana yolun sol tarafında kalan, mağlup oldukları savaşı şimdi bir zafer edası içerisinde anmakta olan Sırların naralarının duyulduğu Sultan Murat Türbesi ise yapayalnız, boynu bükük bir halde, adeta matem havasındaydı. Kosova nüfusunun çoğunluğunu oluşturan Arnavut halkının büyük bir kısmı da Sırların o tarihi savaşın yapıldığı yerde toplandıkları o gün nedense sanki kıyamet kopacakmış gibi, evlerine kapanmışlardı. Kirada kaldığımız Dragodan'daki evin Arnavut sahibi dışarıya çıktığımızı görünce bize bulunduumuz yerden avucumuzun içindeymişçesine görünen kentin ana caddelelerinden Kosova ovasına doğru bir sel gibi akıp giden Sırları göstererek "Başınıza kötü bir şey gelebilir..." diye uyarmasına aldırmayarak TAN'da birlikte çalıştığımız gazeteci arkadaşım Alaadin İsmailoğlu ile birlikte kalkıp yaya olarak araba, otobüs, binek arac ve yayalardan oluşan o mahşeri kalabalık arasından Sultan Murat Türbesi'ne doğru yola koyulmuştuk. Türbedar ve ailesi, biz, ve etrafta outran birkaç Arnavut dışında nedense pek kimsecikler olmadığı için türbenin halini öksüz, yetim kalmış bir çocuğa benzetmekten kendimizi alamadık.

Ertesi yıl, tüm olumsuz gelişmelere karşın dağılıp parçalanmayan Yugoslavya hala bir aradaydı , ama 1990 yılında, ülkenin orasında burasında Miloşeviç'in egemenliğine karşı çıkan diğer ulusların da tepki göstermeye girişmeleriyle Yugoslavya'nın temelleri sarsılmaya, bir yıl sonra bise ilkin Slovenya, ardından da Hırvatistan' da başlayacak, 1992'de Bosna'ya da sıçrayıp burasını kan gölüne çevirdikten sonra ülkenin param parça olup dağılmasına neden olacak kanlı iç-savaşın daha ilk günlerinde çatısı çatırdamaya başlamıştı.

Programın başında Murat Hüdavendigârın Allah'a zafer için ettiği duası da okundu

1990 yılı Ağustos ayı sonlarında TAN Gazetesi kültür-sanat editörü sıfatıyla hala Yugoslavya Federasyonu sınırları içinde yer alan 6 cumhuriyetten biri olan Makedonya'nın Ohri Gölü kıyısındaki Struga kentinde geleneksel olarak düzenlenen Uluslararası Şiir Akşamları Şenliği'ni izlemek için gittiğim Struga'ya dört beş şairle birlikte gelen dönemin T.C. Kültür Bakanı Namık Kemal Zeybek ile Tan gazetesi adına yaptığım röportaj esnasında türbenin perişan halini anlattığım bakanın garkolduğu hüznün hala gözlerimin önündedir. Bakanın ertesi yıl onarımı için Türkiye'den özel olarak gönderdiği uzman ve ustalar tarafından elden geçirilen türbe sonunda özlenen bir hale koyulunca dünyalar Türbedar'ın olmuştu.

Ancak 1999'daki NATO müdahalesinin ardından oluşan yeni Kosova'ya gelip faaliyete başlayan TİKA'nın çalışmalarıyla türbenin yanı sıra daha yapıldığı yıldan başlayarak günümüze dek türbenin bakımını babadan oğula taşıyarak gerçekleştiren Buhara kökenli türbedardaların kaldıkları iki katlı ev ile diğer hizmet binaları da Şehit Sultan'ın onuruna layık, tertemiz, bakımlı bir hale getirildiler. NATO'nun Sırp zulmünü durdurmak amacıyla 1999 yılı ortalarında Yugoslavya'ya karşı giriştiği saldırı esnasında türbe büyük bir şans eseri tahriabata uğramadı. Bunu Allah'ın İslam'a, Evlad-ı fatihanlara bir lütfu olarak kabul etmek gerekir. Bu arada anma programında ister istemez son Türbedar'ı, başına gelenleri de

Mehmet. Akif Ersoy

Vefasız Kosova

**Nerede olsam karşıma çıkıyor bir kanlı ova
Sen misin yoksa hayalin mi vefasız Kosova
Hani binlerce mefahirdi senin her adımın
Hani sinende yarıp geçtiği yol Yıldırım'ın.
Hani asker, hani kalbinde yatan şah-ı şehid
Söyle meşhed öpeyim secde edip toprağını
Yok mudur Murad'ın sende iki üç damla kanı.**

İstiklal Şairi Mehmet Akif Ersoy Safahat adlı eserinde de yer alan bu şiirini Evlad-ı Fatihan diyarı Kosova ile birlikte Rumeli'nin de 1. Balkan Savaşı'nda beş yüz küsur yılın ardından bir ay gibi kısa bir süre içerisinde Sırpların eline geçmesinden duyduğu derin ızdırabı sonucu kaleme almıştır.

Reşit Hanadan Türbe bahçesinde görülüyor

anımsamaktan kendimi alamadım. Kosova'nın özerkliğinin kaldırıldığı ve Kosova Meydan Muharebesi'nin 600. yıldönümünün kaydedildiği 1989 yılından başlayarak 1999'daki Kosova Savaşı'na doğru ilerleyen yıllarda her ne hikmetse başında fesi, sırtında sırma işlemeli yelege olduğu halde Osmanlı'yı çağrıştıran kıyafetlerle Priştine'nin Sırp militanlarla da meskün en kalabalık cadde ve mekanlarında dolaşmayı adet edinen, dolayısıyla da bu haliyle ister istemez milliyetçilerin dikkatlerini üzerine toplayan türbedarın savaşın hala devam ettiği günlerde türbe önlerine gelip kendisinden başındaki fesini çıkarmasını isteyen Sırp askerleri tarafından emirlerine uymadığı için başına dipçikle vurularak feci bir şekilde dövüldüğünü işitmiştik. Savaşın ardından Kosova'ya gelen Türk yetkililer tarafından tedavi için Ankara'ya götürülmesine ragmen zavallı Türbedar aldığı yaraların da etkisiyle olacak kısa bir süre içerisinde Hak'kın rahmetine kavuşmuştu. Bu vesileyle Türbedar'ı da yad ederken kendisine Allah'tan rahmet diliyoruz, nur içinde yatsın diyoruz.

R. Hanadan

PRİZREN VE CİVARINDA ALPEREN YATIRLARI

Dr. Altay Suroy RECEPOĞLU

ÖZET

Kosova'daki Türk ve İslâm varlığını en az on çağ öncesine götüren maddî ve tarihî deliller, her şeye rağmen hâlâ ayakta duran ve ziyaret edilen yatırlardır. Kosova'da bilinen ve saygı duyulan Ahmet Yesevi'nin halifeleri, Hacı Bektaş-ı Veli müritleri veya Rufai Tarikatının kurucusu Ahmet Er Rufai'nin öğrencileri, Balkanlar'daki varlığımızın tohumlarını, hem dinsel önder olarak hem de asker olarak savaşarak gösterdikleri kahramanlıklarıyla evliya katına yükselmiş kişiler olarak bilinmektedir.

Yunus'un, Hz. Mevlâna'nın, Hacı Bektaş-ı Veli'nin, Ahi Evran'ın da Piri olan Hoca Ahmet Yesevi Hz.leri İslâmiyet öncesi Türk'ün 'alp'lik mizacına ermişlik katıp İslâmiyet'le kaynaştırıp hem Türk alperenin iç dünyasında fırtınalar estirmiş hem de gelecek Türk nesline yeni bir ruh kazandırmıştır.

Kosova'da Türklüğün ve İslâm'ın yerleşmesine Alperenler öncülük ettiler. Osmanlı'nın Kosova'yı ele geçirmesi için yürütülen savaşlarda alp erenler öncü birlikler olarak görev gördüler ve birçoğu bu savaşlarda şehit oldular. Kosova toprakları için şehit düşen Sultan I. Murat Hüdavendigar bir alperendi. Padişah, 8 Ağustos 1389'da Kosova ovasına girdiğinde ortalığı toza dumana katan bir fırtına ile karşılaşmıştı. Bu durumda adeta göz gözü görmüyordu, işte o gece Berat Gecesi idi. Murad Han, iki rekât namaz kıldıktan sonra, gözyaşları içinde şu duayı yaptı:

"Ya Rabbi! Bu fırtına, şu aciz Murad kulunun günahları yüzünden çıktıysa, masum askerlerimi cezalandırma! Allah'ım! Onlar ki buraya kadar sadece Sen'in adını yüceltmek ve İslâm'ı tebliğ etmek için geldiler! İlahî! Bunca kere beni zaferden mahrum etmedin. Daima duamı kabul buyurdun Yine sana iltica ediyorum, duamı kabul eyle! Bir yağmur nasip eyle! Bu toz bulutu kalsın... Kâfirin askerini aşikâr görüp, yüz yüze cenk edelim!"

"Ya İlahî! Mülk de, bu kul da Sen'indir. Ben aciz bir kulum. Benim niyetimi ve esrarımı en iyi Sen bilirsin Mal ve mülk maksadım değildir. Yalnız Sen'in rızanı isterim..."

Sultan I. Murad Hüdavendigar'ın Kosova Ovası'nda şehit düştüğü yerde iç organlarının defnedildiği türbesi varlığımızın tapusu olarak gözde bir eserdir.

Bu sunum yaptığım saha çalışması sonucu, 1389 yılında yapılan 1. Kosova Meydan Savaşından önce, ve savaş sonrasında yaşayan Alperenlere ait Kosova'nın ikinci büyük kenti olan Prizren kentinde ve civarında makamları tespit edip haklarındaki bulguları içermektedir.

Kosova 1389 I. Kosova Meydan Savaşı'ndan sonra Osmanlı Devleti'nin egemenliği altına geçti. Ama burada bu tarihten önce de Türkler vardı ve İslâm dini biliniyordu. Ko-

sova'da Türklüğün ve İslâm'ın yerleşmesine Alperenler öncülük ettiler. Kosova'da yaşayan insanlar henüz bir devlet egemenliği altında olmadıkları, eğitim kuruluşları, dini mabetleri bulunmadığı ve bir taraftan Bizans, bir taraftan Sırp ve bir taraftan Venedik kültürü ve din etkisinden rahatsız oldukları dönemde Alperenler buralara gelip İslâm dinini tanıtmakta büyük zorluklarla karşılaşmadılar. Kosova insanı tarafından sevilen ve hürmet edilen bu yabancılar kısa bir zamanda kendilerinden biri olarak kabul edildiler ve öldükleri zaman mezarları, mekânları kutsal makam oldu. Geçlerde bu mezarlar bina içine alınıp türbeye dönüştüler ve bugüne kadar korundular. Osmanlı'nın Kosova'yı ele geçirmesi için yürüttüğü savaşlarda alperenler öncü birlikler olarak görev gördüler ve birçoğu bu savaşlarda şehit oldular. Yaptıkları hizmet yüzünden olacak ki birçok alperenin kabri günümüze kadar korundu ve kimileri evliya katına yükselerek halen ziyaret edilmektedir. Bugün Kosova'nın birçok yerinde kabri, türbesi bulunan Alperenler hakkında çalışmalar yapılmadığı için halkın arasında yaşayan söylenceler unutulup kişilikleri hakkında daha geniş bilgiler de korunamamıştır. Ancak Alperen kabri yanında bir dergâh veya cami gibi dini amaçlı binaların kurulmasıyla bu kabirler korunmuş ve haklarında bilgiler günümüze kadar ulaşmıştır.

Çalışmamız Prizren ve civarındaki Alperenleri içermektedir. Oysa Kosova'nın birçok yerinde alp erenlere ait kabirler, türbeler ve yatırlar vardır ve haklarında söylenceler mevcuttur.

Büyük bir Türk İslâm mutasavvıfı olan ve Türk Topulukları arasında İslâm'ın yayılmasında çok büyük katkı sahibi bir zat olduğu görülen Hoca Ahmet Yesevi'nin erenleri olarak da bilinen alperenler, Anadolu, Rumeli ve Kuzey Türklüğünün İslami uyanışında Pir-i Türkistan dergâhı ruhunda yetişmiş ve bulundukları yerlerde bu ruhu insanlara benimsetmişlerdir.

Türkçe kökenli bir isim olan Alperen, ermiş, şanlı, soylu ve yiğit insan ve yiğit erkek anlamlarına gelir. Alperen ismi, derviş ve ermiş isimlerinin yanı sıra mücahit anlamlarını da taşır.

Allah Teâlâ. Kur'an-ı Kerim'de: "Allah yolunda öldürülenler için ölüler demeyiniz. Onlar ölü değil, diridirler, fakat siz anlamazsınız." (Bakara, 154) buyurmuşlardır.

Şehitler, canlarını, mallarını, bayrağını, vatanını, hürriyetini, din ve devletini koruma yolunda Allah Teâlâ'nın emaneti olan canlarını seve-seve feda etmişlerdir. 1389-1402 yılları arasında Sultan Yıldırım Beyazıt'ın Osmanlı devletinin başında bulunduğu dönemde uyguladığı iskân politikasıyla Anadolu'dan büyük sayıda Türk ailelerini Balkanlara, bugünkü Makedonya'nın Üsküp, Strumiça, Debre bölgelerine ve Şar Dağı eteklerine yerleştirmiştir. Göç edenlerin çoğu Yürük Türkleriydi. Prizren ve yöre-

sinde bugün de Yürük adını taşıyan aile soyadı ve birçok yer adı Anadolu'dan göçerek buralara yerleşenlerle ilgilidir. Osmanlılar bu yerlere geldikleri zaman Türkçe yer adlarıyla halkın dilinde kullanılan birçok Türkçe sözlük ile karşılaştılar.

Alperenler İslam'ın ve Türklüğün Kosova'da kurumlaşmasının öncüsü olmuşlardır. Genellikle gezici derviş olarak din propagandası yapan Alperenler Müslümanlığın yayılmasında başarılı olmuşlardır. Onların sayesinde XIV. Yüzyılda bile Müslümanlığın Balkanlarda kolaylıkla yayıldığı görüyoruz.

Hizli Potok'ta Alp Erenler mezarlığı-Dragas

İslam'ın ve Türklüğün bu yörelere yayılmasında hizmeti geçmiş büyükler öldükten sonra evliya katına yükseltilmiş, kabirleri türbe içine alınmış veya özel bakıma alınmışlar. Yaşamları boyunca bu yöre insanına yaptıkları hizmetler için insanlar şükranlarını belirtmek amacıyla kabirlerini ziyaret etmiş manevi huzurlarında dualarını göndermişlerdir. Zamanla bu türbe ve kabirlerde yatanların manevi güçlerinin olduklarına inanılmaya başlanmış ve ziyaretler İslam kuralları dışına çıkarak şaman özelliklerini almaya başlamıştır. Ziyaret edilen türbe ve kabirlerde yatanların çoğu İslam ve Türklük uğruna şehit olan kişilerdir.

ALPEREN

Türk geleneğinde mücahit dervişlere verilen ad (özellikle XIII ve XIV yy.) gerek Anadolu'nun fethi sırasında, gerek yerleşmelerden sonra, çeşitli bölgelerde, sınır muhafızlığı uçbeyleri ve alplar yapıyor, buna karşılık sınır tımarları da özellikle onlara veriliyordu. Devrin şartları dini his ve davranışlarla kahramanlık ve savaşçılığı yan yana yürütmeyi gerekiyordu. Liyakatini ve babanın yerine geçme hakkını evlada, ancak iyi bir cenk adamı olduğunu ispat edince Türk geleneği, İslam'dan sonra daha güçlendi ve pekişti. Çünkü İslam dini, Cihadı ve adalet uğruna savaşmayı müminlere bir borç ve emir olarak telkin ediyordu. O çağlar Anadolu'da dini inançların tasavvuf anlayışı içinde geliştiği, tasavvuf anlayışının da dergâhlar, tekkeler ve zaviyelerde şekil bulduğu bir devirdi. İşte bu dergâh, tekke ve zaviyelere girerek dervişliği kabul eden ve İslamlığı kılıç gücüyle küfür diyarlarına götürmek için savaşan alplara alp erenler deniyordu. Daha sonraları gazi ve gazi yan-ı rum adını alan birçok alperenin menkıbeleri ve hayatları hakkında söylenen efsaneler, onların halk gözünde ve gönlünde yerini evliyalığa yüceltmıştır. Ünlü alperenler yörelerin manevi tarihinde önemli yerler almışlardır. Alperenlik, İslami bir nitelik taşımakla beraber, ucu Oğuz Kağan'a kadar götürülen bir gelenektir.

Prizren ve civarında Türk hâkimiyetini hızlı kuran ve buraları Türkleştirip İslamlaştıran Anadolu gazileri, yani Türk Alperenleri haklarında birçok söylencenin, efsanenin ya-

şamasına neden olmuşlardır. Bu yüzden makamlarına ve canlı hatıralarına bugün de rastlanmaktadır.

Alperenler Anadolu ve Kosova'nın da bulunduğu Balkanlar'ın fethini Tanrı hizmeti bilmişlerdir. Bunun dışında Alperenler gezginlerin, düşkünlerin ve gariplerin güvencesi olmuşlardır.

ŞEYH ABDULLAH

Sahabe hizmeti veren Şeyh Abdullah'ın, Prizren'in civar köylerinden Zgatar'da derinliğinden dibi görünmeyen Cerman Kuyusu yakınında kabri bulunur. Rivayet edilir ki Cerman Kuyusu'nda yaşayan ve ahaliye büyük zararlar veren, özellikle köylüleri ve genellikle genç kızları büyük mağaraya kapatan ejderha (kimi söylencelerde dev olarak geçer) ile karşılaşır. Ejderha ile anlaşmaya varamadığı için Hazreti Ali'den yardım arar. Buraya gelen Hazreti Ali, Zül-fikar olarak adlandırılan çatal şeklinde iki başlı olan kılıcı ile ejderi öldürür ve ahali onun zalimliğinden kurtulur.

Şeyh Abdullah kabri ve kabrin baş taşı

Rivayet edilir ki Şeyh Abdullah, Hazreti Ali'nin yaşadığı VII. yüzyılda Hazreti Muhammed Aleyhi selamın sahabe ailesinden biri olarak İslam'ı yaymak için buralara gelmiş.

Kabri 1 m. yüksekliğinde kesme taşla örülmüş. Kabrin baştaşı yarı dünya şeklinde büyücek bir taşla işaret edilmiştir.

Türbenin yakınındaki çeşme ve çevresi mesire yeri olarak kullanılmaktadır. 300 metre kuzey-doğu tarafında kayalıklarda Sarı Saltık'a ait olduğu rivayet edilen bir yarık ve Sarı Saltık'ın vaaz verdiği kaya koltuk bulunur.

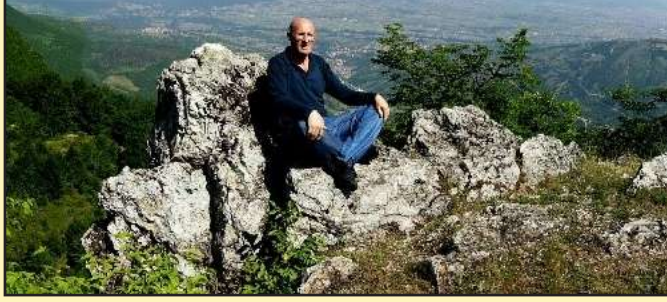
SARI SALTUK

Sarı Saltuk'un XIII. Yy. buralara gelip bir ara kaldığı yerler kutsal sayılıp ayakla basılmasın diye taşlarla sarılmış, sonraları bu yerlere mezar şekli verilmiş ve bu tümsek örtülerek kapalı, örtülü bina içine alınmış yatırlardır. Prizren ve civarında Sarı Saltuk mekânları ve yatırları dı-

Arnavutluk'ta Kruya (Akhisar) şehrinin Sarı Saltuk Dağı'nın zirvesinde mağara içinde bulunan makamının girişine dikilen büst.

şında ona ait söylenceler, efsaneler inançlar da mevcuttur.

**Cerman Kuyusu (Zgatar köyü) civarında
Sarı Saltuk koltuğu**

Sarı Saltuk'a ait olduğu inancı yüzünden bugüne kadar korunan ve ziyaret edilen makamlar ve yatırlar Kosovalıların 13. yüzyılda İslam'la alakalı olduğunu kanıtlamaktadır. Prizren'de Maraş ve Karapotok arasında taş üzerindeki ayak izinin Sarı Saltuk'a ait olduğu, buna benzer bir ayak izinin Dragaş'ın Opola bölgesindeki Zgatar köyünün dışında Lubiçeva-Prizren yönünde Cerman olarak adlandırılan yerde bulunduğu rivayet edilir. Buraya yakın kayalık bir uçurum başında, köye yaklaşık 500 metre mesafede, atların ayaklarını işaretleyen ve birkaç metre ötede, hazretlerin taşta oyulmuş ayak izleri bulunduğu, "Hac Günü" (günü) adında bir yer var. Kayalıklarda oyulmuş bir koltuk var, taşların dibinde insanların oturdukları yerde, kendi giysilerinden bir iplik parçası kopararak üzerinden sürülerek sıhhatli ve uğurlu olacaklarına inanılır. Efsane bu koltukta oturma ve içindeki kısa molanın hastalıkları iyileştirmekte etkili olduğunu bildiriyor. Gora bölgesinde, Prizren'de, Yakova ve ipek çevresinde insanlara İslam'ı teblig ettiği biliniyor. Halkın Türkleşip İslamlaşması için yaptığı faaliyetleri süresince Kosova'da kısa süre olsa bile kaldığı yerlerden ayrıldıktan sonra bu yerler ayakla basılmasını diye korunmuş ve buralarda yatırlar veya makamlar yapılmıştır. Halk bu yatır ve makamları yüzyıllardır ziyaret etmektedir. Bugün Sarı Saltuk'un Prizren'de Paştrik dağının en zirve noktasında, Arnavutluk-Kosova sınırı arasında, Prizren'e bağlı Jur köyünde, Dragaş'a bağlı Plava köyünde, Yakova'ya bağlı Pirlep köyünde, İpek'e bağlı Köşk köyünde yatırları vardır. Bura halkı Sarı Saltuk'u alperen, veli ve baba olarak bilir. Kosova'da günümüze kadar gelen Sarı Saltuk yatırları Kosova sınırları dışında da yaygın olduğu ve Romanya'nın Dobruca bölgesinde Babadağ'daki türbesinde yatığı kabul edilmektedir.

Plava'da Saltuk makamı

Sarı Saltuk'un insanüstü bir takım güçlere sahip olduğuna inanıldığı için yatırları ve makamları korunmakta ve ziyaret edilmektedir. En kalabalık ziyaretçi Ali Günü veya Sarı Saltuk günü olarak adlandırılan 2 Ağustos günüdür. Dualar yapılır, adak getirilir, ziyaret sırasında pilav ve helva pişirilip yenir.

GÖZCÜ MAHMUT BABA

Prizren'in Fatih Sultan Mehmet kumandası altındaki Osmanlı Ordusu tarafından ikinci ve son kuşatması sırasında 21 Haziran 1455 günü şehit düşen Gözcü Mahmut Baba da bir alperendir. Şehit düştüğü yerde mezarı tümsek haline getirilmiştir. Hicri 1198 Miladi 1778 yılında manevi bir davet sonucu Hindistan'ın Lahor kentinden Seyit Şeyh Ali Baba Prizren'e gelip Gözcü Mahmut Baba'nın yapılan türbesinde türbedarlık yapmaya başlar ve türbe onun barınak yeri olur. Keramet sahibi, İslam gibi hak dinini yaymakla meşgul olan, dini hissi ve savaşçılığı yan yana yürüterek şehit olmasıyla evlialığa yüceltmiş olunması etrafındaki arazinin türbeye vakfedilmesine neden olmuştur.

Gözcü Mahmut Baba kabri ve türbe binası

Gözcü Mahmut Baba Osmanlı ordusunun öncü birliğinde gözcü görevinde iken şehit düştüğü yerde toprağa gömülmüştür. Kabri Osmanlı'nın yeşil zemin üzerindeki beyaz ay yıldızlı bayrak ile örtülüdür. Zemini kırmızı olan beyaz ay yıldızlı bayrağın resmen Türk devletinin bayrağı ilan edilmesinden sonra kabir bu bayrakla da örtülmeye başlanmıştır.

Gözcü Mahmut Baba'nın kabri yanında Seyit Şeyh Ali Baba'nın da kabri bulunur ve her akşam kabir başında ezan okunmaktadır.

Bugün de halk tarafından ziyaret edilen Gözcü Mahmut Baba türbesi 21 Haziran 1455 günü ordunun Cuma namazını kılması için yaptırılan Fatih Sultan Mehmet Namazgâhı civarındadır ve bugün de faal olan Seyit Şeyh Ali Baba Kaderi Dergâhı çatısı altına alınmıştır.

CAFER BABA, H. 993 / 1585

Cafer Baba'nın kabrindeki kitabeli baş taşı

Prizren'de, Yeni Mahalle'de, Yeni Mahalle camiine bitişik türbedeki mezar Cafer Baba'ya aittir. Mezarın dört ta-

rafı kitabeli mermer baş taşı vardır. Üst kısmı turban şeklinde işlenmiştir ve bu kısmın yarısı kırıktır. Bu baş taşın yarısı kırık olması yüzünden halk "Yarım baş Baba" türbesi olarak da adlandırmıştır. Türbe'de yatan Cafer Baba'nın bir savaşta başı koparak şehit olduğu ve kopan başını koltuğu altına alıp ta buralara kadar geldiği ve burada gömüldüğü söylenmektedir. Dikdörtgen şeklinde olan baş taşın dört yüzünde yazı var. "El merhum, el muhtaç, el mağfur ila Rahmeti Cafer bin sene 993 " (M.1585) yazmaktadır. Bu ise mezarda Cafer Baba'nın yattığını bildirmektedir. Belirtilen hicri yılı ise Cafer baba'nın miladi 1585 yılında öldüğünü göstermektedir. Türbenin genellikle aklı yerinde olmayan veya baş ağrısı geçmeyen kişilere şifa getirdiğine inanılmaktadır. Türbe ziyaret edildiğinde sanduka etrafında dönülür, sanduka üzerinde duran çuha örtüden küçük bir parça kesilip tılsım için rahatsız olan kişiye verilir. Şifa bulan kişi çuha parçasını geri getirip türbeye yarı kuzu başı adak getirmektedir.

SOFİ BABA

Şehir dışında şehit düşmüş ve kapalı spor salonunun kurulması sırasında mezarı açılarak kemikleri Kuru Çeşme mezarlığına götürülerek mezarlık girişinin sol tarafında yol kenarına defnedilmiş ve "Sofih Baba" yazısının bulunduğu baş taşı konulmuştur.

Sofi Baba - Prizren

Sofi Babanın çok kimliğe, sıfata giren bir kişi olduğuna, aynı anda iki ayrı cephede düşmana karşı savaşabildiğine inanılmaktadır. Savaşta bir hemşerisi onu tanıyınca sır olmuş ve bir daha görünmemiş. Türbesi Prizren'de Kapalı Spor Salonunun inşaatı için yıkılınca manevi büyüklüğü yüzünden halk tarafından kabri Kuru Çeşme'deki kent mezarlığına taşınmış ve mezarlığın girişinde sol tarafta yeni bir mezara sahip olmuştur. Halk burada da Sofi Baba'yı ziyaret etmektedir. Sofi Baba savaşlarda alplığı ile dile gelmiş ve sır olmuştur.

HORASANLI KUTUP MUSA EFENDİ

Kutup Musa Eefendi Türbesi Prizren

İlim sahibi olarak tasavvuf bilgilerini yayarak etrafında müritlerin toplanmasını sağlamış. Prizren'de ilk İslam dini

kuruluşu olan Tabakhana'da Sinani tekkesini kurmuştur. Tekkenin haziresinde türbesi bulunur. Manevi gücünün varlığına inanılır. Ziyaret edilerek kabrinde kandil yakılır, akşamdan sabaha kadar kabir başında duran kâse dolusu su şifa için kullanılır.

HORASANLI ALP EREN ŞEYH HASAN

Kadiri Tekkesindeki kabristan

Üsküp ve civarında dini faaliyetlerini tamamlayınca Vardar nehri sahilinde eline geçirdiği bir elle tutulabilecek büyüklükte yuvarlak bir kara taşı salıp düştüğü yerde dergâhını kurup orada inançlarını ve tasavvuf anlayışını yaymak için Allah'ın yardımcı olmasına dua etti. Saldığı taş Prizren'in kuzey civarındaki Kuru Yayla'ya düşer. Burası sadece yağmur sularıyla sulanan kuru bir yayladır ve burada Mahmutolu Horasanlı Şeyh Hasan'ın Kadiri dergâhını kurmasıyla bu bayır Kurila olarak söylenmesine rağmen Kuru Yayla olarak bilinmeye başlar. Dergâhta faaliyetlerin başlaması ve etrafında evlerin kurulmasıyla Kuru Yayla çok sokaklı büyük bir Mahalle haline gelir. 1650 yıllarında Seyidi Bey Kuru Yayla'da camiini inşa eder.

Bugün Kurila Tekkesi, Kaderi Tekkesi veya Şeyh Hasan Tekkesi olarak bilinen tekke binasının bitişiğindeki türbede Horasanlı Alp Eren Şeyh Hüseyin Baba'nın kabri bulunur. Burada üzerinde beş parmak izinin bulunduğu mucize eseri top gibi yuvarlak "Kara Taş" ve Şeyh Hüseyin bu taşı salmadan önce sağ ayağı ile bastığı ve üzerinde ayak izinin bulunduğu kaya parçası korunuyor. Tekkenin (1655) kuruluş tarihini gösteren Osmanlıca kitabe ceviz ağacı üzerine ağaç oyma olarak kabartmadır. Tekkenin semahanesinde savaş sancakları, alemler ve Kosova savaşında kullanılan silah örnekleri korunuyor.

TEZGİR BABA

Tezgir Baba- Prizren

Evliya katına yükselen Tezgir Baba Alperen olarak çok ziyaret edilen bir kabirdir. Kabrin bulunduğu yere türbe denir. Üstü açık, etrafı 90 sm. yüksek demir parmaklıklarla çevrilidir. Türbe şehitlik mezarlığında Fatih Sultan Mehmet Namazgâhı yanında bulunur. Türbenin şehircilik planı gerekçesiyle ortadan kaldırılması öngörülmesine rağmen Tezgir Baba'nın manevi gücünün kabri koruduğuna inanılıyor.

Tezgir baba genellikle işte muvaffak olmak, sınavı kazanmak için ve doğumun kolay olması için de ziyaret edilir ve para, havlu, gömlek ve benzer eşyalar adak edilir.

MALÇOÇ MEHMED EFENDİ

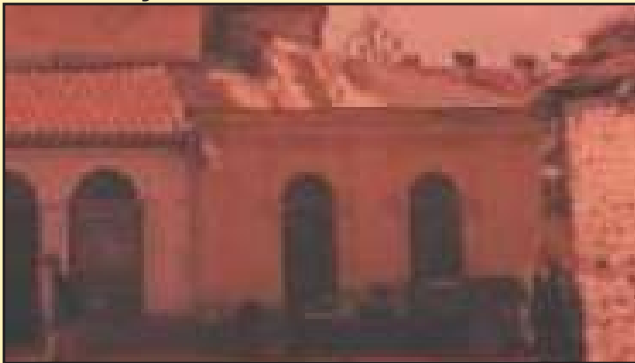

Terzimahalle'de Sinani Tekkesi kabristanında bulunan Malkoç Mehmet Efendi kabri

Akıncı Malkoçlardan olan henüz kimliği bilinmeyen zat şehir dışında oturup dini faaliyetlerini sürdürdü. Şehit düştüğü yerde toprağa gömüldü. Mezarı ayakla basılmasın diye tümsek haline getirildi ve etrafı taşlarla sarıldı. Horasanlı Kutup Musa Efendi tekkesinde yetişen ve burada icazet alan Şeyh Ali 1704/07 yılları arasında Malkoç Mehmed'in kabri yanında Sinani tarikatına bağlı olan tekkeyi kurdu. Malkoç Mehmed Efendi kabri yanında Çullu Dede ve Horoz Baba kabirleri de bulunur. Bu türbe yakınlığında bir gece içinde meleklerin kazıdığı ve halkın "bunar" (Pınar) dediği bir su kuyusu açar. Kuyu suyunun çeşitli hastalıklara şifalı olduğu, kısırlığı iyileştirdiğine ve doğumu kolaylaştırdığına inancı yaygındır. Tekkenin yakınlığında Hicri 1132, Miladi 1721 yılında kurulmuş Terzi Memi Camii bulunur.

Tekkenin yakınlığında Terzi Memi Tarafından aynı adlı caminin ve evlerin kurulmasıyla Terzi Memi Mahallesi meydana gelmiştir ve şehrin türbenin etrafında gelişmesiyle Malkoç Baba Türbesi şimdi şehir içinde bulunmaktadır.

VELİ ŞAH BABA

Veli Şah türbesi yıkılmadan önce.

Horasanlı Veli Şah Baba kabri Prizren'de Kâtip Sinan cami girişinin sol tarafında bulunuyordu ve üstü örtülerek son cemaat yerine alındı. Yapılan onarımlar sırasında 1996 yılında kabir yerle bir edilerek arazisi cami binasının içine alındı. Prizren'de sahabe hizmeti verdi. Vefat edince gömüldüğü kabrinin yanına cami inşa edildi. 1577 yılında Kâtip Sinan tarafından yaptırılan cami halk tarafından Veli Şah adı ile de anıldı. Kabrin bakımını üstlenen Kude ailesinden Hacı Fetih Kude 1997 yılında caminin kuzey duvarına mermer üzerine işlenmiş bir kitabe yerleştirerek bu

yerde 1570 yılında vefat eden Velih Şah'ın türbesinin ve kabrinin yanında 1577 yılında Kâtip Sinan tarafından inşa edilmiş caminin son cemaat yerinde bulunduğunu belirtti.

MURAT BABA

Murat Baba- Prizren

Namazgâh civarında, eski şehitlik alanındadır. 1455 yılında şehit olduğu rivayet edilir. Hayal edilen murada erişmek için ziyaret edilir.

DALGIN BABA, YIL 1455

Dalgın Baba Türbesi - Prizren

Hidrellezden 9 ve 18 gün sonra ziyaret edilir. Prizren'de Ortakol semtinde bulunur.

DRAGAŞ'TA HÜSEİN BABA

Gazi Husevin Baba külahi-Dragaş

Gora bölgesinin merkezi Dragaş'ta cami yanında türbesi bulunan Gazi Hüseyin Baba elinde tırmığı yere bırakıp Dragaş deresinde aptes alırken kendini Kosova Meydan Savaşı'nda bulmuş ve elindeki tırmıkla düşmana saldırarak Alperenliği dile gelmiştir. Gazi olarak Gora halkının gönlünde taht kurmuş. Allah'ın rahmetine kavuşunca kasabanın merkezinde toprağa defnedilip mezarına türbe yapılmıştır. Türbede Kosova savaşında savaşırken başında bulunan tacı korunmaktadır. Tacin sihirli güce sahip olduğuna inanılır. Türbe yanındaki Eski Cami Ahmed bin Said tarafından 1800 yılında inşa edilmiştir.

Türbenin bakımı ve korunması babadan evlada geçen Türbedarlık sistemine göre yapılmaktadır.

RESTELİÇA'DA SELİM DEDE

Resteliça köyü Gora belediyesine bağlı Kosova, Make-

donya ve Arnavutluk devlet sınırı ucunda bulunur. Moloz taş-tan yapılmış, kaya ile örtülü basık külah çatılı köyün tarihi tek türbesinde Selim Dede yatmaktadır. Selim Dede rüyasında hayalini gerçekleştirip 1389 Kosova I. Meydan Savaşı'nda Allah uğruna düşmana karşı savaşmış ve uykudan uyandırılmak istediğinde "Bırakın savaşım hala bitmedi" diyerek meydanda tek bir düşman kalmayınca kadar cepheyi terk etmemiştir. Onun bu manevi büyüklüğü karşısında insanlar büyük saygılarını göstermişler. Vefat edince mezarı türbe içine alınmıştır ve türbe bu yörenin en çok ziyaret edilen mekân olmuştur.

KARABAŞ BABA

Asıl adı Mustafa olan Karabaş Baba'nın Prizren'e kardeşi Ömer Efendi ile Türklüğün özü Horasan'dan gelmiş ve birçok savaşlara katılmış olduğu rivayet edilmektedir. Karabaş Baba'nın ilk kabrinin bulunduğu yer bugün de mübarek bir velinin kabri olarak korunmaktadır. Kabrin bulunduğu yerde büyük bir kaya parçası vardır ki bu kayaya hiç kimse ayakla basmaz, üzerinde oturmaz ve kayanın üstü kireçle badalanır. Zaten bu yer sokağın mukaddes yeridir.

Karabaş Baba'nın bekâr iken şehit olduğu, buralarda hak dini İslam'ın yayılması için büyük hizmetler verdiği, kelime – i şahadet mührünün kendisinde bulunduğu bilinmektedir. Bugüne kadar bu mührü, kabzası boynuz işi olan çelik kılıcı, kılıcının dışı deri kapalı ağaç kını, gürzü, suru ve aptes sırasında kullandığı nalınları korunmuştur. Tüm bu eşyaların birer kutsal eşya olarak sırlı bir güce sahip olduklarına inanılmaktadır. Bu yüzden bu eşyalara el sürmekle, kılıcın üzerinden akıtılan sudan içmekle en ağır durumda olan şifa bulacağına inanılır.

Karabaş Babayı rüyasında görenler muhakkak kabirini ziyaret eder, ruhuna Fatiha okur. 1989 yılında 90 yaşında vefat eden Safiye Lalo Hanım Karabaş Baba'dan kalan kutsal eşyaları bir yerde koruyan ve belli bir usulle onların gizli tesirini başkasına geçirebilen son şahıs idi. Karabaş Babayı çok kez rüyasında görmüş. Her defasında O'nun vasiyetlerini yerine getirmiş. Bugünkü Karabaş Baba mezarlığına defnedilmeden önce Lalo Boğazi olarak bilinen

sokakta Safiye Lalo Hanım'ın evinin arka bahçesinde Karabaş Baba'nın ilk kabri bulunuyordu. Bu evde geceleri Karabaş Baba'nın görünmeden raportı yaptığını, merdivenlerden evin üst katına çıktığını, beş mayıs (Hidrellez arifesinde) sabahları oda camlarını vurarak ev sakinlerini erken erken uyandırdığını, Irak – İran savaşının belirmesiyle bu savaşta bulunmak için oralara gittiğine ve o yıldan beri belirmediğine inanılıyor Safiye Lalo Hanım . Karabaş babanın türbesi Tuzsus ve Kuruçeşme arasındaki mezarlıktadır. İçinde Karabaş Baba olarak bilinen Mehmet efendinin ve Kerim Efendinin kabirleri vardır.

Karabaş babanın keramet sahibi olduğuna inanılır ve manevi gücünün varlığı ile ilgili birçok söylence vardır. Türbe rahatsızlığa şifa bulmak amacıyla ziyaret edilir. İlk giriş kapının direkleri öpülür. Kabir etrafında üç defa tavaf yapılır sonra nezirlik (para, havlu, peştamal, gömlek gibi) kabrin üzerine koyulur. Türbeden çıkmadan önce kabrin başucunda en az bir gece kâse içinde duran sudan şifa için su içilir veya yaralı, ağrılı olan yerlere bu sudan sürülür. Evcil hayvanı rahatsız olan kişi Hidrellez gecesi kabrin başucuna yem veya ot bırakır. Hidrellez günü bu ottan veya türbenin yakın çevresindeki otlardan bir tutam alıp hayvanın yemesi için hazırlanmış ot veya yem ile karıştırılır ve bu yöntemle hayvanın iyileşeceğine veya bütün yıl sağlıklı olacağına inanılır. Karabaş Baba türbesini ziyaret ettiklerinden sonra dilekleri gerçekleşince sadaka için baş hayvan kesilir, pilav pişirilir ve en azından bu pilavdan bir kaşık yemeleri şarttır. Pilav tüm ev insanlarına yedirilir ve komşulara dağıtılır. Kesilen hayvanın başı ve etinin bir bölümü türbe bakıcısına verilir diğer bölümünün tamamı yoksullara dağıtılır.

Oda duvarında asılı duran Karabaş Baba'nın kılıcı kendiliğinden yere düştüğü zaman kötülüklerin olacağına bir işaret olduğuna inanılmaktadır.

Alperen türbelerinin ayrıcalıkları ve sökülerek izi kalmayan mezarlıklardan tek kalan binalar veya yerleşim yerlerinin türbe etrafında gelişmelerine rağmen korunması tarihi ve manevi değerlerinin yüceliğini ispatlamaktadır.

Gazeteci, şair ve azar Murtaza Büşra Vefat Etti

Kosova Türk Edebiyatının Acı Kaybı

Kosova Türk edebiyatının ad yapmış şairi Murtaza Büşra Haziran ayının son günlerinde yakalandığı ağır bir hastalığın ardından yaşama veda edip Hak'kın rahmetine kavuştu. 1946 yılında Priştine'de doğan Muraza Büşra ilk ve lise öğretimin ardından Priştine 'de Yüksek Pedagoji Okulu'ndan mezun oldu. Bir süre doğduğu kentte ilkokul öğretmenliği de yapan Murtaza Buşra, 1974 yılında gazeteci olarak çalışmaya başladığı Priştine Radyosu Türkçe Yayın Bölümü'nde çocuklara yönelik programların hazırlanıp yayınlanması konusunda önemli başarılarla imza attı. Ne var ki 1999 yılındaki Kosova savaşının ardından bir kamu kurumu olan Kosova Radyo Televizyonu 'nun Arnavutlardan oluşan yeni yönetim tarafından alınan anti demokratik, keyfi kararlar sonucu Türkçe yayın sürelerinin asgariye indirilmesi yüzünden söz konusu radyo ve televizyonda yıllarca emek veren çok sayıda diğer Türk gazeteci gibi Murtaza Büşra'nın da işine son verilince Türk çocuklarının kendileri için hazırladığı programlarıyla tanıyıp sevdikleri Murtaza amca da Türkçe eğitim, gazetecilik alanında 30 yıl hizmet verdikten sonra ilerlemiş yaşlarında işsizliğe mahkum edildi.

Daha genç yaşlarda aynı zaman şiirle de uğraşmaya başlayan şair, gazeteci, yazar Murtaza Büşra'nın küçükler ve yetişkinler için çeşitli konularda yazdığı çok sayıda şiiri bulunmaktadır. Bu şiirlerinden bir kısmını 1976 yılında Tan Yayınları arasında çıkan "Sevgilerimde" adlı şiiri kitabında toplamıştır. Mamuşa Dergisi olarak, sık sık Mamuşa'ya gelen, ve Mamuşalı öğretmen, öğrenci, şair, yazarlarla daima iyi ilişkiler içerisinde bulunmaya özen gösteren, ağırbaşlılığı ile herkes tarafından sevilip saygı gören şaire Allah'tan rahmet, aile üyeleri ve yakınlarına da baş sağlığı dileriz.

TÜRK ROMANINDA KOSOVA'DAN BİR SES: REŞİT HANADAN

Prof.Dr. Bilge ERCİLASUN

Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Ankara

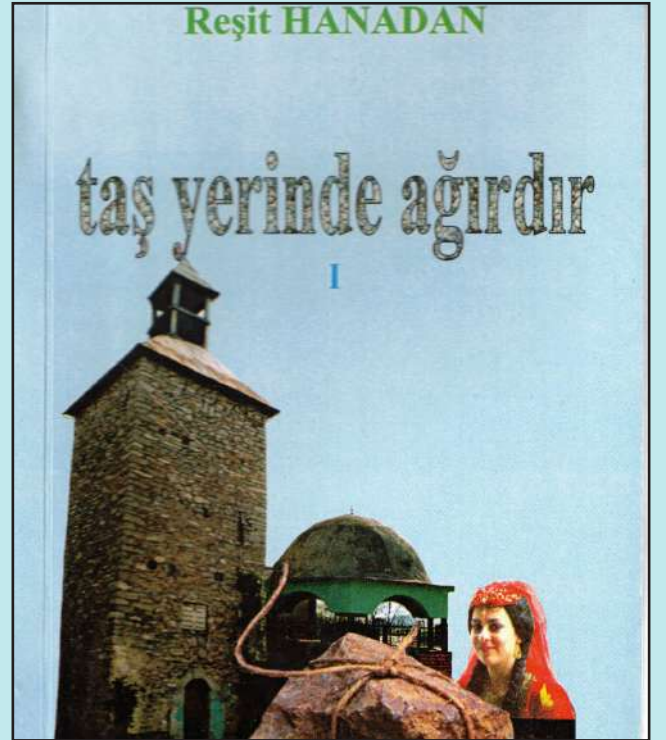
19. yüzyılın ikinci yarısında Şemsettin Sami'nin Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat adlı eseri ile örneklerini vermeye başlayan Türk romanı daha sonra yazılan eserlerle gittikçe gelişir (Yine bu yıllarda Ahmet Mithat'ın yazdıklarıyla roman türü, halka mal olmuş bulunmaktadır). Yüzyılın sonunda Halit Ziya'nın kaleme almış olduğu romanlarla karşılaşırız. Böylece Türk romanı Halit Ziya'nın eserleriyle mükemmel Batılı örneklerini vermiş olur. 20. yüzyılın başlarında Yakup Kadri ve Halide Edib'in verdiği örneklerle Türk romanı zenginleşmiş ve çeşitlenmiştir. Cumhuriyet devrinde bu örnekler artarak devam eder. 21. yüzyılın başında bu alanda pek çok eser görmekteyiz. Artık roman, Türk dünyasına yayılan, herkes tarafından benimsenen, ilgi ile takip edilen yaygın ve sevilen bir edebî tür olmuştur.

Türk dünyasında, daha doğrusu Türkiye'nin ayrılmaz bir parçası olarak görünen Balkan Türkleri arasında da roman türünün örneklerini görmekteyiz. Bu konuda Kosovalı Reşit Hanadan, önemli isimlerden biridir. Reşit Hanadan 1955 yılında Prizren yakınlarındaki Mamuşa kasabasında doğmuş, ilk ve ortaokulu okuduktan sonra Priştine Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun olmuş, ayrıca Belgrad Yugoslav Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirmiştir. 1981 yılında Priştine'de yayınlanan Tan Gazetesi'nde çalışmaya başlar. 1999 yılına kadar gazetenin çocuk, kültür, sanat, edebiyat sayfalarını yönetir. Dağarcık adlı köşesinde köşe yazarlığı yapar. 1998 yılında, merkezi İstanbul'da bulunan Zaman gazetesinin Kosova temsilciliğini üstlenir. 1999-2010 arası serbest çalışmış, sonra Mamuşa Atatürk Lisesi'nde Türkçe öğretmenliği yapmıştır.

Reşit Hanadan hikâye ve romanlarıyla tanınmaktadır. Üç hikâye kitabı ve dört romanı vardır. Kitaplarının hepsinden ödüller almış bulunmaktadır. Hikâye kitapları şunlardır: Yazgı (1982), Duygu Tutsağı (1985). Bu iki kitaba Tan Gazetesi tarafından Süreyya Yusuf Ödülü verilmiştir. 1989 yılında çıkan Yıldızlı Ev adlı çocuk hikâyeleri kitabına da Priştine Kent Meclisi tarafından ödül verilmiştir. 1987 yılında yayınlanan Sel adlı romanı, Yugoslavya'da yayınlanmış ilk Türkçe roman olarak değer taşımaktadır. Dönemin Yugoslavya Başkanlık Divanı tarafından ödüle layık görülmüştür. Taş Yerinde Ağırdir adlı üçlemenin ilk kitabı 2002 yılında yayınlanmış ve aynı yıl Hanadan, Kosova Sanatçılar Derneği tarafından Yılın Sanatçısı Ödülü'nü kazanmıştır. 2003 yılında üçlemenin ikinci kitabı Başka Olur Rumeli'nin Harmanı çıkmış, kendisine Prizren Doğru Yol Kültür-Sanat Derneği tarafından Süleyman Brina-Balkanlar'da Türk Kültürüne Hizmet Ödülü verilmiştir. Üçlemenin son kitabı Elveda Hüdavendigâr Diyarı adıyla Balkan Türkoloji araştırmaları Merkezi Yayınları (BAL-TAM) tarafından 2013 yılında yayınlanmıştır. Bu yazıda Reşit Hanadan'ın Taş Yerinde Ağırdir adlı roman dizisi üzerinde durulacaktır.

Taş Yerinde Ağırdir I: Roman, İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminde, askerlerin cepheden dönme sahnesi ile başlar. Otobüsle Priştine'den Prizren'e doğru gidilmekte iken bir silah sesi duyulur. Partizanların karşı devrimcilerle mücadelesi etikleri anlaşılır. Tarih 1946 yılının Kasım ayıdır. Romanın asıl kahramanlarından olan Murat, cepheden geri

döndüğünde bazı şeylerin değiştiğini görür ve çok şaşırır. Şehirdeki halkın mutsuz olduğunu, yüzlerinin gülmediğini fark etmiştir. Savaşın her yere ve her şeye hâkim olan partizanlar, halka şiddet göstermektedirler. Köyde kimse sevgi ve saygı duymadığı Çavuşoğlu, mühim bir mevkie gelmiş, köyün sayılır kişisi olan Bakkal Hamdi'yi köy meydanında dövdürmüştür. Bütün bu olanlardan hoşlanmayan Murat, rejime güvenmeye ve her şeyin düzeleceğine inanmaya devam eder. Çavuşoğlu'nun teklifi üzerine partiye üye olur. Halkın yeni bayramlara alışmadığı ve katılmadığı görülür. Bunlar, 1 Mayıs İşçi ve Emekçi Bayramı ve 9 Mayıs Zafer günü bayramıdır. 6 Mayıs'ta Hıdrellez kutlaması yapılır. Yemekler yenir, türküler söylenir. Birkaç yıldır böyle coşkulu bir Hıdrellez kutlaması yapılmamıştır.

Mevsim gelmiş, tarlalar sürülmüş, ekim işleri tamamlanmıştır. Ama köylüler sıkıntıdadırlar. Hayvanları az ve yetersizdir. 1944 yılında partizanlar hayvanlara el koymuşlar, savaş bitince vereceklerini söyledikleri halde iade etmemişlerdir. Ekinler büyür. Tarlaların verimliliğini gören köylünün yüzü gülmeye başlamıştır. Parti, ağaların mallarına el koymuş, topraklarını ellerinden alıp köylüye dağıtmıştır. Bazı vicdan sahibi köylüler bu toprakların parasını ağalara gizli gizli ödemektedirler.

Çavuşoğlu köylüye zulmeder. Köylünün elindeki erzaka el koymaya kalkar. Erzakını saklayanları hapse attırır. Zorbalık ve işkenceyle erzaka sahip olur. Köylüler meydana toplanarak yapılan haksızlığa isyan ederler. Murat, köylüye yardım etmeye çalışır ama elinden bir şey gelmez. Çünkü Çavuşoğlu'nun elinde devletin tespit edip gönderdiği yazılar bulunmaktadır. Bunlarda çok acımasız miktarlarda halktan ürün toplanması istenmektedir. Ayrıca Çavuşoğlu'na devlet tarafından çok büyük yetkiler verilmiştir. Murat'ın ise bunlara

karşı koyacak hiçbir yetkisi ve gücü bulunmamaktadır. Murat ile Hoca'nın çırpınmaları fayda etmez. Şehre yetkililerle konuşmaya giderler. Bütün kapılar yüzlerine kapanır. Ne yapacaklarını şaşırılmışlardır. Şehirde tanıdıkları birkaç kişi kendilerine yardım etmeye çalışsa da ellerinden bir şey gelmemektedir. Yolda diğer köylerden gelenlerle karşılaşır. Onlardan, diğer köylerin de aynı durumda olduğunu, hatta itirazlardan dolayı çatışma çıktığını, ölenler olduğunu öğrenirler.

Başka Olur Rumeli'nin Harmanı (Taş Yerinde Ağırdır II): İkinci romanda olaylar 1948 yılının Mart ayında başlamaktadır. Mart ayının sonunda kışın görülmemiş bir kar yağmıştır. Her tarafın bembeyaz olduğunu gören İshak Baba Sarıkaş'ın savaşırken Sibiry'a'da esir kaldığı günleri hatırlar.

Reşit HANADAN

Başka Olur Rumeli'nin Harmanı

Taş Yerinde Ağırdır II

Köylüler ürünlerini devlete vermek istemezler. Bunun için tarlalarını ekmemeyi düşünürler. Ama çocuklarının nafakasını da düşünmek zorundadırlar. Ekinler olmuş ve hasat yapılmıştır. Çavuşoğlu bir bahane ile camiye basar ve Hoca'dan hesap sorar. Murat ise her zamanki gibi devre dışı ve pasif kalmıştır. Köylülerden alınan ürünlerin miktarı artırılmıştır. Köylünün bütün mal varlığı elinden alınmış olmaktadır. Zamanla halk yoksulluk ve açlık tehlikesiyle karşı karşıya kalır. Çavuşoğlu bayram günü öşür miktarını halka bildirerek bayramı onlara zehir eder. Bu duruma köy halkı isyan eder. Tatsız ve kötü olaylar yaşanır. Murat bu işe çare bulmak için şehre gider ve Savcı Kâmil Efendi ile dertleşir. Binadan çıkarken arkadaşı Fahrettin'i görür. Fahrettin ona nüfus sayımında oynanan oyundan bahseder. Türklerin milliyeti sorulmamış ve yazılmamıştır. Maksatlarının, Türk nüfusun gerçek rakamlarını gizlemek olduğunu söyler. Rumeli'deki Türk varlığının inkâr edilmekte olduğunu belirtir. Türkçe eğitimin gerekliliğini, çocuklarının mutlaka iyi eğitim almasının gerektiğini konuşurlar. Halbuki eğitim Türkçe değil, Sırpça ve Arnavutça yapılmaktadır.

Başlarına yeni bir dert çıkmıştır. Devlet, kolektivizasyon adı altında bütün mallarına ve tarlalarına el koyacaktır. Kıyamet

kopar. Herkes itiraz eder. Kalabalığın arasından Çavuşoğlu'nu ve yardımcılarını suçlayan sesler yükselmektedir. Siz hiç öşür verdiniz mi? Gidelim ambarlarına bakalım ne kadar erzakları var? Alınan öşürleri para ve altın karşılığında halka tekrar satıyormuşsunuz, diye bağırılmaktadır halk. Çok korkan Çavuşoğlu komünistlerin tetikçisi Ali Haydar'dan yardım ister. Ali Haydar gelir. Bundan sonra Hoca'ya yapılan eziyetler ve haksızlıklar anlatılır. Çavuşoğlu, Murat'ın babası Arif Ağa'yı da hapsedmiştir. Köylüler karşı koymaya çalışırlar. Fakat Çavuşoğlu görevlilere haber vererek üstünlüğü ele alır. Murat'ı kırbaçlarlar. Hoca şehre götürülmüş ve hapsedilmiştir, işkence görmektedir. Köylüler kolektivizasyon kâğıtlarını imzalamışlardır.

Elveda Hüdavendigâr Diyarı (Taş Yerinde Ağırdır III): 1950'lerde Yugoslavya'da topraklar köylülerin elinden alınmış ve devletleştirilmiştir. Köylüler fakirleşmişler, yeni rejimden istediklerini, umduklarını bulamamışlardır. Birtakım sabotajlar yapmakta, fakat bedelini ağır ödemektedirler (tarlalarını yakmak, yüksek hapis cezalarına çarptırılmak gibi). Yapılan yanlışlar fark edilmiş, politikada bir değişme başlamıştır. Türklerin azınlık sayılması, kolektivizasyonun kaldırılması bunlar arasındadır. Ama bütün bunların düzelmesi zaman almaktadır. Çavuşoğlu'nun zulmü devam etmektedir. Bu defa köylünün hakkı olan erzakı vermez. Bunu duyan Yelena onu azarlar ve erzakı tam olarak köylüye dağıtmasını emreder. Yelena'ya kızan Çavuşoğlu iftira ederek onu hapse attırır. Köylülere destek olacak kimse kalmamıştır. Murat çok üzülür ve adalet aramak için Belgrad'a gider. Çok bekler ama sonunda Tito ile görüşecek bir heyete dâhil edilir. Tito ile görüşmeye muvaffak olur. Tito Murat'la ilgilenmiş, onun Türk olduğunu öğrenince onunla Türkçe konuşmaya başlamıştır. Ertesi günkü gazetelerde Tito ile görüşen heyetin içinde Murat'ın da resmi çıkmıştır.

5 Mart 1953 tarihinde Stalin ölür. Tito kolektivizasyonun kaldırılacağı ve toprakların köylülere iade edileceği müjdesini verir. Kendilerine sınırlı miktarda toprak verilmiş ama onlar eski düzende topraklarını işlemeye başlamışlardır. Bir müddet sonra tarlalar işlenmiştir. Mayısta yapılan nüfus sayımında da Biz Türk'üz diye milliyetlerini belirtmişlerdir.

Türkiye-Yugoslavya arasında serbest göç anlaşması imzalanır ve isteyenlerin malını satarak Türkiye'ye gidip yerleşeceği belirtilir. Bu, bir bakıma Türkleri bu topraklardan kaçırma planıdır. Tito'nun Sırp asıllı bir kızla evlenmesi, Sırpların işine gelmiştir. Sırp, bunu fırsat bilerek her yerde yönetimi ele geçirmeye, özellikle Türklere baskı yapmaya çalışmaktadırlar. Köylerde silah toplama bahanesiyle insanlara işkence edilmekte, ellerindeki para vesaire alınmakta, insanlar yok yere dövülmekte ve hapse atılmaktadır. Bütün bu kötülüklerin arkasında Rankoviç'in olduğu söylenmektedir.

Bulundukları topraklardan ayrılmak ve Türkiye'ye göç etmek istemezler ama olaylar onları göçü düşünmeye zorlar. Prosedür başlamıştır. Türkiye'den ve Türk Büyükelçiliğinden davetiye gelmiş, mallarını satışa çıkarmışlar, satmışlar, göç için hazırlanmışlardır. Ayrılık vakti gelir. Herkes çok üzgündür. Roman, 1956 yılının sonbaharında sona erer.

Yelena geri dönmüştür. Suçsuzluğu anlaşılmış, suçlular yakalanmıştır. Nikola'nın, Yelena'da gözü olduğu, bu yüzden Yelena'nın nişanlısını öldürdüğü de meydana çıkmıştır. Yelena, Murat'ın göç edeceğini duymuş ve üzülmüştür. Ona gitmemesini söyler. Kendisinin görevlendirileceğini belirtir. Murat'a da Çavuşoğlu'nun yerini teklif eder ama Murat kabul etmez.

Romanın sonunda Çavuşoğlu'nun kendisini kaza ile vurduğu ve balkondan düşerek öldüğü görülür. Vedalaşma sahnesi ile biten romanda Çavuşoğlu'nun beklenmedik ölümü ile sürpriz bir gelişme yaşanmıştır. Yelena'nın aklarak geri dönmesi ve Çavuşoğlu'nun ölmesi ile dengelerin tamamen değiştiği görülüyor. Bu olaylar, bundan sonra olabilecekleri iyice belirsizleştirmiştir.

Roman ilk göç kafesi yola çıkarken bitmektedir. Zaten romanın adı da Elveda Hüdavendigâr Diyarı olarak konmuştur. Yani bu, Rumeli topraklarının artık terk edildiği, buradan vazgeçildiği anlamına gelmektedir. Roman, göç hareketinin başlangıcını vermektedir. Göçler bundan sonra devam edecektir. Her ne kadar Çavuşoğlu'nun beklenmedik ölümü ve Yelena'nın dönüşü ile dengeler biraz olsun değişme göstermişse de göçlerin durmayacağı anlaşılmaktadır.

Yukarıda kısaca belirtildiği gibi romanlarda, Yugoslavya'da yaşayan Türklerin İkinci Dünya Savaşı sonrasında çektiği sıkıntılar anlatılmaktadır. Türkiye'nin Balkan topraklarından çekilmesiyle baş gösteren ve gittikçe ağırlaşan bu sıkıntılar, roman dizisinde ele alınmakta ve çeşitli problemler ayrıntılı olarak tartışılmaktadır. Konu edilen meseleleri burada Karakterler, Tarihî ve Siyasî Olaylar, Coğrafya ve Mekân, Türklerin Durumu ve Problemleri adları altında dört grupta ele almış bulunuyoruz.

1. Karakterler: Romanlarda bir köy ahalisi (Mamuşa köyü) ele alınmış, yaşanan olaylar ve çekilen sıkıntılar bu köydeki şahıslar vasıtasıyla aktarılmıştır. Karakterlerden çok olayların önemi olduğunu, karakterlerin olayları anlatmak için ele alındığını söyleyebiliriz. Romanların hacimli, şahıs kadrosunun da kalabalık olduğu açıkça görülmektedir. Romanlarda anlatılmak istenen Kosova'daki Türklerin düşman işgali ve idaresi altında çektiği sıkıntılardır.

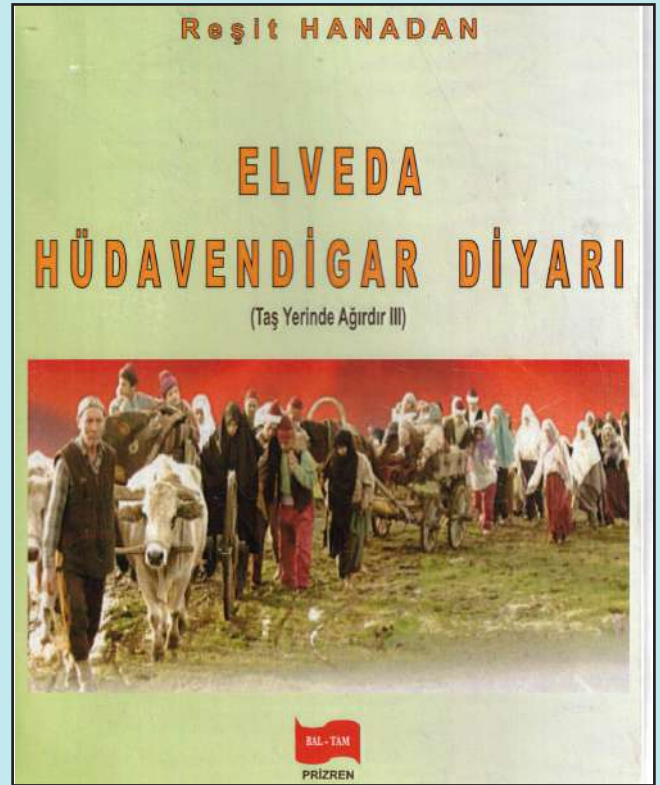
Romanlarda adları geçen başlıca şahısları şöyle sıralayabiliriz: Murat, Arif Ağa, Ferhat, Hoca Efendi, Veysel, Seyit, Bakkal Hamdi, İshak Baba, İdris Hoca, Dudu Hala, Nazlı Teyze, Salih, Latif Bey, Zeynep, Bilal, Müezzın Aluş, Nezir Çavuş, Çavuşoğlu, Kel Ali, Kambur Veli, Çingene Sülo, Gülbahar, Alaman Maksut, Kâmil Efendi, Fahrettin, Destan Efendi, Azem, Yelena, Demuş, Nikola, Tito, Türk Büyükelçisi, elçilikte çalışanlar, şehirde Murat'a yardım edenler.

Köyde yaşayanlardan biri olan Çavuşoğlu, komünistler yönetimi ele alınca köyün idarecisi durumuna geçmiştir. Yanına Kel Ali ve Kambur Veli'yi de alarak köyü idare etmeye çalışır. Çingene Sülo ve karısı Gülbahar da onunla beraberdirler. Sonradan Almanya'dan gelen Alaman Maksut da bu gruba dâhil olur. Bunlar hep birlikte köylüye olmadık zulmü etmektedirler. Arkalarında koskoca bir devlet bulunmaktadır. Bunlara rejimin maşaları diyebiliriz.

Çavuşoğlu ilginç bir tip olarak karşımıza çıkıyor. Kötü, acımasız, hatta oldukça zalim bir insan olan Çavuşoğlu cin gibidir ve olabilecekleri önceden tahmin ederek, menfaatine uygun birtakım hesaplar yaparak kendini kurtaracak planlar yapar ve herkesi oynatır, entrikalar düzenler. Pek çok olayda hacıyatmaz gibi kendini kurtardığı görülmektedir. Çavuşoğlu'nun, kendi menfaatinden başka inandığı hiçbir değer olmadığını görüyoruz. Ahlaksızlıklar, yolsuzluklar yapması, köylüyü soyması, onun çok vicdansız biri olduğunu gösteriyor. Köylüye yapacağı kötülükleri bayramlara denk getirmesi de hayli enteresandır. Bu, Çavuşoğlu'nun psikolojik yapısının hayli bozuk olduğunu göstermektedir. Onun mutluluğa tahammülünün olmadığını, mutlu insanları kıskandığını, onların sevincini ve düzenini bozmak istediğini söyleyebiliriz.

Çavuşoğlu, Murat'tan korkar ve çekinir, ondan gizli bildiğini okur. Onun Murat'tan korkması kötülüğün iyilik karşısında gerilemesi, vicdanın sesinin baskın çıkması olarak yorumlanabilir. Her ne kadar bu durum, olanları değiştirmiyor, kötülüğe ve hainliğe mani olacak bir boyuta ulaşamıyorsa da kalıcı olduğu, uzun vadede çok önemli ve değerli olduğu söylenebilir.

Çavuşoğlu'nun kaza ile ölmesi de böyle yorumlanabilir. Elindeki Bakkal Hamdi'nin tüfeğiyle kaza ile kendi kendini vurması, tüfeğin kendiliğinden patlaması sanki Bakkal Hamdi'nin onu vurması gibi olmuştur. Romanın sonunda Çavuşoğlu, elindeki tüfek patlayarak yaralanır ve balkondan düşerek ölür. Bu olay, Bakkal Hamdi'ye yaptığı haksızlıkların ve vicdansızlıkların bir cezalandırılması olarak görülmektedir.

Çavuşoğlu'nun yardımcısı olan şahıslar da beden ve ruhen sakat ve özürlü insanlardır. Bu durum, diktatörlüğe bağlı rejimlerde ruh durumları bozuk insanların yetki sahibi olduklarını, mühim makamlara gelerek topluma eziyet ettiklerini göstermektedir. İnancı ve hayata bakışı ne olursa olsun adalet dayandıran yönetim tarzlarında ruh durumu bozuk insanların kullanıldıkları görülmektedir.

Romanın ana karakterlerinden biri olarak görünen Murat bir savaş kahramanıdır. Fakat Murat'ın barış zamanında o kadar başarılı olmadığı görülüyor. Olaylar karşısında oldukça pasif, hareketsiz ve yetersiz kalmaktadır. Olayları önceden kestiremeyen, her zaman savunmasız ve hazırlıksız bir halde bulunan bir tavır sergiler. Bütün uğraşmalarına rağmen kötüler karşısında hazırlıksız, kendini ve etrafındakileri korumaktan âciz bir görünüm içindedir. Elbette rejim kendisinden yana değildir. Böyle bir rejim karşısında halkın ve aydınların yapabilecekleri şeylerin çok sınırlı olduğu açıkça görülmektedir. Ama yine de aydınlar için bir çıkış noktası bulmak, bir mücadele yolu tayin etmek mümkün olabilir. Murat'ın karakterinin silik olduğu söylenebilir. Murat gibileriyle doğru dürüst bir mücadele yapılamayacağı anlaşıyor. Şartlar aleyhinedir ama Murat'ın şartların

üstüne çıkabilecek, yeni durumlar yaratabilecek hâkim bir karaktere sahip bulunmadığı da anlaşılmaktadır.

Romanda baskın karakterde olan şahıs, Hoca Efendi'dir. Hoca, Murat'tan daha girgin, daha şahsiyetli ve aktiftir. Korkusuzdur. Bütün olaylarda ağırlığı ve yönlendiriciliği hissedilmektedir. Murat ise savaş kahramanı olduğu halde bütün olaylarda seyirci konumunda kalmış, bir türlü katılımcı olamamış, yönetici ve yönlendirici durumuna geçememiştir. Veysel'in bile Murat'tan daha aktif, daha hareketli olduğu söylenebilir. Sık sık şehre inen, olanı biteni takip eden, devamlı haberler getiren Veysel, bütün dünyaya açık ve meraklı bir tiptir. İnsanlara dış dünyada olanları anlatmaktan ve onları uyandırmaktan hoşlanan bir yapıya sahip olduğu görülüyor. Murat ise parti üyesi olduğu halde çok pasif durmuş, her zaman olayları geriden takip etmek zorunda kalmış, hatta olayları hep Çavuşoğlu'ndan öğrenmiştir. Köylüyü korumak için her şeyi önceden öğrenmesi gerektiğini ve hazırlıklı olması gerektiğini bilememiştir. Çavuşoğlu'nun elinde oyuncak olmuş bir hali vardır.

Romanlarda Veysel'in okuma merakından bahsedilir. Gazete okumaya çok düşkün olan Veysel, kendi gayretiyle, gazeteleri okuya okuya Sırpçasını ve Arnavutçasını ilerletmiş, ülkenin ve dünyanın haberlerini köye getirmektedir. Köy halkı onun sayesinde dünyada olan biteni öğrenmektedir. Herkes onun şehirden gelmesini dört gözle beklemeye başlamıştır. Veysel gelince köy odasına davet edilir ve yeni haberler sorulur.

Rejimin adamları Yelena, Demuş ve Nikola'dır. Romanın karakterlerinden biri de Yelena'dır. Başlangıçta mevki sahibi olan Yelena, rejimin amansız bir elemanı ve savunucusudur. Katı, duygusuz, acımasız ve vicdansız bir insan gibi görünür ve öyle davranır. Fakat başına gelenlerden sonra olumlu yönde değiştiği, köylüden yana tavır aldığı görülür. Çok sevdiği nişanlısını birdenbire kaybetmesi, sonra nişanlısına çok benzettiği Murat'a âşık olması, onun yumuşamasını, insanlara sevgi ile yaklaşmasını ve âdil davranmasını sağlayan ana sebeplerdir. Fakat etrafındaki insanlarda adalet duygusu ve vicdan bulunmamaktadır. Bu yüzden Yelena onlar tarafından atılan iftiralara uğramış ve adaleti bulmak, kendi suçsuzluğunu ispat edebilmek için dört yıl acı çekmek zorunda kalmıştır. Romanda Yelena'nın olumlu yönde değiştiği ve olgunlaştığı görülüyor.

Bütün olumsuzluklara rağmen köy halkının dayanışma içinde olduğu, birbirlerine sahip çıktıkları görülmektedir. Dudu Hala ile Latif Bey'in iş birliği yapmaları, birer öküzle riyle tarlalarını birlikte sürmeleri buna örnektir. Buna da Hoca'nın hatırlatması ve önderliği ile çare buldukları görülmektedir.

Destan Efendi ile Azem büyük Arnavutluk davasını gütmekte ve gizli gizli çalışmaktadırlar. Bunların kendilerinden başka hiçbir ulusa tahammüllerinin olmadığı, özellikle Türklerle karşı oldukları, Türk bayrağını görünce rahatsızlık duymaları romanlarda belirtilmektedir. Komünist idare ülkede yerleşmiş, yönetimi ele almış, kendisine karşı olan bütün grupların peşine düşmüştür. Takip ettikleri ve cezalandırdıkları grupların içinde Arnavutluk davasını güdenler de bulunmaktadır.

Köyün dışındaki karakterlerden Kâmil Efendi ve Fahrettin'den söz edilebilir. Mamuşa köyünden olan Kâmil Efendi savcıdır. Başlangıçta ona verilen davalar vardır ve onun sözü geçmektedir. Sonradan yavaş yavaş o da geriye itilmiş ve bütün davalar Sırp hâkimlere verilmeye başlanmıştır. Türklerle karşı toplu bir tepki, ülkede gittikçe yayılmış olmak-

tadır. Murat'ın askerlik arkadaşı Fahrettin ise ülkede uygulanmakta olan bazı önemli gerçeklerden bahseder ve Murat'ın hazırlıklı olmasını sağlar. Bunların en önemlisi Türk nüfusun az gösterilmesidir. Fahrettin'in uyarmaları sonunda, sayım yenilendiği zaman Türkler kimliklerini söyleme fırsatını bulmuşlardır. Bütün bunlara şehirde Murat'a yardım edenleri, Türk büyükelçisini, elçilikte çalışanları, hatta Tito'yu ilave edebiliriz. Murat Belgrad'a gittiği zaman pek çok kimseden yardım alır. Bunların birçoğunun Türk olmadığı, ama vicdanlı ve iyi insanlar oldukları burada belirtilmelidir. Türk Büyükelçisinin de Kosovalı Türklere destek vermek için çırpındığı ama elinden fazla bir şey gelmediği görülüyor. Murat, devlet başkanı Tito ile görüşmüş ve ondan çok etkilenmiştir. Türk olduğunu öğrendikten sonra Murat'la çok ilgilenen Tito, onunla Türkçe konuşmuş ve özgürlük savaşını ve mücadelesini Atatürk'ten öğrendiğini söylemiştir. Ayrıca "Atatürk mazlum dünya halkları için özgürlük meşalesini yakan bir liderdi." diyerek bu konudaki görüşünü belirtmiştir (Hanadan 2013: 305).

2.Tarihî ve Siyasî Olaylar: Romanlarda yaşanmış ve yaşanmakta olan bütün gerçek olaylara yer verilmektedir. Vaka, İkinci Dünya Savaşı sonrasında başlar ve 1956 yılına kadar devam eder. Yugoslavya'da savaş sonrasında komünist rejimin yönetimi ele geçirmesi, rejimin gitgide artan ağırlığı ve adaletsizliği, Stalin ile Tito arasında çıkan anlaşmazlık ve Tito'nun Stalin'e başkaldırması, köylünün mallarının ve ürünlerinin elinden alınması ve toprakların devletleştirilmesi, insanların yoksullaşması, Osmanlı bu topraklardan çekildikten sonra Türklerin yalnız ve sähipsiz kalmaları, İkinci Dünya Savaşı müddetince Yugoslavya'nın Almanlar ve İtalyanlar arasında el değıştirmesi ve savaşın sonunda komünistlerin ülkeye hâkim olmaları, zenginlerin elinden mallarını mülklerini alarak onları hapse atmaları veya öldürmeleri, komünistlerin yeni bir rejimi kurma ve dayatma çabaları, köylünün yeni rejime sessiz direniş, komünist rejimin din düşmanlığı ve Papaz Lazar ile Hoca'yı suçu yapmaları, insanların rejimden şikâyet etmeleri gibi pek çok olaya romanlarda yer verilmiştir.

Romanlarda dış dünyadan haberler de veriliyor. Bunların en önemlisi Filistin'de bir Yahudi devletinin kurulmasıdır. Dünyadaki pek çok Yahudi buraya göç etmektedir. Bunun üzerine bölgede Yahudi-Arap çekişmesi başlamıştır. Hoca, Müslümanlara acımakla beraber, Arapların Birinci Dünya Savaşı'nda İngilizlerle bir olup Osmanlı'yı arkadan vurduklarını hatırlayarak başlarına gelen belalara müstahak olduklarını düşünmektedir. Araplar İngilizlerle bir olmuş ve Osmanlı'ya ihanet etmişlerdir. Hoca bu konuda şöyle diyor: "Osmanlı'yı gayrimüslim yabancı güçlerle bir olup arkadan vurmalarının cezasını çekiyorlar şimdi... Kızgın çöllerde ölüm kalım mücadelesi verirken arkadan vurulup da şehit düşen Anadolulu ve Rumelili delikanlıların ahları tuttu besbelli..." (Hanadan 2002: 348).

"Bir zamanlar İngilizler'le birlik olup Osmanlı'yı arkadan vuran Araplar'a Allah'ın bir gazabı olsa gerektir bu gelişmeler. Sırtlarını dayadıkları yabancıların nasıl da kendi kuyularını kazmakta olduklarını görsünler işte. Yahudileri Arap topraklarına göndermekle fitne fesat tohumları atıyorlar Müslüman toprağına. Ah Araplar Ah! Ektiklerini biçiyorlar şimdi..." (Hanadan 2002: 83-84).

Romanlarda yer verilen diğer olaylar dizisi geçmişe ait olaylardır. En çok da Birinci Dünya Savaşı anlatılır. Bazıları bu savaşlara katılmışlar, çeşitli cephelerde savaşmışlardır. Bunlardan biri İshak Baba'dır. Irak'ta çöllerde savaşırken

birden Sarıkamış'a götürülen İshak Baba, savaş esnasında Ruslara esir düşmüş, Sibirya'ya sürülmüştür. Sık sık Sibirya'nın soğuşunu hatırlar ve anlatır. Harp patladığında 18 yaşında bir delikanlı olan İshak Baba, sadece Sarıkamış'ta değil Yemen Cephesi'nde de bulunmuştur:

"Savaşın rüzgârları kendilerini alıp da Arabistan'ın kızgın çöllerine savurmuş, oradan da Rusya'nın dondurucu buzlarına götürmüştü. Sarıkamış'ta tutsak düşmüştü Ruslar'a. uçsuz bucaksız kar ve buzlarla kaplı Sibirya'dan Ekim Devrimi sayesinde kurtulup geriye dönebilmişti." (Hanadan 2002: 205).

İshak Baba Sarıkamış'ı hiç unutamamıştır. Kar ve soğuk ona Sarıkamış'ın ve Sibirya'nın soğuk ve buzlu günlerini hatırlatır. İshak Baba 10 sene savaşmış ve sonra köyüne dönebilmiştir:

"-Sarıkamış'ta ne savaştı o... Kar deryasının içinde başımız, ayaklarımız çıplak... Karnımız aç... Cephane desen hiç yok... Karşımızda sürüler halinde gelen düşman askeri... Yine de yılmadık. İş süngüye gelince kaçacak delik aradı düşman askeri. Ama ne delikanlılar gitti bizim aramızdan..." (Hanadan 2003: 81).

Bir başkası "Balkanlar'da, Arap çöllerinde, Sibirya buzlarında, Çanakkale'de geçen sekiz yıldan sonra" dönüp köyüne gelen Murat'ın amcasıdır (Hanadan 2002: 114). Bir diğeri Çavuşoğlu'nun babası Yemen gazisi Nezir Çavuş'tur. Nezir Çavuş'un Yemen çöllerinde askerlik yaptığı, esir düştüğü ve Atatürk sayesinde Ekim devrimi sonrası Türkiye'ye iade edildiği ve Millî Mücadele'ye katıldığı şöyle anlatılıyor: "O sıralar, sonradan dönüp de anlattığına bakılırsa, tutsak düştüğü Ruslar tarafından, Ekim Devrimi sonrası Türkiye'ye iade edilmiş olmalıydı. Sonra da Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'yu işgal eden güçlere karşı verdiği mücadele de başlamış, nasılsa kendini bu mücadelenin içerisinde buluvermişti. 1923 yılında sekiz yıl aradan sonra geriye dönüp köyüne geldiğinde dokuz yaşlarında bulmuştu kendisini babası. Sonra da hiç evlenmemişti oğluna üvey ana çilesi çek-tirmemek amacıyla." (Hanadan 2002: 275-276).

3.Coğrafya ve Mekân: Romanlarda Balkan coğrafyasına da yer verilmektedir. Bölgenin iklim şartlarından bahsedilmiş, tabiatının güzelliği belirtilmiştir. En çok ele alınan konunun tarlaların verimi olduğu görülmektedir. Tarlaların sürülmesi, ürünün kaldırılması, toprağın bereketi, Balkanların tabii güzelliği tasvir edilmiştir. Aşağıda tarlasını süren İshak Baba'nın memnuniyeti anlatılıyor:

"İshak Baba elindeki orakla Sarapina'daki buğday tarlasında sararmaya başlamış başakları göğsü kabarak seyrederiyordu. Düzlük ovadaki buğdaylara nazaran köyün doğusunda kalan ovanın bu engebeli kısmındaki buğdaylar daha önce olgunlaşıp pişmeye başlamışlardı. Tarlasının etrafını kolaçan etti. Bu arada üç beş yerde birer başak koparıp başakları avucunda ayrı ayrı eveledikten sonra taneleri ağzına götürerek çiğnedi. Sanki, kim bilir ne kadar tatlı bir şey yiyormuş gibi büyük bir lezzetle çiğniyordu taneleri." (Hanadan 2002: 217).

"Gün yeni doğuyordu. Ova, toprak, çimenler, buğday sapları ıpsıktılar daha. Ovanın üzerine çiğ düşmüştü. Biraz sonra güneşin her geçen dakika daha da ortaya çıkıp yükselmesiyle nem kurumaya, buğday saplarıyla başaklar orak darbeleri altında hışırdamaya başlamışlardı." (Hanadan 2002: 218).

Sırların yaşadığı Hoça köyü de, bütün güzellikleri belirtile-rek tasvir edilmiştir. Aşağıdaki alıntıda köydeki bağlardan, meyve ağaçlarının bolluğundan ve verimliliğinden bahsedil-

me-ktedir:

"Hoça Köyü Mamuşa'yla Rahofça kasabası arasında, genelde Sırların yaşadığı büyük bir köydü. Bağlık yolu, köyün kuzey batısındaki engebeli araziler üzerindeki bağlara, oradan da Retimya, Hoça adlı komşu köylere çıkardı. Üzüm asmalarının yanı sıra içlerinde ceviz, ayva, şeftali, elma, armut, erik gibi meyve ağaçlarının da bulunduğu bağlar aşılıp tepeye ulaşıldığında görülürdü Hoça köyü. Oradan ötesi de bir kurşun atımlık mesafedeydi." (Hanadan 2013: 215). Bağlarda çok çeşitli renkte üzümler yetişmektedir. Arif Ağa bağların arasından yürürken meyve ağaçlarını da görmüştür. Ağaçlardan yerlere düşen cevizler, ağırlıktan neredeyse kırılmaya yüz tutan şeftali, elma, armut, ayva ağaçlarının dalları, ürünün bolluğunu göstermektedir:

"İki tarafında gövdeleri kalın, dalları uzun kocaman ağaçların, böğürtlenlerin, çalılıkların bulunduğu dar köy yolunda ilerliyordu Arif Ağa. Hoça sınırlarına girmişti artık. Sağında ve solunda uzanan bağlar vardı. Siyah, beyaz, kırmızı, siyah üzüm salkımları bodur asmalarından toprağa doğru sarkıp uzamışlardı. Ceviz ağaçlarının altları dallarından düşen cevizlerle doluydu. Şeftalilerin, elmaların, armutların, ayvaların dalları meyvelerin ağırlıklarından eğrilip kırılmaya yüz tutmuşlardı." (Hanadan 2013: 215).

Romanda bu ürünlerden en değerli şarapların ve rakıların da bu bölgede yapıldığı belirtiliyor. Bunların, bu yörede hazırlanıp paketlenerek ülkenin her tarafına gönderildiği ifade ediliyor:

"Bağ, üzüm, rakı, şarap denildi miydi Rahofça kasabasıyla buraya bağlı Hoça köyünün adları anılırdı tüm yörede. Rakının, şarabın iyisi buralarda üretilir, bölgenin, hatta ülkenin her yerine pazarlanıp gönderilirdi. Her evin, her hanenin rakı ve şarapların muhafaza edilmesine yarayan kocaman fıçıların bulunduğu mahzenleri olurdu." (Hanadan 2013: 215).

Romanlarda Osmanlı devrinde yapılan ve düzenlenen şehirlerden ve yapılardan bahsedilir. Yüzyıllar boyu Türklerin idaresinde kalan Balkan toprakları, sayısız mimarî eserlerle doludur. Osmanlılar devrinde meydana getirilen kale, saray, cami, köprü, saat kulesi, han, hamam, çeşme, eğitim kurumu gibi çok çeşitli yapılar, Rumeli'nin her tarafında sıkça göze çarpmaktadır. Rumeli şehirleri arasında Prizren'in özel ve ayrı bir yeri olduğu romanda şöyle belirtiliyor: "Bu iki buçuk yıl süresince Yugoslavya'nın çeşitli yörelerini gezmiş, küçük büyük çok şehirler görmüştü. Lâkin Prizren bir başkaydı. Prizren gibisi yoktu. Hamamları, camileri, köprüleri, kalesi, taş köprüsü ve kiliseleriyle..." (Hanadan 2002: 17-18).

Mimarî eserler arasında en önemlisi Mamuşa'ya yapılan saat kulesidir. Saat kulesinin tarihçesi, yapılışının ayrıntıları, Hoca tarafından anlatılır. Üzerindeki manzum kıtada kulenin hangi yılda inşa edildiğine dair ebced hesabıyla tarih düşünüldüğü belirtilir. Bu kitadan kulenin 1814 tarihinde inşa edildiği anlaşılmaktadır.

Romanlarda tasvir edilen mimarî eserlerden bir başkası, Prizren'deki Bayraklı Camii'dir. Bayraklı Camii'ni seyreden Murat onun yapısındaki düzene, uyuma ve estetiğe hayran kalmıştır. Caminin görüntüsü şöyle tasvir ediliyor:

"Bayraklı Camii'nin büyüklüğü, görkemliliği, cazibesi karşısında hayran kalmıştı Murat. Uzun minaresine bakışlarını dikip seyretti bir süre. Caminin sağ yanındaki sıra sıra oluklardan gürül gürül sular akıyordu. Taş döşenmiş avlusunda türbeye benzer bir yapı vardı ve bu arada etrafı mezarlara ait oldukları belli olan üzerleri Osmanlıca yazılarla dolu taş

kitabellerle doluydu. Aslında adı Gazi Mehmet Bey Camii olan bu cami, ramazanlarda şerefesinde İslamı temsil eden bayrağın sallanarak iftar vaktinin geldiğine dair işaret verilmesi yüzünden halk arasında Bayraklı Camii olarak anılıyordu.” (Hanadan 2002: 374-375).

Balkanlarda Türklerin yoğun olarak yaşadıkları yerler de belirtilmiştir. Bunlar şöyle sıralanıyor: “...Makedonya’daki Üsküp, Kalkandelen, Ohri, Gostivar, Radoviş, İştip, Manastır, Resne; Kosova’daysa Prizren, Priştine, Geylan, Mitroviça...” (Hanadan 2013: 450).

Romanlarda yer alan tabiat tasvirleri ve şehir mimarîsi hakkındaki bilgiler yukarıdakilerden ibaret değildir. Olaylar anlatılırken sık sık çevrenin güzelliklerinden bahsedilmiş, şehir ve köylerdeki tabii ve insan eliyle yapılmış güzelliklere değinilmiştir. Yukarıda, bunlar arasından seçilmiş birkaç örneğe yer verilmiştir.

4. Türklerin Durumu ve Problemleri: Romanlarda Balkanlarda yaşayan Türklerin durumu ve problemleri ele alınmaktadır. Bunlar nüfus, Türkçe eğitim, göç, kimlik bilinci, çağdaşlık konusu diye sıralanabilir. Türkiye’ye bakışlarından ve Türkiye’nin durumundan söz edilmektedir. Siyasi olaylar, Türk düşmanlığı, Sırların ve diğer etnik grupların Türklere yaptığı eziyetler ve zulümler anlatılır.

Tito halkın lehine birtakım yeni düzenlemeler yapmak ister ama Stalin’le baş edemez. Stalin’in ölümü ile bazı şeyler olumlu yönde değişir. Fakat ne olursa olsun, Balkanlardaki etnik gruplar Türklerin aleyhindedir ve fırsat buldukça Türklere eziyet ve zulüm yaparlar. Onları Balkanlardan kaçırmaya çalışırlar. Türkler için artık oralarda, kendi devletlerinin bulunmadığı yerlerde yaşamak ve nefes almak imkânı kalmamıştır. Bu suretle göç olgusu kaçınılmaz bir durum olarak karşılırlarına çıkmıştır.

Türkler ne kadar direnirlerse dirensinler Balkanları terk etmek ve Türkiye’ye göç etmek zorunda kalacaklardır. Romanlarda Rumeli topraklarının Türkler tarafından terk edilmesi, Türkiye’nin sahiplik haklarından vazgeçmesi gibi meseleler tartışılır. Türkiye’nin Balkanlar’da yaşayan Türkleri koruyamaması, onların orada kalmalarını sağlayamaması gibi önemli problemler, bir roman kurgusu içinde ortaya konmaktadır. Vaka zamanının 1946-1956 yılları arası olduğu romanlarda belirtilir.

En önemli konulardan biri nüfus meselesidir. Nüfus sayımı yapılırken Türk bölgelerinde yaşayan insanlara milliyetleri sorulmamıştır. Sonra da Türklerin nüfusu gerçektekinden çok az olarak ilan edilmiştir. Buna göre resmî verilerde Türklerin sayısı 1315 olarak verilmiştir. Halbuki sadece Mamuşa köyündeki nüfus 3000’i bulmaktadır (Mamuşa köyünün tamamının Türk olduğu bilinmektedir). Bu gerçek, Murat’ın ağzından şöyle ifade ediliyor:

“-Yoksa sadece Mamuşa’da üç bine yakın Türk yaşıyor. Sonra Prizren’in büyük bir çoğunluğu Türkçe konuşuyor. Buna göre on binlerce Türk olması lazım gelir. Nereye gittiler bu insanlar? Sonra Priştine, Gilan, Doburçan, Vıçitrin, Mitroviça, İpek’te yaşayan Türkler... Bunlara ne oldu? Evet bu sayımda bir oyun, hem de çirkin bir oyun oynandığı besbelli... Ama neden?... Buna faşizm mantığı denir...” (Hanadan 2003: 178).

Olayları yakından takip eden Fahrettin, bazı güç odaklarının buradaki Türklüğü kökünden kazımaya çalıştığını, ama bunu başaramayacaklarını, bu topraklarda Türklerin 500 yıllık şanlı bir geçmişlerinin bulunduğunu belirtiyor. Bu işin peşini bırakmayan, araştırıp soruşturan kimseler olduğunu söyler. Bunların Priştine’deki Bölge Meclisi’nde olduklarını

belirtir. Ayrıca sayım esnasında bazı direnişlerin olduğunu de ilave eder. Şehirde birkaç kişi “kendilerini Türk olarak kaydetmeye yanaşmayan sayım görevlilerinin üzerlerine” gitmişler, bu yüzden Türk milliyetçisi ilan edilerek mahkemeye verilmişler ve iki yıl ağır hapse mahkûm edilmişlerdir (Hanadan 2003: 178).

Fahrettin, daha önemli bir noktaya parmak basar. Bu da halkın bu konuda bilinçlendirilmesi meselesidir. Bunun için okullarda Türkçe eğitim şarttır. Burada Türkçe eğitimin önemi belirtilir. Halbuki Türk çocukları Arnavutça veya Sırpça öğrenim görmekte, bu yüzden kendi ana dillerini öğrenememektedirler.

“-Ama en önemlisi Türkçe eğitim, Türkçe okul Murat. Çocuklarımızın ulusal bilince ulaşabilmeleri için mutlaka Türkçe okumaları, tarihimizi, edebiyatımızı, dilimizi, kültürümüzü gereğince öğrenmeleri gerekir. Sırp, Arnavut nasıl kendi dillerinde okuyabiliyorlarsa, bizim çocuklarımız da kendi dillerinde, Türkçe olarak eğitim görebilmelidirler. Partinin önde gelen sloganı olan kardeşlik-birlik, eşitlik anlayışına göre bu en doğal hakkımız. Çünkü bu günler için mücadele edenler arasında bizler de vardık.” (Hanadan 2003: 180).

Halkı bilinçlendirmenin önemine değinen Fahrettin, bu konuda artık meşalenin yakıldığını söyler. Hapse atılan o iki gencin Türklük bilinci konusunda öncü olduklarını belirtir: “-Halkımızı bilinçlendirmemiz lazım. İyi niyetli kimi temsilcilerimiz de var. Prizren’de Türklüklerinde ısrar ettikleri için milliyetçi damgasıyla yargılanıp hapse atılan o iki genç yok mu Murat. İşte o iki gencin yaktıkları kıvılcım, bir meşale olup bize yol gösterecektir.” (Hanadan 2003: 179).

Romanlarda mücadele edilmeli, direniş gösterilmeli, deniliyor ve mücadele metotları üzerinde de duruluyor. Başla duvara çarpmanın mümkün olmadığı, doğru olmadığı belirtiliyor. Mücadele yolları ve usulleri çok önemlidir ve çağdaş metotlarla ve usullerle olmalı, etkili olmak için sesler dünyaya duyurulmalıdır. Bu konuya romanlarda birkaç yerde değinildiği görülüyor:

“Duvara başla vurulmazdı.” (Hanadan 2002: 290).

“Başla duvara gitmek de olmaz.” (Hanadan 2002: 379).

“Ama duvara da başla gidilmiyordu. Büyüklerin de söyleyebilecekleri gibi bükülemeyen el öpülmeliydi. Karşılarında topuyla tüfeğiyle kocaman bir devlet vardı ve eli de bükülebilecek gibi görünmüyordu.” (Hanadan 2003: 355).

Bir başka husus, haklı olmanın her zaman yetmediği meselesidir. Adaletsizliğe karşı çıkabilmek ve sesini dünyaya duyurabilmek için güçlü olmak da lazımdır. Büyükkelçi tarafından güçlü bir devlet olmanın önemine işaret edilir. Türkiye’nin güçlü bir devlet olması halinde buradaki Türklere ve sınır dışındaki bütün Türklere kötü muamele edilemeyeceği belirtilir. Bu durumda sınır dışındaki Türklerin hayatlarının bambaşka olacağı ifade edilir. Elçi bu gerçeği “-Söylediğim gibi kabahat bizde baba, dedi tekrar. Biz güçlü olsak, size böyle zulüm edemeyeceklerdi.” diye belirtiyor (Hanadan 2013: 448).

Bir başka problem Türkiye’deki yönetenlerin gaflet içinde bulunması ve olanları fark edememesidir. Türkiye gaflet içindedir ve olanlara karşı ilgisizdir. Buraları terk ettikten sonra sınır dışındaki Türkleri unutmuş, onları yalnız bırakmış ve kaderlerine terk etmiştir. Büyükkelçi herkesin Türkiye’ye göç etmesini, Rumeli’nin boşalmasını, neticede buradaki sahiplik haklarından Türkiye’nin vaz geçmesini bir türlü kendine yediremez. Üzüntüsünü belirtir. Bunda baştaki yöneticilerin suçlu olduklarını söyler:

“-Kabahat aslında bizde... Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde. Devletin başındakilerde... Gaflet içerisinde uyuyup kalarak sadece kendimizi değil, sizleri de unutmamız meğer... Rumeli'den dört beş ay içerisinde çekildikten sonra, arkamızda kalanları unutup ilgilenmemişiz kaç yıldan beri. Boyunları bükük bırakmışız Evlad-ı Fatihanları da bundan kimsenin haberi olmamış... Gelen vurmuş, giden vurmuş. Aha, şimdilerde, daha yeni yeni, iş isten geçtikten sonra utana sıkıla hatırlamaya başladık... ama ne fayda, kutsal Hüdavendigâr diyarı boşalıyor işte.” (Hanadan 2013: 448).

Bütün Türk milletinin acısını ve ızdırabını içinde hissedenden Büyükelçi şöyle diyor: “-Balkanlar boşalıyor. Romanya, Bulgaristan, Yugoslavya'dan giden gidene... Balkan savaşlarından sonra Anadolu'ya doğru yaşanan en büyük, toplu bir göçle karşı karşıyayız.” (Hanadan 2013: 452).

Zamanla Yugoslavya'da şartların biraz düzeldiği görülüyor. Kollektivizasyondan vazgeçilmiş, topraklarının bir kısmı köylüye geri verilmiş, Türklere azınlık hakları verilmiştir. Priştine Radyosu'nda Türkçe yayın başlamıştır. Hemen bir tane transistör radyo alan Veyssel, onunla camiye gelmiştir. Radyoda Yemen Türküsü çalmaktadır. Hoca ile İshak Baba duygulanırlar ve geçmişini hatırlarlar.

Sayım tekrarlanmış, Türklerin kimlikleri de nüfusa kaydedilmiştir. Bu durum romanda şöyle anlatılıyor.

“Bu arada Hayrettin'in kollektivizasyon lağvedilmesi haberini vermek üzere birkaç ay önce köye geldiğinde söylediği gibi mayıs ayının ortalarına doğru nüfus sayımı yapmak için köye sayım memurları gelmişti. Bu kez hazırlıklı ve bilinçlenmiş olduklarından sayım memurlarına söyledikleri ilk şey millî kimlikleriyle ilgiliydi. Memur daha sormaya başlamadan ‘Biz Türk’üz’ diye anlatmaya başlıyorlardı. Bu sayım esnasında, dört yıl önceki sayımda olduğu gibi, millî kimliklerini beyan ederlerken memurların kendilerine herhangi bir baskı veya dayatmada bulundukları da görülmedi. Murat da üç gün süren bu sayım ve kayıt süresince memurların başlarından hiç ayrılmamıştı. Bu yüzden dürüst ve düzgün bir sayım olduğu söylenebilirdi. Sonuçların ne zaman açıklanacağıysa belli değildi.” (Hanadan 2013: 382).

Romanlarda halka karşı düzenlenen yeni oyunlardan bahsediliyor. Bunların hedefinde Türklerin olduğu belirtiliyor. Yavaş yavaş Sırlar yönetiminde söz sahibi olmaya başlamışlardır. Türklere yapılan baskıların Sırlardan geldiği belirtiliyor. Türklerin bu topraklardan sürülmesi planının, Tito'nun sağ kolu olarak bilinen Ranković tarafından düzenlendiği belirtiliyor (Hanadan 2013: 412-413). Bu yüzden Kâmil Efendi'yi bile Niş'e sürmüşlerdir. Bu acı gerçek Nikola'nın ağzından şöyle ifade ediliyor: “Burası Sırbistan Yol-daş Çavuşoğlu, Sırbistan... Bunu kimse unutmasın. Burada bizim borumuz öter, Tito'nunki değil.” (Hanadan 2013: 499). Romanlarda göç meselesi ayrıntılı olarak ele alınıyor. Gittikçe artan baskılardan bunalan Türkler çözümü Türkiye'ye göç etmekte ararlar. Yavaş yavaş bu isteklerini gerçekleştirirler. Bu ise aslında Türklerin o topraklardaki sahiplik haklarından vazgeçmesi anlamına gelmektedir. Fakat bu konuda halkın yapabileceği pek fazla bir şey bulunmamaktadır. Çözümler, devletlerin ve yönetimlerin elindedir.

Romanda ele alınan önemli konulardan biri teknoloji ve medeniyettir. Türklerle Batı medeniyeti arasındaki korkunç uçurumdan bahsedilir. Maksut, İkinci Dünya Savaşı'na katılmış, Almanlara esir düşmüş, birkaç yılını Münih'te geçirmiştir. Eserde onun ağzından Batı medeniyeti anlatılır. Maksut tarlaların modern usullerle sürüldüğünü, traktör ve biçerdöver kullanıldığını, ineklerin semizliğini anlatır. Alaman Maksut,

bu aletlerin toprağı ektiğini, biçtiğini, taşıdığını ve harmanı dövdüğünü söylemektedir.

Maksut ineklerin de çok farklı olduğunu söyler. İnekler çok besilidir. Günde 25-30 litre süt vermektedir. Köy halkı buna şaşar. Çünkü kendi inekleri günde 5-10 litre süt verir. Maksut Almanya'daki inekleri şöyle anlatıyor:

“-Ama, oradaki inekleri bir görseniz siz... Kocaman, alacalı, bakımlı inekler... Üzerleri siyah beyaz, kırmızı beyaz alacalı, benekli inekler... Bütün gün diz boyu otların bulunduğu çayırda otlarlar. Akşamları da özel yemlerle beslenirler... Her gün de yağmur yağar oralarda...” (Hanadan 2002: 215).

Halbuki Türkler burada hâlâ ilkel metotlarla tarlalarını sürmektedirler. Tarlaları sürmede hâlâ öküzler kullanılmaktadır.

Sonuç:

Rumeli'nin kaybedilmesi, Türk tarihinin en acıklı gerçeğidir. Felaket, Osmanlı devletinin yıkılış yıllarında adım adım gelmiş, yıkıntıları ve izleri sonraki yıllarda dalgalanarak devam etmiştir. Milletlerin geçirdiği felaketler, çok geçmeden sanata akseder. İnsanların ve toplumun hayatında görülen bu derin sarsıntı ilk yıllarda, beklendiği ve umulduğu şekilde sanata aksetmemiş, edebiyatta bu kayıpları işleyen eserler yeterince kaleme alınmamıştır. Tabiatıyla bu durum, özellikle büyük ve haşmetli bir geçmişe sahip olan bir millet için, herhangi bir mazeret ileri sürülerek açıklanamayacak kadar büyük bir eksikliktir. Yine de bu önemli kusuru, yaşanan şokun büyüklüğü ve derinliği ile izah etmek bir dereceye kadar mümkün olabilir.

Aradan yüzyıla yakın bir süre geçtikten sonra durumun değiştiği, farklılaştığı ve özellikle Rumeli ile ilgili çok sayıda romanın kaleme alındığı görülmektedir. Artık günümüzde yazarlar kurgusal eserlerde Balkanlar konusunu yoğun bir şekilde işliyorlar. Bu alanda bir hayli seviyeli eserlerin verildiği görülüyor. Modern dünyada sanatın gücünün edebiyata, oradan da romana geçtiği, kurmacaya dayanmakla beraber romanın gücünün artarak diğer sanat türlerini gölgede bıraktığı açıkça görülmektedir. Bir noktadan sonra romanlarda işlenen olayların gerçek veya kurmaca olmasının da önemi kalmamakta, toplum üzerinde hepsinin aynı derin tesiri icra ettiği gözlenmektedir. Kaldı ki Türk romanında Balkanlarla ilgili anlatılan olaylarda gerçeğin hafifletildiği, tam olarak aksettirilmediği bile söylenebilir. Balkanların kaybında öyle ağır, derin ve trajik olaylar yaşanmıştır ki bunların pek azının romanlarda verilmesi bile, toplum üzerinde istenen etkiyi yaratabilecek ve bilinci oluşturabilecek güçtedir. Belki de bütün bu ıstırapın sebebinin, teknoloji ve medeniyette geri kalma, eğitim seviyesinin düşüklüğü olarak ortaya konması, problemin çözümüne doğru atılan büyük bir adım olacaktır. Belki de başarılı ve usta yazarlar tarafından kaleme alınmış olan bu romanlar vasıtasıyla, bu büyük ve halledilmez gibi görünen problemin çözümü sağlanacaktır. Sonuç olarak, gerçek olayları anlatmada, problemleri belirtmede büyük bir ustalık gösteren Mamuşalı yazar Reşit Hanadan, eserleriyle, Türk romanına Kosova'nın sesini başarılı bir şekilde getirmiş olmaktadır.

KAYNAKÇA:

- HANADAN, Reşit. Taş Yerinde Ağır I, Prizren, Mayıs 2002.
HANADAN, Reşit. Taş Yerinde Ağır II, Başka Olur Rumeli'nin Harmanı, Prizren, Ocak 2003.
HANADAN, Reşit. Taş Yerinde Ağır III, Elveda Hüdavendigâr Diyarı, BAL-TAM, Prizren, Ağustos 2013.

138 KİŞİNİN HÜZÜNLÜ HİKÂYESİ ATABEYİT'TE TARİHİN İZLERİ

Doç. Dr. Ayşe Çatalcalı Ceylan
Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İzmir

Geçen aylar içerisinde Makedonya ve Kosova'daki Türkçe yayın-basın konusunda bilimsel araştırmalar yapmak üzere Kosova'ya gerçekleştirdiği ziyaret çerçevesinde Mamuşa'ya da uğramayı ihmal etmeyen Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayın Basın Bilimleri Bölümü öğretim görevlisi Doç. Dr. Ayşe Çatalcalı Ceylan ile başta Tan gazetesi olmak üzere eskiden buralarda yayınlanmış ve halen yayınlanmakta olan dergiler ile Kosova Türk edebiyatı hakkında kapsamlı bir sohbet fırsatı bulmuştuk. Sohbet esnasında kendi ilgi alanında araştırmalar yapmak üzere Kırgızistan'a da gideceğini söyleyen değerli akademisyene dergimiz için orasıyla ilgili izlenimlerini yazmasını rica etmiştik. İsteğimizi kırmayan değerli akademisyenin, Cengiz Aytmatov'un ölüm yıldönümüne de denk düşen bu sayımızda ünlü yazarı anıp saygımızı ifade etmek amacıyla dergimiz için özel olarak kaleme aldığı, Sovyetler Birliği döneminde acımasız rejim tarafından, aralarında dünyaca ünlü Kırgız Yazar Cengiz Aytmatov'un babasıyla birlikte katledilen çok sayıda Kırgız vatanseverin yanı sıra Aytmatov'un da yattığı gerekçesiyle Kırgızların kutsal bir mekan saydıkları Ata Beyit ulusal tarih ve Anıt Kompleksi'yle ilgili izlenimlerini yayınlıyoruz.

Merhaba sayın okuyucu, bu yazıda bir akademisyenin 15 günlük Kırgızistan gezisindeki izlenimlerini yakalayacaksınız. Bir ülkeye gitmeden önce sosyal medya üzerinden araştırma yapmak hayli alışılır bir davranış oldu. Bu kısa araştırmalarda, Kırgızistan panoraması her biri uçsuz bucaksız dağların, tepelerin, ovaların içinde bir bozkırı yansıtan coğrafyaya sizi hazırlıyordu. Oysa öğrenilecek ilk bilgi sanırım Ata-Beyit olmalıydı.

Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'e 25 kilometre mesafede Tanrı Dağı eteklerindeki Taş Döbö köyü yakınlarında yer alan Ata-Beyit Ulusal Tarih ve Anıt Kompleksi'ni hem gezelim hem de Cengiz Aytmatov'u kabrinde ziyaret edelim.

ATA-BEYİT

20.yüzyılda sivil halka yönelik çok sayıda yok edilmiş tanık olunmuştur, bunlardan biri de Stalin dönemindeki "Büyük Temizlik ya da Büyük Terör" olarak bilinen olaydır. 37 yıl süren bu katliamlarda, o zamanın Sovyetler Birliği'nde yaşayan Türk topluluklarında bir milyondan fazla şair, yazar, gazeteci aydın, din adamı "halk düşmanı" olarak kabul edilerek öldürülür. Elbette Kırgız liderlerine ve aydın kişilerine karşı siyasi katliamlar da yaşanır. Öyle ki, 1930'lu yıllarda Kırgızistan'da toplumun elit tabakası neredeyse tamamen yok edilir.

Yıl 1938'e gelindiğinde Kırgızistan'da yaşanan katliamın mezar yerleri sır olarak kapanır. Ancak NKVD sanatoryumunun bekçisi olarak çalışan babasından katliamları ve gömülen alanı bizzat dinleyen Bübüra Kızıralieva, olayı KGB ajanı bir subaya anlatır. Sır 1938'de Çon-Taş kö-

yünde her ne kadar sırlansa da 53 yıl sonra yani 1991'de gün yüzüne çıkar. Bulunan toplu mezarda 138 kişinin kurşuna dizilerek katledildiği ve çoğunun Kırgız Türkleri olduğu anlaşılır.

DNA testleriyle isimleri belirlenen bu kişilerin aileleri için çile bitmez. Katliama uğrayan insanların çocukları, babaları ölmelerine rağmen devlet tarafından itibarları iade edilmez. Katliamda Kırgız yazar Cengiz Aytmatov'un babası Törekuł Aytmatov'un da olduğu anlaşılır.

İleriki yıllarda ülkede Stalin rejiminin baskılarına maruz kalan mağdurların haklarını koruyan yasalar çıkmaya başlar, 138 kişinin naaşı dini adetlerle yeniden tören düzenlenerek gömülür ve adı Ata Beyit (Baba Mezarlığı) olan yer, 2000 yılında inşa edilerek şu anki haline getirilir. Kırgız Ata-Beyit mezarlığının birinci bölümünde 1916 yazısını görürüz. 1916 yılında Çarlık Rusya'ya karşı ayaklanan Türk boyları Rus askerleri tarafından acımasızca bastırılır ve yaşanan sürgünlerde çok sayıda kayıplar olur. 1916 anıtı da bu yılları bizlere hatırlatmak ister gibidir. Hemen arkasında görünen ve adı ÜRKÜN diye bilinen anıt bulunur.

Anıtın tepesinde TÜNDÜK denilen yeni hayatı temsil eden bir yapı vardır. Çadırlarda, çadır penceresi ya da bacası olarak bilinen Tündük'ün bebeklerin ilk doğduğunda bu pencereden yeni bir hayata baktıkları temsilden yola çıkarak yapılır. Dolayısıyla burada Kırgızistan'da Tündük üzerinden yeni bir geleceğe adeta bakmaktadır. Tündük simgesi Kırgızistan bayrağında da yer alır. Anıtı biraz daha incelediğimizde, yere doğru uzanan ip-lerde, atların ÜZENGL'lerini görürüz. Burada da simgesel

olarak Kırgız erkeklerinin o dönemde yok edildiği ve sahipsiz kalmış atların üzengilerinin buradaki katliam boyutunu gözler önüne sermesi ifade edilir.

Anıt kompleksinin bazı yerlerinde sürgünün izlerini anlatan, sürgün boyunca açlıkla, susuzlukla, soğukla mücadele etmek zorunda kalan halkların zor durumları resmedilmiştir. Duvar resim kompozisyonlarının 4 kısımdan oluştuğu görülür. Birinci bölümde 1916 yılında Kırgızların Çin bölgesine doğru göçü anlatılmaktadır ve duvar kompozisyonlarında yaşanan acılar çok belirgin yansıtılır. İkinci duvar heykelinde Kırgızların Çin'deki 2 yıl kaldıkları zaman dilimi aktarılır, tüm halkın yüz ifadelerinin üzgün olduğu görülür.

Üçüncü duvar işlemlerinde ise Kırgız halkı artık tekrar topraklarına dönmüştür ve yüzleri gülümser, çocukların artık büyüdüğü görülür. Kompozisyonda kırgız tayganı olarak bilinen bir keşif köpeği de resmedilmiştir. Kırgız tayganı, tazi cinsinden Orta Asya'ya ait bir köpek ırkıdır ve kompozisyonda, kırgız halkının avcılığı da ön plana çıkarılır. Dördüncü bölümde ise, Kırgızlar artık TUNDUK'lerini kaldırır, yani yeni bir ülkenin şahlansı simgeler. Kompozisyonda, aile büyükleri müzik aletleri çalıyorlar yani rahatlamış durumdadırlar. Gençler eğitim alıyorlar ellerinde kitaplarla görülüyor. Çadırın içindeki beşik ise yeni hayatın başladığını bize aktarıyor. Günümüzde pek çok insan, yerli ve yabancı turistler ve resmi heyetler, bu kompleksi manevi merkeze dönüştürmüş durumda.

MÜZE

Ata-Beyit Ulusal Tarih Ve Anıt Kompleksi içinde önemli bir Müze yer alıyor. 138 şehidin yakınlarının katılımı ve Cengiz Aytmatov'un konuşmasıyla açılan müzede, şehitlere ilişkin eşyalara ve bilgilere yer veriliyor. Müzeye girdiğinizde, resmi evrakların yanı sıra, tarihi aydınlatan materyallerle de karşılaşılıyorsunuz. Müzede, 138 şehidin içinde sadece Kırgızların olmadığını farklı uluslardan aydınlar, siyasetçiler ve gazetecilerin de bulunduğunu anlıyorsunuz. Hatta Mollaoğlu soyadı ile bilinen bir Türk'ün olduğuna da dikkat çekiliyor.

Ayşe Çatalcalı müzeyi gezerken

Karanlık bir oda tasarlanarak 138 şehidin matem havası ile anılmasını sağlayan ve şehitlerin resimlerinin bulunduğu odada, adeta tüm acıyı hissedebiliyorsunuz.

Komplekste, Cengiz Aytmatov'un mezarı da yer alıyor. 2008'de vefat eden "Selvi Boylum Al Yazmalım", "Gün Olur Asra Bedel", "Cemile" gibi pek çok ünlü eserin yazarlığını yapmış Aytmatov'un ünlü sözü "İnsan İçin En Zor Olanı Her gün İnsan Olmak" da burada görülebilir. Bu Aytmatov'un hayatının prensibi haline gelen bir sözdür.

Ata-Beyit, yazarlara, aydınlara, gazetecilere ve halklara zulüm yapanları asla unutturmayacak anıt komplekslerinden sadece biri.

CENGİZ AYTMATOV KİMDİR?

Kırgızların en önemli düşünürlerinden biri olan Aytmatov, aynı zamanda Türk Dünyasının da ortak değeridir. 176 dilde eserleri çevrilmiş, gazeteci, diplomat ve devlet adamıdır. 1958'de Cemile adlı ilk eserinin Fransız Şair Louis Aragon tarafından çevrilmesi ona büyük bir ün yakalamıştır. Edebi Kırgızistan dergisi ve Pravda gazetesinde muhabirlik yapmıştır. 1963'te Lenin ödülüne layık görüldü. Ardından "Gün Olur Asra Bedel" adlı ilk romanını yazdı. Aytmatov, SSCB zamanında Gorbaçov'un danış-

manlığını yapan kişilerden biriydi. Kırgızistan'ın kurucu Cumhurbaşkanı olarak 1996'da UNESCO tarafından kültür elçisi de seçildi. 2008'de vefat eden Aytmatov, bir ömür baba hasretiyle yanıp tutuştuğu için vasiyetinde naaşının bulunduğu Ata-Beyit'e defnedilmesini istemiş ve devlet töreniyle Atabeyit'e defnedilmiştir.

ÇOCUKLARIN BAYRAM SEVİNCİ

Enver Baki

İster ramazan bayramında olsun, ister kurban bayramında olsun, bizim mahalle çocukları her zaman şendirler. Bayramların gelmesini sabırsızlıkla beklerler. Hele hele bayramın gelişinin son haftasında sevinçleri, mutlulukları daha da artar. İki üç arkadaş bir araya geldiğinde hemen ana-babalarının kendilerine bayram için satın alacakları bayramlık giysi, ceket, pantolon, ayakkabılar hakkında sohbet ederler. Artık konuştukları tek konu ana-babaların çocuklarına nasıl kat kat giysi, pantolon, gömlek, mintan, ayakkabı satın alacakları olur. Dolayısıyla arkadaşların bayram arifesi günlerinde bayramlarla ilgili sohbetleri daha da artar. Bayram yaklaştığında ana-babalar oğlan çocuklarının yanı sıra kızlarını da unutmaz, evlerin çiçekleri sayılan kızlarına da yeni renkli fistanlar, etekler, gömlekler, papuçlar, ayakkabılar satın alırlar.

Bu yılki kurban bayramında da öyle oldu. Konuşmalar, sohbetler bayrama üç dört gün kala iyice arttı. „Hele arife günü sohbet öyle bir koyulaştı ki, ağızlarından çıkan tek konu bayramla ilgili oluyordu. Her çocuk gibi mahalle, yani komşu çocukları olan Arif, Adem ve Aluş adındaki üç arkadaş da bir araya gelir gelmez kurban bayramı hakkında sohbet dalmaktan kendilerini alamadılar. Her üçü de birbirlerine ana babalarının kendilerine alacakları bayramlık giysi, ayakkabılara dair sohbet giriştiler. Söze ilk olarak aralarında en büyüğü olan Adem şöyle bir soruyla başladı:

- Arkadaşlar bayramların gelişine neden bu kadar çok seviniyoruz?

-Ana-babalarımız bayramlarda çocuklarına yeni elbiseler aldıkları için seviniriz, diye yanıt verdiler bir ağızdan.

Arif ayrıca sözlerine şunları da ekledi:

-Sadece alınacak yeni giysiler için değil, sabah erkenden babamla bayram namazını kılmak için camiye, ardından mezarlığa gideceğimiz için de sevinirim. Sevincim dedem ile ninemin mezarlarını ziyaret edip ruhlarına dualar

okuyacağım için daha da artar.

Bu arada sohbet yanlarına gelen mahallenin en zengin ailelerinden birinin oğlu olan Özgür de katılınca şunları söyledi:

-Ben de bayramlarda yol kenarlarında bekleyen muhtaç çocuklara, yaşlılara para verdiğimde sevince boğulurum. Yere serdikleri mendillerine para koymak beni çok mutlu eder. Üstelik kurban bayramlarında babamın kestirdiği kurbanın etlerini akrabalarımıza, komşularımıza götürüp dağıtmak da beni ayrıca mutlu eder. Etleri götürdüğüm akrabalarımız avucuma bozuk para koyarlar. Bu da ayrı bir sevinç kaynağı olur benim için.

Sohbete en son katılan Aluş:

-Ne güzel bir şey bayramları yaşamak, sevinmek, başkalarını sevindirirken de mutlu olmak arkadaşlar.

-Evet öyledir.... diye yanıt verdiler kep birlikte.

-Öyleyse bayramımız şimdiden kutlu olsun, dedi Aluş.

-Kutlu olsun, dediler hepsi de bir ağızdan.

Gece yataklarına girer girmez ertesi sabah başlayacak bayramın hayali ve heyecanı içerisinde hemen uykuya daldılar.

Ölüm yıldönümünde Nazım Hikmet'i anıyoruz (14 Ocak 1902 - 3 Haziran 1963)

Dünyaca ünlü Türk şairi Nazım Hikmet yıllar önce yazdığı şiirlerinde nükleer savaşın insanlık için ne kadar korkunç bir felaket olduğunu anlatmıştı. Konuyla ilgili şiirleri günümüzde nükleer savaş korkusuyla yaşayan dünyamızda daha da güncel. Kendisini ölüm yıldönümünde bu tehlikeyi dile getirdiği Bulutlar Adam Öldürmesin adlı şiiriyle anıyoruz.

BULUTLAR ADAM ÖLDÜRMESİN

Analardır adam eden adamı
aydınlıklardır önümüzde gider.
Sizi de bir ana doğurmadı mı?
Analara kıymayın efendiler.
Bulutlar adam öldürmesin.

Koşuyor altı yaşında bir oğlan,
uçurtması geçiyor ağaçlardan,
siz de böyle koşmuştunuz bir zaman.
Çocuklara kıymayın efendiler.
Bulutlar adam öldürmesin.

Gelinler aynada saçını tarar,
aynanın içinde birini arar.
Elbet böyle sizi de aradılar.
Gelinlere kıymayın efendiler.
Bulutlar adam öldürmesin.

İhtiyarlakta aklına insanın,
tatlı anıları gelmeli yalnız.
Yazıktır, ihtiyarlara kıymayın,
efendiler, siz de ihtiyarsınız.
Bulutlar adam öldürmesin.

PRİZRENİM

(Birsen Gota ve Zeynel Beksaç'â)

Som turuncu doğuşunda güneşin.
Çiy düştü güz güllerine,
Seninle uyandı seher,
Işıklar seninle yandı,
Müjde sundu öğüt yüklü türküler.

Çiçek açtı yazmalarında kızların,
Ninniler manilere yansıdı,
Kırağı vurdu gönülleri.
Yağız kısrak yelelim sakın ağlama,
Parla güneş ol Şar dağlarında,
Isıt ve ısıt eksilmesin sıcakın,
Güç al özgür uçan kuşlardan,
Solmasın renkli açan çiçeklerin.

Bir uğultu var derininde yerin,
Fay hattı İpek'ten geçen depremin,
Yakova'ya uzanır alevinin yankısı.
Genizleri yakan acı, buruk kokusu,
Solgun vurur sonbaharda yaprağa.

Soluğu Mamuşa'da almak isterim,
Yüreğim geçmişten kalan ezgilerle dolsun,
Ağaçlar dallı, yaprağıyla gürlesin,
Priştine dev adımlarla yürüsün.

Ne gül kaldı bahardan, ne yaprak,
Delice renkler benizlerde soldu,
Al sende kalsın;
Yedeğimde getirdiğim çiçekler.
Sende dursun kayan yıldızım.
Ay, mor sarmaşıklı camilerde ısıdı,
Şerefelerden döküldü gizemli dualar,
Eşi oldum uçup giden turnaların,
Mıhrabında gerçeğe döndü düşlerim,
Sakın uyarma kucağında uyusun.

Seni solan karanfillerde aradım,
Yabanıl ellerde buldum silüetini,
Talan olmuş bahçelerinden geçtim,
Sevgi düştü badem gözlerinden üzerime,
Ayak sesiyle uyandı sabahlar,
Leylakî bulutlarla savruldu benliğim,
Ebem kuşağı öz toprağı Prizren,
Özlem koktun efil efil rüzgarınla.
Ezilmiş ezgiler getirdi seni bana,
Yazgıma düştün sonbaharımda,
Sevgiden nasıl uçtuğumu anlatamam,
Pembe sıcaklığında gizledim eridiğimi,
Sende tanıttım çoğaldıkça aşkımlı.

Taş plaklarda inerken gizemli şarkılar,
Bahçem serin avlularında yeşerdi,
Şadırvan'da gördüm insanlığı,
Sıcak gülüşlü dil'im sende yaşadım,
Yeniden depreşti gençliğime sinen anılar,
Katmerlendim yedi renge büründüm,
Vadi boyu kıl çadırlarda süt sağarken,
Sende gördüm göçebe soyumu.

Ayran kokulu yarım oldun sen benim,
Seninle çaktı şimşeklerim,
Göklerim seninle gürledi,
Seninle yağmurlandı bulutlarım.

İlk kez özgün uçtu üveyikler
Yanık kokulu ağlamaklı türkülerle
Hiçbir şeye değişmem seni,
Dilerim ağarmasın gece karası saçların,
Girmesin hüznün zeytin bakışlı gözlerine,

Prizren

Hiç eksilmesin nar tanesi gülüşlerin.
Seni is kokulu ezgilere bıraktım,
İnce bir tüy oldum ufkuza çavan,
Tutuştı, alev aldı her bir yanımlı,
Özlemimle titredim güneşinle yanarken.
Seninle çıktım günaydınlı günlere,
Kanatsız kuşlar ülkesi Prizren.
Taht kurdun içime boylu boyunca,
Işığın ufkuymda belirdi,
Dağ dağ yükseldi ateşim,
Alev alev köz oldun içime.
Bir gül diktim yücesine Prizren'in,
Türkçe söyler, Türkçe güler ceylanım,
Koklamalara kıyamam kuytulara açan çiçe-
ğini,
Hıçkırıkların közü özünde söner.
Sende ısınır üşüyen bedenim
Buğularım sende çoğalır,
Sende uzanırm uzaklaşan gerçeğe,
Yüz sürerim yüz yılların ötesine,
Eşlik ederim Serhat'ın Erenler'ine.

Düş sandığım insanlığı sende buldum,
Acılardan arındım yeniden doğarcasına.
Suyu yürüdü seveda dağlarımın,
Irmak oldu Prizren'de türküler.
Hora teptim, halaylara karıştım.
Bir sen bilirsin avunduğumun gizini,
Fotoğrafıma bak unutursan düşlerde.

Can geldi buğday yanığı tene,
Gül suyu pembe rüyalarda arındım,
Tersine döndü mevsimler,
Sorma bilgesin anlarsın nedenini.
Bir hoş yeni bir güneş doğdu,
Kendimi ezgiler içinde buldum,
Sesime ses verdin ey Prizren.
Türkülerinle uyandı dalım, ağacım,
Kanayan yaram renklerinle sarıldı,
Gökkuşağında gezindim,
Terziköprüsü'nde kaldı izim.

Şırıltılarda aradım kendimi,
Sen ötelere koşarken,

Bir noktada buluştuk,
Susamışlığıma yetişen kar suyum.
Yıkılacağından korkarım,
Dayandığım duvarların.

Sevmeyi, seilmeyi yeniden.
Senden öğrendim gider ayak
Bilerek katlandım sızılara,
Baykuşlu harabelerdi durağım,
Soya bağlı anılarımla avundum,
Lanet olsun gurbet rüzgarlarına
Prizren'de kalan yazgıma ağıladım.

Kanadı kırılmış güvercin gibiyim,
Sevinci var çaylakların,
Serçeler kan ağlarken yakınımda,
Bayram ediyor baykuşlar.
Her yanın acılarla yoğruldu,
Çekilmiş derelerin özsuğu,
Körelen kuyularda ölüm korkusu,
Düşlerle param parça uykular.

Mamuşa

Gecem ışığında ağardı Prizren,
Kurşun döken közlü ocaklarda.
Göğüm şafağını seninle söktü,
Yıldızlarınla ağardı karanlığımı.
Dağlarım imbatınla serinledi,
Kışın ortasında ilkbaharım,
Özlemimle açıldı ummadığım kapılar,
Gözlerim koynunda saklı,
Süt doruğunda gizemlerinin
Arnavut kaldırımlarında gölgesi yürür.
Çifte kurnalarda gördüm dudak izlerini,
Sesin yalçın kayalarda yankılanır,
Yorgunluğun gülüşünle anırır,
Bakışın okyanuslar derini.
Yitmişliği sende bulurum,
Susmuş değirmenim sende döner.
Senden çoğalır esrik esintiler,
Sende yoğrulur yıllanmış kokusu şarabın.
Tadın burukluğuma yansır,
Mayhoşluğunda incilir sesin,
Nazlı bir üveyiksin ey Prizren,
Pır pır eden yüreğimle uçuşan.

Mevlüt KAPLAN
KIBATEK Derneği Genel Başkanı

Dönmeyen Yolcular

Elif Köprülü, Kerkük/İrak

Kimlikteki adı Elaf Talal Hasan olan yazar 25 Şubat 2000 tarihinde Irak'ın Kerkük şehrine bağlı Uzunköprü kasabasında doğup büyüdü. Yazılarında Elif Köprülü imzasını kullanmaktadır. İlkokul eğitimini, 2003 yılından başlayarak Irak'ta Türkmen okullarının açılıp Türkçe eğitime başlanmasıyla birlikte açılan "Köprü Şehitleri" İlkokulu'nda tamamladı. Ortaokul eğitimin ardından "Akarsu" Kız Lisesi'nde başladığı lise eğitimine Kerkük'teki "Barış" Kız Lisesi'nde devam ederek buradan mezun oldu. Yüksek öğrenimine Tikrit Üniversitesi Mühendislik Fakültesi'nde devam etti.

Küçük yaşlardan beri edebiyata özel bir ilgisi olan Elif Köprülü şiir, öykü, senaryo ile uğraşıp bu alanlarda eserler vermektedir. Hikaye ve şiirleri 2009 yılından bu yana genelde Kerkük'te çıkan "Türkmeneli", İstanbul'da yayınlanan "Kardeşlik", Ankara'da çıkan "Kardeş Kalemler" adlı dergilerde sık sık sergilenmektedir. Yazarın bu sayımızda yer verdiğimiz, Saddam dönemi Irak'ında Türkmenlere yapılan zulmü anlattığı "Dönmeyen Yolcular" adlı hikayesi Merkezi Ankara'da bulunan Avrasya Yazarlar Birliği tarafından 2018 yılında Türk dünyası genelinde düzenlenen Uluslararası 5. Kaşgarlı Mahmut Hikaye yarışmasında mansiyon /dördüncülük/ kazanmıştır.

Hâlâ peşinden geldiklerini ve kendisini takip ettiklerini düşünüyordu Bekdil. Teneke çanta-sını tekmeleyerek ilerliyordu köprüde. Yarının Cuma olduğunu bildiği için de "Vallahi yarın okula gitmeyeceğim" diye bağıırıyordu. Çan-ıyı köprünün demirlerine vuruyor ve yüksek bir ses çıkarıyordu. Bekdil, okulda aşı yapı-lacağını anlayanca arkadaşının pencereden kaçmasına yardım etmiş, kendisi de aşı olma-mak için kaçmıştı. Üstü başı toz içinde kalmış, giydiği uzun beyaz çoraplarının diz kısmı çamur olmuştu. Elbisesi ile uyum sağlayan örgülerinin ucundaki kurdeleler çözülmüştü. Güzel gözleri ise yüzünün süsü idi adeta. Sokaklarının başına yaklaştığında kapının açık olduğunu gördü. Muhtemelen komşuları evlerine gelmişlerdi yine. Bir de yaramaz çocukları yalın ayak eve girip çıkıyorlardı şimdi diye düşünürken içeride seslerin yükseldiğini duydu. Adımları eve doğru ilerliyordu. Kapıya vardığında avluda onlarca kadın gördü. Kimilerinin yüzü tanıdıktı kimileri ise yabancıydı. Kadınların arasından mutfağın kapısına doğru ilerleyince ablasını yerde oturmuş ağlar halde gördü. Yavaşça yüzündeki korku ağlamaklı bir hâl alıyordu Bekdil'in. Ablasının dizine başını dayayan kadın... Bu annesiydi. Gözlerini yummuş, bedeni hareketsiz halde öylece uzanıyordu. Evin duvarları üstüne çökecekmiş gibi oldu adeta. Bekdil'in orada olduğundan habersiz olan kadınlar onu görünce durdular. Bekdil gözlerini yumup hıçkırarak ağlamaya başladı. O sırada tanımadığı bir kadın onu kucağına alıp başını okşamaya başladığında var gücüyle onu itti ve yere düştü.

Annesinin başını okşamasına ihtiyacı vardı. Hızla annesine doğru koşup başını dizine koydu. Annesinin yanlarında duran ellerini küçük avuçlarının arasına aldı. Feryat ediyordu Bekdil. Çığlıkları duyanların yüreğini yakıyordu. Hem yetim hem de öksüz-dü artık. O an dünyadaki her şey beyhudeydi. Herkes üç gün yas tutmuştu ama Bekdil içinde taşıdığı mezarındaki annesinin yasından çıkamıyordu. Annesizlik vasıfsız bir gamdı. Güldüğü her an yüzünün asılmasına sebep olan şeydi. "Annesi ölen kişiye babası üyey-di", derlerdi de Bekdil'in üvey olacak babası bile yoktu. Ancak yine de annesiz ve babasız büyümenin aşıldığı özgüvensizlikten eser yoktu. Belki de içinde fırtınalar koparken susmayı yeğlediği içindi bunlar. Beklediğin

yılları, kimsesizlik içinde geçti.

Çok geçmemişken baş göz etmişlerdi bile Bekdil'i. Ta ki yeni bir hayata adım atacakken ne kadar da anlamsız olduğunu anlamıştı an-nesinin yokluğunda. Saadet sahibi olup da duvağını takarken yeniden babasızlığını hatırlamıştı. Kızlarını gelin edemeden çekilmişlerdi ebediyet yur-duna.

Evlenmek istemiyorum diyemedi. Deseydi de önemsenmeyecekti. Nihayet o adam çok sev-mişti Bekdil'i. Tıpkı bir baba gibi korumuş ve hiçbir şeyini eksik etmemişti.

Gel zaman git zaman dokuz çocuk annesi olmuştu Bekdil. Çok geçmeden de dokuz yetim annesi... Eşi kalp krizi geçirip göçmüştü ya-rından. Artık evine ekmek getireni yoktu. O topraktan yapılmış evin içinde evlatlarıyla baş başaydı. Zorluk da bir türlü peşini bırakmaz olmuştu.

Büyük oğlu büyümüş, adam olmuş, askere gitmekteydi. Gözleri yaşlıydı Bekdil'in. Savaşta uğurlayacağı oğluna yanıyordu yüreği.

Bir gece "Anne", dedi yanık bir sesle. "Keşke ben şehit olsam siz de şehitlik parası ile bir ev alsanız. Ne kadar yorulduğunu neler çektiğini bilmiyor değilim. Hem rahata kavuşur-sunuz". Bu laflar kazıldı Bekdil'in aklına oğlunun son izinde. Oğlunun son izni, BekdiYin onu son görüşü, babalık eden bir askerin son cümlelerindendi bu sözler.

Bekdil oğlunun dediğini yapmış, yeni bir ev almıştı. Fakat oğlunu yüreğinde yanan bir kor gibi hissediyordu.

Evlatları büyüyordu yavaş yavaş. Damatlıkla-rının hayalini kurduğu üç oğlu vardı. Büyük kızı da gelin olmuştu çoktan. Biraz güler ol-muştu yüzüne hayat. Evlerinin bahçesinde çiçek açıyor, Bekdil'in yüzü gülüyordu. Çok geçmeden... 991 yılının Ramazan ayının ikinci günü olmuştu. İftara az kalmışken dağdan inen güçlerin kasabanın etrafını kuşattıklarını duymuşlardı. On gün boyunca kuşatma sürmüş on birinci gün ise ülkedeki dikta yönetimi tarafından, kasabadan dağ adamlarını çıkarmak adına gelen güçler kasabayı bombardımana tabi tutmuşlardı. Bekdil evlatları için korkuyordu. Git gide yükselen bomba sesleri herkes gibi onlar için de büyük bir korku uyandırmıştı. O zaman bombardımanın başladığını gören bazı insanlar belki korktukları için belki de suçlu oldukları için bölgeyi terk etmeye baş-lamışlardı bile.

Hikaye - Şiir

Bekdil büyük oğlunun yanına koşar adım var-dığında nefes nefese idi. "Oğlum hadi siz de gidin...", dediğinde oğlu avluya açılan kapıyı açıyordu. Konuşmasına bile mecal kalmadan havada patlayan bir bombanın büyük, sert ve

sivri bir parçası avlunun tam ortasına çakılı-verdi. O an cevap belliydi.

"Anneciğim! Evime düşen bombanın altın-da ölmediysem Allah'ın istediğinden başka ne olur? Sizi bırakıp gidemem". Sahur vakti gelmişti. Bekdil evlatlarını komşusunun yer altındaki sığınaklarında saklanmak için ikna etmeye çalışı-yordu, ama naf ile. Evlatlarının hiçbiri kaçmak, saklanmak ve evlerini terk etmek istemiyorlardı. Evlerinin damına çıkıp bombardımana aldirmeden etrafı seyrediyor-du büyük oğ-lundan bir küçüğü. Yanına gelen Bekdil ve kız kardeşlerine "Bunlardan mı korkuyorsunuz?" deyip gülümsemişti. Hilâl bıyığı'nın kenarı, o gülümsedikçe yüzünde daha fazla belli olmuştu. Gün yavaş yavaş ağarı-yordu. Sabahın erken sa-atlerinde Altunköprü kasabasına askeri uçaklar inmeye başlamıştı. Evleri teker teker gezip Türkmen gençlerini top-lamaya başlamışlardı bile.

Bekdil ne yapmış ne etmiş evlatlarını komşu-larının evine gitmeye ikna etmişti. Işık gör-meyen bir odanın içinde bek-liyorlarken kapı tekmelenmeye başladı. Demir kapı tekme-len-dikçe, içeriden yankısı duyuluyordu.

Bekdil ve evin sahibi Hacı Oğuz kapıyı açınca gelenlerin askerler olduklarını gördü. Sanki oğullarının şehadeti için sabırları kalmamıştı artık. Yerlerinde duramıyor bir an önce git-mek istiyorlardı. Bekdil'in küçük oğlu "Kimlik-lerimiz ya-nımızda. Üzerimize şüphe getirecek hiçbir şey yok", dedi-ğinde teker teker kapıdan çıkıyorlardı. Gelenlerin arasından bir asker "Soruşturma yapıp geri getireceğiz ", dese de bu cümle pek inandırıcı gelmiyordu. Bek-dil oğ-lunun kolunu tutup "Oğlum gitmeyin... ", dediğinde gözü dönmüş askerler ayakları-nın altına ateş açmışlardı. Bek-dil'in oğulları, damadı ve evlerinde kaldıkları komşularının oğlu yürüyerek gitmişlerdi şehadete. Gidiş o gidiş.

Bekdil, kimsesiz kızlarıyla beraber günler boyu saçı başı açık halde kasabanın dört bir tarafından oğullarından bir haber beklerken perişan olmuştu. Oğulları ile beraber on-larca kişinin şehit olduğu haberini almadan birkaç gece ön-cesince, buğulu bir yas akşamı edası vardı. Kasabanın her yeri sakin... Bekdil'inyaşlı komşusu, kadifemsi siyah göğün kırmızı-ziyla boyanmış halini göstererek "Gökyüzü kan kırmızısı. Belli ki büyük bir zulüm olmuş" dedi ve yokuş aşağı sokağın bitişine doğru yol aldı... Günler böyle geçi-yordu.

28 Mart 1991 Türkmenlerin kara günü, tarihte ört bas edil-meye çalışılan en kanlı gün gelip çatmıştı.

Bekdil'in oğulları kızlarının omuzlarında ta-şınıyordu. Or-tanca kızı hıçkırarak "Siz bizim tabutumuzun altına gire-ceğiniz yerde biz sizin tabutunuzun altına girdik" diye feryat ediyordu. Oğullarını parçalanmış haldeki giysilerin-den tanıyordu Bekdil. Kefene sarma-dan toprağa vermişti oğullarını. Birer büyük taşı mezarlarının başına koydu. İçindeki kan döken yaralarına bakılsaydı eğer gözyaşları hiçe sayılacaktı.

Anasızlığına öksüzlük babasızlığına yetimlik demişti Bek-dil. Lakin oğullannın yokluğu-na bir isim bulamamıştı. Kimse bulamamış-tı. Bekdil, karyolasını salonda kapıya bakan pencerenin hemen altında kurdurmuştu. İna-nama-mıştı bu vedaya. Gözleri inkâr ediyor-du oğulları= gidişle-

rini. Pencereler zindan parmaklıklarıydı artık onun için. Kapatamıyordu hüzün desenli perdeleri.

Bir gün o kapıdan içeriye adım atacaktı bü-yük oğlu. Bir gün gülerек girecekti içeriye büyüktен bir küçük oğlu. Or-tanca oğlunu bahçedeki incir ağacının altında görecekti bir gün. Bir de küçük oğlunu ördeklere yem verirken görecekti. Etraf zümrütleniyordu... Karnındaki ağrı art-mıştı Bekdil'in. Nefesi daralıyordu artık. Küçük kızının ortanca kızına adıyla seslendi ve ellerini tuttu.

Bir ses geliyordu. Binleri konuşuyordu onunla. Etrafta Kur'an okuyup dua edenlerin sesi değildi. Bu ses tanıdıktı. Bu ses küçük oğlu-nun sesiydi. Sonra diğer iki oğlunun seslerini duydu. Ama yaşadığını dahi bilmediği esir oğlu-nun sesi yoktu. Beyaz bir ışık gözlerini kamaştırdı Bek-dil'in. Bu ölümdü. Ölüm onun için bir kuş tüyü kadar hafifti...

Mehmet Ömer Kazancı, Kerkük/Irak

GERİYE BİR DUAN KALİYOR TANRIM

**Acı çoğaldıkça artıyor öfke
Artıyor haddini buluyor Tanrım
Bu günleri görmez olaydım keşke
İçim isyan ile doluyor Tanrım.**

**Kimi lanetlesem, küfretsem kime
Kim yükledi bunca kahrı terkime
Bunları da geç, o gül Kerkük'üme
Bir soran yok neden soluyor Tanrım.**

**Terk ettin beni ne bet bir zamana
Bulanmışım baştan aşağı kana
Bir değil zülmeden kıyan bu cana
Her gelen bir damar oluyor Tanrım.**

**Kopuyor sabrım en yoğun yerinden
Beklerken bir ilaç birilerinden
Bir yeni dert daha, daha derinden
Tığ gibi bağrıma dalıyor Tanrım.**

**Kader beni kılıç hışmına tutmuş
Canıma itleri ayık kudurtmuş
Tüm bildiğim dostlar birden unutmuş
Geriye bir duan kalıyor Tanrım.**

BÜTÜNÜN PARÇALARI

Refki Taç

Değerli okurlarımız bu sayımızda dergimizin aynı zamanda yazı kurulu üyesi de olan avukat, araştırmacı yazar Refki Taç'ın baskıya hazırladığı "Bütünün Parçaları" adlı romanından sizler için tadımlık bir bölüm yayınlıyoruz. Geçen sayımıza da hatırlayacağınız üzere yazarın "Parçalanmış Bütün" adlı romanından da kısa bir bölüm aktarmıştık. Yazarın ikinci romanından alıntıladığımız bu bölümü de ilgiyle okuyacağınıza inanıyoruz.

Tutuklama

Ayrıldıklarında, yeniden görüşmek isteğini kaybetmiş genç onun anlık meselesi olduğu sonucu, pişmanlığın getirilerini yaşıyordu. Bu yaşantı epey esmiş olmalıdır ki getirildiği odaya çıkmaya cüret etmeden buluşma umutlarını kesmeden olasılıkları kendinle görüşüyordu. Odadan çıkmadığı günleri bilemiyordu. Her gün çıkıp gelen odalısı panik atak yaşıyordu. Belli etmemeye çalışsa da belli oluyordu, gizlemeye çalışıyordu ama saklayamıyordu. Gizliliğin bir parçasını söylemeye mecbur kaldığında, gerçekleri zengin sözlüğüyle örtetek ağız kalabalığında çiğnemeyi başarıyordu. Muğlaklaştırmakta ustalığına eşi olmayan bu adam, istediğini saklamakta zorluk çekmiyordu. Gerçekleri saklamakla doğru yaptığını biliyordu, bildiklerine inanıyordu, vakti zamanı gelince onu da inandıracağına kesin gözüyle bakıyordu. İnanacağına emindi. Uzak durduğu görünüşüyle ona çok yakın olduğunu belirliyordu; aslen belirlemesini ertelemekte nedenlerini açığa vurma zamanını bekliyordu.

Koruyucu ödevine soyunmuş adam, koruyanın 'uçtuğundan' habersiz, 'kafesin' bekçiliğini aynı dikkatle yerine getirme gayretinde bulunuyordu. Dikkatini kaçırın, korucuyu hürriyetine kavuşturacak inancıyla, mektup yazma emanetini yerine getirmek oluyordu. Koruyucuya sadık biri olarak, koruculuk ödevini yükleyene sadıklılığıyla biliniyordu. O bakımda bir eksiği yoktu. Bu ödevi hakkıyla yerine getirmekte, akıl eksikliği durumu zorlaştırıyordu. Onun farkındaydı zaten, kendisi. Dolayısıyla, mektubu yazmakta çok zorlanıyordu, niyetini kalemin eksik yazacağından korkuyordu. Bir şeyler yazdıklarını ayriyeten çiziyor, yeniden yazıyordu; birkaç defa tekrarlayarak. Saint Dominic tarafından kurulan Ordo Praedicatorum tarikat mensubu olduğu bilgisi doğruydı, lakin yeterli değildi. Bu tarikatın, ta asırlar öncesi, Papa III Honorius tarafından kabul gördüğünü bilmiyordu. Dolayısıyla, Dominik tarikatının merkeze bağlı olduğunu bilmiyordu. Onun farklı bir kurum olduğu inancıyla, dinden ayrıldığı özetini taşıyan bu mektupla ihbar ettiğini bilmiyordu. Bu tarikatın adresi merkezdi.

Birileri onu korumaya çalışırken, diğerleri saldırıya geçmişlerdi. Değersiz gösterilen işler üzerinde dururken, ne kadar önemli olduğu keşfi onu bu yola kovalarken, birileri önünü kesmekte var güçleriyle çalışıyorlardı. Gereksiz gösterilen gerçeklerin aydınlanması, karşı tarafın sahte idealarını kat kat perdeliyordu. Uzun uzun işleyişlerini düşürüyordu. Orijinalliği günahattan çıkarmaya çalışanlar, korkutucu tanrıların suç kancasına takılıyorlardı. Dini önyargıların kullanmakta oldukları günah ve yasaklardan imtina etmiyordu. Yıllarca dolaşıp yazdıkları ve kapanıp araştırdıkları ve sürekli teyit ettikleri fikirlerinin yayılması, engizisyon gözünde, yüzden fazla suçtan mahkeme etmesine yetecekti. Yeterli miktarda

yazılı suç eseri ürettiğinin farkındaydı. Fazla eser üretmekle suçların çoğalması, işlenmiş suçları ne ağırlaştıracak ne de hafifletirecekti. Aynı kaderin yaşantısı, daha birçok şeylerin aydınlanması sevabına kavuşturacaktı.

Yıllar boyu gezisiyle tanıştığı kitle ve yazdıklarıyla tanıtıldığı kişisel değerleri ve bilimsel yaratılarıyla yararlı şahsiyeti çoğu insanları cezp etmişti; arananlar listesinin başına geçmişti. Diğer taburda yer alanlar listesinde de zirvenin doruğunda yer alıyordu. Her iki taraf onu mucit listesine almışlardı farklı amaçlar doğrultusunda: birileri, bilimde kaydettiklerine tahsis feraseti göstererek payidar kılmak olduğu karşısında; diğerleri, küstahlık gösterileriyle keşmekeş bir hava estirerek keşiflerini esarete bağlayarak kasvet oluşturmakla öç almak peşinde mahkemelik etmek için çalışıyorlardı. Birileri onu bağırırlarına basarken sığınak olacaktı, öbürleri mahkeme ederek ölüme göndereceklerdi. Dolayısıyla, eskiden olduğu gibi şimdi de yalnız kaldığı denilemez ama bilim üretiminde de serbest olduğu söylenemez bu durumu yaşıyordu. Birileri destekledikleri kadar, diğerleri bir o kadar saldırıya geçiyorlardı. İkiye bölünmüşlerdi, daha geç anlaşılacağına göre, görülmeyen bir gerçek ortaya çıkacaktı ki, bu hadisede üçe bölünmüş görüşler ortaya çıktı.

Bilimcinin filozof olduğu pek söylenmezdi. Antik filozofların yazdıklarına ilgisi, onları eserlerini incelemesi pek vurgulanmazdı. Hâlbuki onlar hakkında açık beyanları, onun bakış açısına bir pencere açıldığında kolaylıkla anlaşılabilirdi. Aristo'ya nefret etmesi, Batlamyus kozmolojik görüşüyle eşleşmesinden geldiği bilinen bir şeydi. Neoplatonizmde fikirleriyle bölüşmesi, kendini ikiye bölmüştü, öğrencisi olacak felsefeciyeye kadar karşı gelmese de, yarı yarıya bölmüştü, kabulü ve ret anlamında. Onun hocası olan Sokrates'i, bütününü kendine kabul etmişti, hayatına ışık tutmuştu, geleceğinin yol gösterisi olarak görmüştü. Onları tasvir ederken, değerlendirmelerde bulunurken, kendini açık bir şekilde ifade ediyordu.

Aristo'ya karşı gelirken, onu felsefeciliğini dünyanın merkezde olduğu bir sistemde kaygılarından geldiğini söylüyordu. Gezegenler: ay, güneş gibilerin dairesel hareketleriyle dünyanın etrafında dönmelerini idea eden Ptolemeios' bağlamındaki ters düşünceleri, filozofluktan çıkarmaya kalkıştığına kadar taşımıştı. Eflatunu yarı kabullü etmesi, 'Devlet' eserin iyi niyetle felsefe görüşüne koymasıyla, barışık olduğundan kaynaklanıyordu. Diğer taraftan, hayalperestliğine ısrar ederken, olamazsızlığı olur gibi göstererek, gerçekten uzak sunumunu sergilerken, bir adaya kitabını taşıyarak naif insanlara dayatmalarıyla hayata geçirmeye çalışmasını kınamış, ağır sözlerle tenkit etmişti. Onu da iyi niyetini önde tutarak affedecekti de, büyük suları aşarak korkutucu tanrıların insanları saptırma örneği gösterildiğinde, kritik mercek altında tutmaya devam etmişti. Felsefe öğretmenlerinin öğretmeni olan Sokrates ise, ölümüne gerçekleri savunmasında gösterdiği insanlık çabasına aşina olmuştu. Onu yaşamına almıştı, o yaşam dostu olmuştu.

Diyordu ki, hayatı pahasına düşüncelerini savunmasa, mahkemelik olmazsa, varlığını nereden bilecekti? İnsanlar neyle aydınlanacaklardı? Onun eseri, kendini değil bilimi savunmasıdır. O, yazılı eser oluşturmamış, onu sorguya çekkenlere eserini yazdırmış. Gerçekleri savunmakta, doğruları

güçlendirmekle değerlendirmişti. Doğruların asırlardan geçmeleri, bütün karanlıkları yırtarak bu günlere gelmelerini teyit ederken, gerçeklerin daimi yaşamı, insanın kısa ömrüyle bedelini ödemesiyle gerçekleşeceğini düşünmüştü. Ödemelidir. Bu yaşlı filozof onu yaptığı için büyük hayranlık duymuştu. İnsanlık namına gerekeni yaptığı için, unutulmasına izin verilmediğini söylüyordu, verilmeyeceğine inanıyordu. Nefesinin son damında, sakinleşmesi için dinletilen müzik sesine hayran kalmış, bu güzel sesi çıkaran enstrümanı çalmaya öğrenmeye merakını, kökten bilgin olma hasretinin bir göstergesi olarak değerlendirmişti. Dinletmeyi yeterli görmemiş, dinlemeyi hedef seçtiği gerçeği, insanoğlunun bencillikten kurtuluş yolunu gösterdiğinin en iyi örneği olarak tasvir edilmesini istemişti. O, bu dünyaya gelişini insanlara bir şeyler vermekte görmüş, son nefesine kadar bu düşünceye sadık kalmış diyordu, herkesi saygı duymaları çağırısında. Sonra şahsi eleştiriye geçmişti. O, hayatın son dakikalarını yaşarken bile, ölümü değil, bilmediği müzik enstrümanının öğrenmeyi düşünmüşse, kendisinin karanlık tavanı saklanması ve nefes aldıkça üretmesinden alınmasını, ölümden önce öldürülmesi olarak nitelendirmişti.

"Bu kadar geçmişe uzanılması ve iki farklı dünya insanlarının bağdaşmaları, aralarında coğrafi ve zaman mesafeyi kapatan ne oluyordu? Tesadüfen felsefe seçimleri kapsamında arayışların bir yere oturtulamayacaklarına göre, daha derin ve daha kapsamlı düşünmeye gidilmeliydi. Tabiat, doğal kanunların ilkelerini yaşatarak, gerçek dünyasına kurallarını işleterek hayat yolunu seçenler aynı noktada buluşabilirler mi? Tabiatın bir parçası olan insan, doğal ilkeler bazında olgunlaştığına göre ve kainatın işlettiği kanunlar üzerinde hareket ettiği kabulü içinde, aynı düşünceyi paylaşmak da normal olarak gösterilecekti. Doğanın güç kapasitesi, insan bünyesinden çok daha üstün olduğu, bu uzak insanların birbirlerine yakınlıkları gösteriyordu. Dolayısıyla, doğal gücünü insana dayatmakta sorun yaşamayacağı örneğine getirileceklerdi, sözü edilen iki farklı aynı insanlar. Bu gücün altında yuvarlanan insanlar, birbirlerini tanımakta zahmete uğramadıkların bir kanıtıydı aynı zamanda. Seçilen insanlara konduğunda, kimse onun pençesinden kurtulamaz. Gerçekleri söylemelerine zorlar, irade gücünü bastırır, tabii kuralları işletir, doğa üstünlüğü denilen unsur. Tabi kurallar bazında çalışan bütün, doğal haliyle insanı da içine alarak, dünyayı ve içinde bulunan insanları da yaşatmakla mükelleftir. Yaşam, ancak ve sadece gerçekler üzerinde hayat görebildiği bağlamında seyredilirse, doğanın yaşama garantisinin devreye gireceği çok tabii kabul edilmelidir. Her asır, her devir, kırılma noktasını oluşturan tarih dilimleri; milat kapar, milat açar. Evrensel evolution, dünyayı böyle geleceğe taşır, değiştirir, düzletir, kırar, bozar, uyarır; doğal kurallar ekseninde gezdirerek."

Karanlık gecenin karanlık odasının bir köşesinden, diğer köşesindeki kulağa akan bir anlatım, en iyi öğretmenin seçilmiş sözlerinden daha büyük bir dersti. Sormadan bu anlamlı anlatım, bir sürü soruyu tetiklemişti, ancak gecenin geç saatleri ona müsait değildi. Tek bir soruya kısa cevap istendi, - Tutuklandım.

- Bitti, yani ...?

- Hayır! Başlıyor!

Sabah daha erken gelmişti. Daha erken getirilmişti. Uykularını kısaltarak yeni günlerini uzatmak istediler, niyetlerini belli etmeden. Kahvaltı işini görece kadar dünden kalan ekmek bulunuyordu, katı öğle yemeğine de yetecek kadar

vardı, seçim yapılmazsa. İlk defa aynı odayı günlerce paylaşanlar, beraberce kahvaltı yapacaklardı. Yaş itibarıyla ve edindiği tecrübesiyle, karşı tarafa bakmadan ve kahvaltı hazırlanması talebini beklemeden, kahvaltı hazırlığına koyuldu. Hazırlayacağı bir şey yoktu, aslına bakıldığında, var olanları toprak üzerine serdiği bez üzerinde dizdi.

Eski günlerden farklı bir gün yaşanıyordu. Öğle yemeği için ekmek eksikliği bile, her gün kendini sokağa atan adamı kapıdan çıkarmadı. Gününü geç saatlerine kadar dışarıda geçiren, telaşları bitmediği görülen, her işinde acele etmesine rağmen geç uyanıyordu. Gününü karanlık odada geçirmek düşündüğünde, uykusunu niye sabaha verdi? 'Bitti' kelimesine karşılık, 'başladı' demesi, oda içinde neyi başlatacak? Odadan çıkmaması uyarısını dolaylı bir şekilde gösterdi, anlaşılacağı kadarıyla. Sözlü kanıtlamasına gerekçe görünmedi. Kahvaltı karınlarını doyurmamıştı, boşluğu daha sabahtan kendini gösterdi. Gencin bu sıkıntısını sezmemiş değildi, ancak konuşmasına başladığında, içine bu soruyu halledecekti. Kamını doyuracak ve bu sorunu ortadan kaldıracak anlamında bir cevap olmayacaktı.

Bekçi, koruma işine devam ediyordu. Tutuklandığından bihaber. Kapıda kocaman kilit ilk günde olduğu gibi duruyordu. Ondandır başka kimsenin ne girişi ne çıkışı olmadı. Kilitin anahtarı ondan başka kimsede yoktu. (?) Birilerinin oraya gelmesinden ayak kestiğini düşünemedi. Nedenini kurcalayacak durumda değildi. Verilen ödevi yerine getirmesinde sadık kalması, onun için yeterliydi. Fazla bir şey kurcalamıyordu. Ödevini hakkıyla yerine getirdiğine emindi. Acıkmıştı. Neden acıktığını anlamadı. Karanlıkta günün ne zaman gittiğini, gecenin ne zaman geldiğini, devir teslimin ne zaman gerçekleştiğini bilmiyordu. İşine devam ediyordu.

Genç kalemler

OKULUM ANADOLU

Büyüklerimiz Anadolu ismini verdiler sana
Yakut misali isminde, özünde değerlidir.
Bu gençler sana sahip çıkmak için gelmeli
Bir gün değil, her gün kapıda eğilmeli,

Daha beş yaşındayken Anadolu, ısındım sana.
O gün bir heyecan, bir fırtına misali, koştum sana.
İçi dolu, coşkulu, heyecanlı koşan çocuklar gördüm
Benim gibi, Mamuşa çocuklarını pek şen gördüm.

Anadolu, Anadolu diye bağırip durdum
Kucağını açmış sınıfında kendimi buldum
Koşarak sıra arkadaşımı buldum
Kalabalık bir ortam, kalabalık bir heyecan.

Bahçesiyle, ağacıyla huzur verir insana
Öretmeniyle, kütüphanesiyle bilgi verir insana
Örnektir Anadolu'm bu diyara
Bir başak misali hazırlar seni bu hayata.

Görünüşüyle örnek herkese
Kaç öğretmen, mühendis, doktor verdin bize
Anadolu herkese merhem oldu
Sen ne güzelsin Anadolu

Mirat EREN

Mamuşa Anadolu İlkokulu Öğrencilerinin Şiirleri

BİR HAYAT VARDI

Bir hayat varmış eskiden hani,
Sabahları canlı varlıkların
Çiçeklerin bile mutlu, sevinçli,
Huzurlu olduğu bir hayat vardı.

Sevginin ve mutlulukların asla
Asla, hiç bitmediği bir hayat.

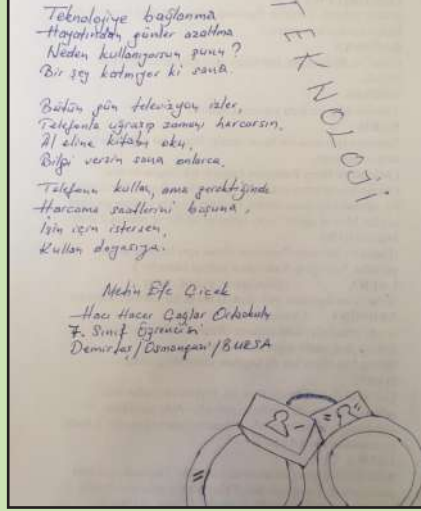
Ne güzeldi eskilerin anlattıkları
Masallar, dört gözle bakarak
Arkadaş edindiğimiz insanlar.
Vildan Mazrek
VI. sınıf öğrencisi

İLKBAHAR

Mevsimlerden ilkbaharı bir başka severim
Bahçeme rengarenk çiçekler dikerim
Köyümüze yayılır ağaçların bahar kokusu
Arılar vızıldar, kelebekler uçuşur.
Uşlar cıvıldar, çayırdaki kuzular meleşir
Mamuşa ovası yeşillenir, çiçeklere bürünür
Çiftçilerimiz harıl harıl çalışırlar
Çocukların yüreğini alır bir coşku
Ben ilkbaharı bu yüzden
Bir başka severim.

Deniz Morina
VI- 1 sınıf öğrencisi

ANNEM

Benim güzel annem
Rüzgar gibi esen
Kanatsız meleğimsin
Benim güzel annem.

Güneşsin, altın kalplisin
Ağır başlım tatlı dillim
Sen kanatsız bir meleksin
Benim vefakar annem.

Açan çiçeğim, çağılayan suyum
Gülümseyen engin duygum
Evimizin sonsuz mutluluğu
Sensin benim güzel annem.

Kahraman Bütüçi
VI. sınıf öğrencisi

OKULUM

Okulumuzu çok severim
Çok vefakardır öğretmenim
Okula gelince biz
Mutlu oluruz hepimiz.

Bir fidan gibi gelir
Bir ağaç olup gideriz
Derslerimiz kolay olur
Çok çalışınca biz.

Dilara Mazrek
IV-3 sınıfı öğrencisi

KELEBEK

Kelebekler uçuşuyor etrafta
Çocuklar koşuyor kırlarda
Renkli ipekler açıyor her yerde
Arılar uçup konuyor her birine.

Sabah oluyor
Horoz ötüyor
Çocuklar seviniyor
Kelebekler uçuşunca

Sevgi saygı sayılıyor
İnsanlar seviniliyor
Gönlümüz açılıyor
Kelebekler uçuşunca.

Sebahat Mazrek
VI. sınıf öğrencisi

YAĞMUR

Yine üzölmüş bulutlar
Sessizce ağlıyorlar
O biztmez gözyaşlarıyla,
Çocukları mutlu ediyorlar.

İnsanlar yağmuru çok seviyorlar
Durmadan yağmasını istiyorlar
Bulutlar gözyaşlarına boğulunca
Çocuklar buna çok hoşlanıyorlar.

İnci Morina
IV -3 sınıf öğrencisi

Mamuşa "Aşık Ferki" Kütür-Sanat Derneği Başkanı Nahit Bütüç:

"Gençlerimizi Derneğe Bekliyoruz"

Değerli okurlar 1979 yılında kurulan, Mamuşa kültürü ve folkloru alanında yıllarca sürdürdüğü etkinlikleri ile adını sadece o dönemde Kosova ve Yugoslavya'da değil, aynı zamanda Balkan ülkeleri ile anaülke Türkiye'de kattıldığı kültür sanat şenliklerinde de duyuran, ancak birkaç yıldan beri her nedense bir suskunluğa gömülen "Aşık Ferki" Derneği sonunda yıl içerisinde daldığı uykudan uyanıp Mamuşa halk kültürünü geniş halk kitlelerine eski şahsaalı dönemlerde olduğu gibi yeniden sergilemek amacıyla çalışmalarına başlamış bulunuyor. Bu nedenle dernek başkanı Nahit Bütüç ile sizler için konuyla ilgili bir söyleşide bulunduk.

Eski Yugoslavya döneminde Hırvatistan'ın başkenti Zagreb'te düzenlenen uluslararası folklor festivaline katılan Aşık Ferki Derneği üyeleri

Sayın Bütüç kendinizi okurlarımıza kısaca tanıtır mısınız?

-1 Şubat 1970 Mamuşa doğumluyum. İlk öğrenimimi köyümüzdeki ilkokulda, orta öğrenimimi de Prizren Sağlık Meslek Lisesi'nde tamamladım. Daha sonra yüksek öğrenimime Priştine Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin 3. sınıfına kadar devam ettimse de üniversiteyi maddi olanaksızlar yüzünden tamamlayamadan ayrılmak zorunda kaldım. 1993-94 ve 1998-2009 yılları arasında Mamuşa Hacı Ömer Lütfü İlkokulu'nda müzik, sağlık bilgisi, biyoloji, teknoloji dersleri öğretmenliği de yaptım. 2009 yılından bu yana da Mamuşa Aile Hekimliği Sağlık Merkezi'nde sağlık teknisyeni olarak çalışmaktayım.

- "Aşık Ferki" Kültür- Sanat Derneği'nin en eski üyelerinden birisiniz. Uzun yıllar bağlama kolunu da yönettiniz. Yıllardan bu yana derneğin başkanı görevini de yürütüyorsunuz. Bu kültür, sanat aşkı sizde nasıl başladı?

-1980 yılında ilkokul 5. sınıf öğrencisiyken (derneğin kuruluşundan bir yıl sonra) sınıf arkadaşlarımla tavsiyeleri üzerine dernekteki etkinliğime türkü söyleyerek başladım. 1985/86 yıllarında bağlama çalmayı da öğrenmeye başladım. Derneğimizin hazırlamış olduğu programlara,

katıldığım festivallere arkadaşlarımla birlikte destek olmaya gayret gösterdim. Yıllar içerisinde üniversite öğrencisiyken Priştine Radyosu Türk Orkestrası'nda da etkinliklerim oldu. Orada 10/15 kadar kayda alınmış türkülerim var. Öğretmenlik yaptığım dönemlerde okulda meslekdaşlarımla birlikte okul programlarını hazırlamaya gayret gösteriyordum. O dönemde folklor hocamız, derneğimizin kurucularından biri olan merhum Abdül Taç'ın sayesinde Mamuşa folkloruna merak sarıp, folklorla ilgilenmeye başladım. O yıllardan bu güne kadar da artık "Aşık Ferki" Derneği'ndeki etkinliklerim çerçevesinde gençlere elimden geldiğince folklorumuzu sevdirmeye çalışıyorum.

Bu arada Aşık Ferki Derneği'nin daha Yugoslavya dağılmadan önceki yıllarda ster yurt içi, ister de yurt dışında katıldığı birçok Festivalde yer aldım. Kosova'daki Glogovça festivalleri (84-85-86-87), Yugoslavya Dimitrovgrad Mayıs Karşılaşmaları, Zagreb Uluslararası Folklor Festivali, Ankara Uluslararası Türk Kültürü ve Sanat Şöleni, İnegöl Kurtuluş Şenlikleri ve Mobilya Haftası v.b...festivallerde Mamuşa folklorunu başarıyla tanıttık

Derneğin Mamuşa'daki etkinliklerinden biri

-1979 yılında, daha eski Yugoslavya döneminde kurulan, uzun yıllar buralarda olduğu gibi Türkiye'deki folklor festivallerinde dahi başarıdan başarıya koşan "Aşık Ferki Derneği son 15 yıl süresince pek bir etkinlik gösteremedi. Sizce sebepleri nelerdir?

-Son 6 yıl süresince desek bence daha doğru olur. Çünkü "Aşık Ferki" Derneği savaştan önce olduğu gibi,

Derneklerimiz

savaşın sonra da yani 2016 yılına kadar her yıl olmasa bile en azından her 2 yılda bir, bazen de daha sıkça Ana-ülkemiz Türkiye'nin farklı şehirlerinde düzenlenen birçok festivale katılmıştır. Şöyle ki: Türk Dünyası Araştırma Vakfı İstanbul Festivali 2000'li yıllarda sırayla iki yıl. 18 Mart Çanakkale Festivali, Kosova Türk Taburu Katkıları, Mamuşa Belediyesi katkılarıyla Tekirdağ Kiraz Festivali'ne en az 4-5 defa, 2011'de Kırşehir Ahilik Kültür Haftası Festivali'ne, 2013-15 Ankara Keçiören Belediyesi Ramazan Şenlikleri'ne, 2016'da Ankara Keçiören Belediyesi Mamuşa Parkı Açılış Parkı Programı'na katıldık.

Dernek üyeleri Türkiye'de katıldıkları bir festival sonrasında bir arada görülmüşler

-Bu yılki 23 Nisan Kosova Türkleri Bayramı nedeniyle yeniden toparlanıp folklor gösterisi düzenlediniz. Bundan böyle çok büyük başarılarla imza atan derneğin artık tekrar canlandığını söyleyebilir miyiz?

-Kosova Türkleri Milli Bayramı kutlanmaya başlandı-ğından bu yana derneğimiz her yıl seyirci karşısına çıkmıştır. Programlarımız Anadolu ilkokulu avlusunda yapılmıştır. Ayrıca derneğimiz Mamuşa Belediyesi'nin geleneksel olarak her yıl düzenlediği Domates festivallerine de aralıksız katılmıştır. Sadece 2021 yılında tüm dünyayı saran covid 19 pandemi belası yüzünden hazırlıklar yapamadığımızdan dolayı program düzenleyemedik.

Dernek üyeleri bir gösteri esnasında

-İlerideki dönemde ne gibi etkinlikler yapmayı planlıyorsunuz?

-Öncelikle derneğe yeni elemanlar kazandırmak için

kurslar düzenleyip, genç nesillere bağlama çalmayı öğretmek istiyoruz. Bunu daha önce de denedik, aramızda bağlama çalmasını öğrenen birkaç yeni üyemiz var. Ama bunlardan bir çoğu ya gurbete ya da üniversitelere gince maalesef saz çalmayı bırakıyor. Yetiştireceğimiz yeni folklorcularla yurt dışındaki festivallere katılıp oralarda kültürümüzü, gelenek ve göreneklerimizi, örf ve adetlerimizi tanıtmayı amaçlıyoruz. Festivallere katılarken öğrencilerin bu yönde kiilgilerinin daha fazla arttığını gördük. Yeni projeler le derneğimizi ayakta tutacağız. Ne var ki ilgili makamlardan yeterli desteği bulamıyoruz.

-Çalışma mekanı, üye, enstrüman, ses aygıtları konusunda sorunuz var mı? Belediyenin bu konuda derneğe yardımı oluyor mu?

-Daha kuruluşundan bu yana derneğin belli bir yerinin olmadığını herkes biliyor. Sık sık yer değiştirmek zorunda kaldık. 1979 yılında, kuruluşundan birkaç ay sonra ilk olarak provaları eski okul binası sınıflarında, daha sonra da muhtarlık binasında, Hacı Ömer Lütfü ilköğretim okulu sınıflarında, Tarım Kooperatifi salonlarında yaptık. Ardından 10 küsur yıl önce yapılan ancak kısa bir süre içerisinde nedense harabeye dönen kültür evi salonunda yapıyorduk. Orası çalışılmaz bir hale gelince provalarımızı yine eski tarım Kooperatifi binasında yapmaya başladık. Böyle devamlı yer değiştirirken çeşitli zorluklarla karşılaşılırdık. Bu arada enstrüman, kıyafet ve ses aygıtlarımız da ister istemez zarar gördüler. Üye konusuna gelince, eskiden gençlerimizin derneğe daha fazla ilgisi ve katılımı oluyordu. Bugüne gelince dernek üyelerimiz çoğunlukla Anadolu ilkokulu öğrencilerinden oluşmakta.

Geçen mayıs ayında 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı onuruna Mamuşa'da düzenlenen folklor gösterisinden bir görüntü

-Kültür sanata meraklı gençlere tavsiyeleriniz neler olacaktır?

-Bir Milletin eğitimi, kültürü, sanatı sarsılmaya başlarsa, o millet büsbütün kaybolup yok olacaktır. O yüzden tüm gençlerimizi yok olup kaybolmamızı istemiyorlarsa kültürümüze sahip çıkmalarını tavsiye ederken onları, derneğimize gelip çalışmalarımıza katılmaya çağırıyorum.

Nazmi Morina

Mamuşa "Atatürk" Lisesi ile Ankara "Mehmet Emin Resulzade" Anadolu Lisesi
Öğretmen İle Öğrencileri Ortak Projede Buluşular:

"Şehirler ve Kültürler-Balkanlar"

Buyar Mazrek, "Atatürk" Lisesi edebiyat öğretmeni

Mamuşa "Atatürk" Lisesi ile Türkiye'nin başkenti Ankara'da bulunan "Mehmet Emin Resulzade" Anadolu Lisesi arasında 2020 yılında imzalanan kardeş okul protokolü çerçevesinde geçtiğimiz günlerde hayata geçirilen ortak bir proje kapsamında Haziran ayı ortalarında iki okulun öğretmen ile öğrencileri Mamuşa'da bir araya geldiler. İki okul arasında gerçekleşen ilk proje, T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından desteklenen "Şehirler ve Kültürler-Balkanlar" projesi oldu. Proje kapsamında Türkiye'den gelen misafir öğrenciler Mamuşa "Atatürk" Lisesi öğrencilerinin evlerinde misafir oldular. Bu sayede Ankaralı misafir öğrenciler ile mamuşalı öğrencileri samimi, renkli bir hafta geçirdiler.

Türkiye'den gelen öğrenciler kardeş okula bağışladıkları kitaplarla "Atatürk" Lisesi kütüphanesinin zenginleşmesine katkı sundular. T. C. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından orta-öğretim kurumlarındaki öğrencilere Türk Dili ve Edebiyatı ders müfredatı kapsamında olduğu gibi boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla baş vurabilecekleri kaynak eserler olarak da tavsiye edilen kitaplarla lise kitaplığındaki kitap fonu artırılmış oldu.

Gezi

13-19 Haziran 2022 tarihleri arasında gerçekleşen ortak buluşma çerçevesinde Ankara ile Mamuşalı öğrenciler "Atatürk" Lisesi öğrenenleri Fikret Mazrek ve Buyar Mazrek'in rehberliğinde Kosova, Kuzey Makedonya ve Arnavutluk'u kapsayan 7 günlük bir seyahate katıldılar. Kosova'da Prizren ve Priştine, Kuzey Makedonya'da Üsküp ve Ohri, Arnavutluk'ta ise Tiran ile Elbasan kentleri ziyaret edildi. Bu arada diplomatik temsilciliklere ziyaretler de ihmal edilmedi. Bu çerçevede Türkiye Cumhuriyeti Priştine Büyükelçiliği, Prizren Başkonsolosluğu ile Tiran Büyükelçiliği de ziyaret edildi. Konuk ve evsahibi öğrenciler öğretmenleriyle birlikte 15 haziran 2022 Cuma günü, Kosova Meydan Muharebesi'nin 633. yıldönümü münasebetiyle Sultan 1. Murat Hüdavendigar için Priştine yakınlarındaki türbesinde düzenlenen anma programına da katıldılar.

Mamuşa Belediyesi'ne Ziyaret

İki okul arasındaki bu proje kapsamında Mamuşa Belediyesi Eğitim Müdürlüğü de ziyaret edildi. Bu ziyaret sırasında, Belediye başkanı, eğitim müdürü ve belediyedeki diğer idari yöneticiler misafir öğrencileri ve beraberindeki heyeti sıcak ve samimi bir iekilde karşıladılar. Yapılan konuşmalarda bu tür projelerin öğrencilerimiz için önemi vurgulandı. Sıcak ve samimi bir ortamda gerçekleşen ziyarette, anavatanımızdaki kardeş okullarımız ile birlik ve

beraberliğimizin bu tür ziyaretler kapsamında daha da perçinleşerek gelişeceği vurgulandı. Burada ayrıca, bu projenin başarıyla gerçekleştirilebilmesi amacıyla projenin katılımcısı olarak Mamuşa Belediyesi tarafından destek sunulduğunun da belirtilmesi gerekir.

Teşekkür

Burada ayrıca projenin gerçekleşmesinde emeği geçen Atatürk Lisesi Müdürü Rifat Krasniç'e, "Mehmet Emin Resulzade Lisesi Müdürü Taylan Kaya'ya, Mamuşa Belediyesi Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Müdürü Türker Mazrek'e, söyleşi için bize zaman ayıran kıymetli yazarımız. Reşit Hanadan'a, gezilerin organize edilmesinde büyük çaba gösteren Fikret Mazrek ve Murat Gülbetkin'e, evinde öğrenci ve öğretmenlere ziyafet veren öğrenci velisi Necat Mazrek'e, okulumuza kitap desteği sağlayan değerli öğrencilere ve projeye katılan öğretmenlerimizin yanı sıra Bu projenin gerçekleşmesindeki katkılarından dolayı Kosova Gençlik ve Spor Bakanlığı'na, özellikle T.C. Gençlik ve Spor Bakanı Sayın Dr. Mehmet Muharrem KASAPOĞLU'na teşekkürü borç biliyoruz.

Mamuşalı Yazarı Reşit HANADAN ile Söyleşi

Kosovalı Türk hikaye ve roman yazarı Reşit Hanadan'ın da Mamuşa'da yaşadığını öğrenen misafir öğrenciler kendisiyle edebiyat söyleşi düzenlenmesi yolundaki isteklerini kırmayan kıymetli büyüğümüz, hocamız Reşit Hanadan ile samimi bir hava içerisinde geçen ilginç bir edebiyatsohbeti de gerçekleştirildi. Bu sayede öğrenciler, yazarın eserleri hakkında merak ettiklerini sorma fırsatı yakaladılar. Yazar Reşit Hanadan, hayatı ve eserleri hakkında verdiği bilgiler çerçevesinde Balkanlar, Kosova ve Mamuşa'da geçmişten günümüze yaşanmış gelişmelerden de bahsetti. Yazarın konuk öğrencilere kitaplarını imzalayarak hediye etmesi ise ayrı bir sevinç kaynağını oluşturdu. Söyleşinin ardından misafirlere öğrencilerin aileleri tarafından hazırlanan Mamuşa Böreği ikram edildi.

Mamuşalı örnek tarımcı Mithat Taç:

“TARIMCILIK ZOR, AMA ONURLU BİR UĞRAŞ...”

Mithat Taç geçimini topraktan sağlayan Mamuşa'daki binlerce tarımcıdan sadece biri. Mamuşa'nın verimli ovasında yaz kış, gece gündüz demeden baba mesleğini sürdüren Mithat Taç ile tarımcılık, bu alanda karşılaştıkları sıkıntılara rağmen elde ettikleri başarıları konusunda sohbet ettik.

Mamuşalı çocuklar da üretim ve hasat sürecine katkı sunuyorlar

-Kısaca özgeçmişinizi anlatır mısınız?

-Tabi, memnuniyetle. 25.10.1985 tarihinde Mamuşa'da doğdum. İlkokul mezunuyum. Kendimi bildim bileli tarlada, çayırda tarımcılık ve hayvancılık yapıyorum. Çayır ve meralar giderek azaldığı için son zamanlarda tarımcılığa ağırlık vermiş bulunuyoruz.

Salatalık toplayarak büyüklerine yardımcı olan Mamuşalı bir çocuk

-Tarım yapmak için yeterince toprağınız var mı?

-Var sayılır, ama yine de yetmiyor. Kiraladığımız arazilerde de tarım yapıyoruz.

-Daha çok hangi ürünleri yetiştiriyorsunuz?

-Yaz kış demeden her türlü sebze yetiştiriciliği yapıyoruz. Kışın genelde ıspanak, lahana gibi ürünler yetiştiriyoruz. Yazları ise ağırlıklı olarak domates, biber, salata, lahana, kavun, karpuz, kabak gibi sebze üretimiyle uğraşıyoruz....

-Ürünlerinizi genelde serada mı yetiştiriyorsunuz?

-Hem serada hem de açık alanda yetiştirdiğimiz ürünler var. Domates, salatalık, bu arada kış aylarında ıspanak, lahana gibi sebze üretimi genelde serada yapılıyor. Ama yaz aylarında üretilen kavun karpuz, lahana gelince bunları genelde açık alanda yetiştiriyoruz.

-Peki yetiştirdiğiniz bu ürünleri nerelerde satıyorsunuz?

-Ürünlerimizi Priştine başta olmak üzere Kosova'nın tüm şehirlerinde kurulan pazarlara kendi araçlarımızla götürüp satıyoruz. Bu arada komşu ülkelerden sebze meyve alımı yapmak için Mamuşa'ya gelen tüccarlar da oluyor. Ama ürünlerimizin çoğunu Kosova'da pazarlıyoruz.

Mamuşa'da yetiştirilen bu domateslere Kosovanın yanı sıra komşu ülkelerden de talep var

-Bu yılki fiyatlardan memnun musunuz?

-Her ürünün fiyatından memnun olduğumuz söylemez. Mesela lahandan bu yıl hiç kazancımız olmadı. Tarımcıların ürettikleri ürünün büyük bir bölümü tarlada kaldı. Salatanın fiyatı başlangıçta şöyle böyle idi, Ama son zamanlarda giderek düşüyor. Domatese gelince fiyatından genelde memnun sayılırız. Haziran ayı başlarında ilk kez toplamaya başladığımızda kilosunu 60 sentten satıyorduk. Şimdilerde fiyatı 40-50 sent civarında. Fena sayılmaz. Böyle giderse bu ürünleri çoluk çocuğuyla ter dökerek, büyük masraflar karşılığında yetiştiren tarımcılar olarak sonunda bir şeyler kazanmış oluruz.

-Masraf dediniz de...Ürünü yetiştirmek için yaptığınız masraf çok mu oluyor?

-Hem de nasıl.... En çok tohumu para harcıyoruz. Bir avuç domates tohumu yüzlerce Euro...Mesela 100 gramı 70 Euro civarında...Bu arada suni gübre, ilaç fiyatları da hayli yüksek. Hele mazot, benzin... Bildiğiniz gibi Haziran ayı başında litresi yaklaşık 2 Euro'ya dayandı. Her gün tarlayı sürüp ekime hazırlamak, ürünü sulamak, ilaçlamak, taşımak, pazara götürüp satmak için yakıta ihtiyacımız oluyor. Fiyatı böyle aşırı yüksek olup harcamalarımız da ister istemez artınca kazancımız azalıyor. 25 kiloluk suni gübrenin çuvalı da 20 Euro. Yılda yüzlerce çuval harcıyoruz.

-Ama, bu sıkıntılara rağmen yine de tarımcılığa devam diyorsunuz.

-Ne yapalım, baba mesleği... Başka yapacak işimiz de yok.

-Kosova'nın her yerinden olduğu gibi son yıllarda Mamuşa'dan da çok sayıda gencimizin Avrupa ülkelerine kaçıp gittiği bir gerçek. Siz de hiç kaçıp gitmeyi düşündünüz mü?

-Düşündüm tabii, ama olmadı. Birkaç yıl önce kaçak yollardan İsviçre'ye gitmiştim çalışmak için. Polis yakalayıp geri gönderdi. Bir daha da denemedim. Elime fırsat geçse bile artık gitmeye niyetim yok. Biz dört kardeşiz. Üçümüz burada tarımla uğraşıyoruz. Dördüncüsü ise çalışmak için Almanya'ya gitti Ama durum artık oralarda da eskisi gibi değil. Gidenler de zten az bir ücret karşılığında çok ağır işlerde çalıştırıyorlar. Bir de doğum yerinden, aileden ayrı kalmak... Gurbet zor şey... Çalışan burada da para kazanıyor.

Bu yılki buğday hasadı da verimli oldu

-Buna göre, bu söylediklerinizden tarımcılık mesleğinden memnun olduğunuz ortaya çıkıyor.

-Memnun olmadığımı söyleyemem. Tarımcılık zor ama onurlu bir uğraş. Hele hele aylar süren iş gücün ardından ektiğiniz ürünün olgunlaştığını görmek, bunları pazarda müşteriye satarken insanların karınlarını doyurmaya yardımcı olacaklarını, onların hayatta kalmalarını sağlayacaklarını bilmek, müşterinin kalitelive taze ürünlere ulaşmaktan duyduğu memnuniyete tanık olmak da bir tarımcı olarak bizlere büyük mutluluk veriyor.

Evet çocuk çocuk yaz kış tarlada, oadayız. Gece gündüz çalışıyoruz. Ama yetiştirdiğimiz ürünün hepsi para yapmasa bile iki üç çeşidi para yapsa kazancımız geçimimizi sağlamaya yetiyor.

Serada yetiştirilen kavunlar toplanıyor

-Size göre hükümet tarımcılara yeterli destek sunuyor mu?

-Yeterli destek sunulduğu söylenemez. Tarım girdilerinin alt düzeye çekilmesi için, mazot, tohum, ilaç gibi gerekli maddelerin köylüye, yani tarımcıya çok daha ucuza sağlanması gerekir.

-Çok değerli vaktinizi bize ayırdığınız için teşekkür eder, işinizin kolay, kazancınızın bol olmasını dileriz.

-Ben de sayfalarınızı bir tarımcıya açtığınız için size, yani Mamuşa dergisine teşekkür ederim.

Nazmi Morina

Mamuşalı bir kız çocuğu ayçiçeği tarlasında

Dünyadaki ekonomik gidişat çerçevesinde tarım alanında da dengelerin değişmesi üzerine bu yıldan başlayarak Mamuşalı tarımcılar da ayçiçeği ekimine giriştiler. Bereketli olsun

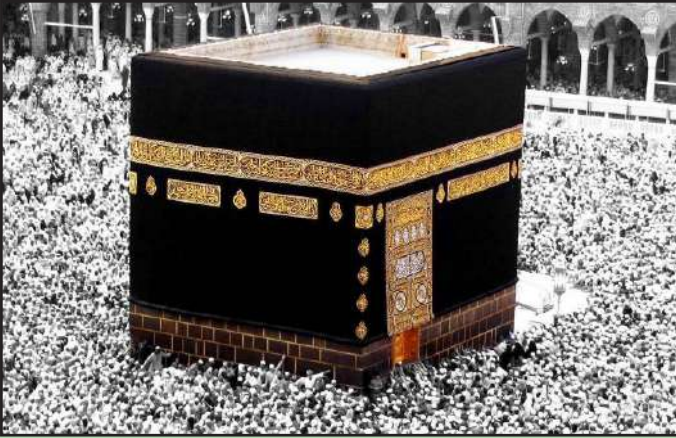

HAC'CIN FAZİLETİ

Salaydin Morina, Mamuşa Yeni Camii İmam Hatibi

Elhamdülillahi Rabbil Alemin Vessalatü vesselamü ala Resûlina Muhammedin ee alihi ve sahbihi ecmain.

Ey gönülleri hakikat nurlarıyla aydınlanan Mamuşa dergisinin kıymetli okurları. Sizleri Allah'ın selamıyla selamlıyorum. Bu yazımızda sizleri İslam'ın temel şartlarından biri olan hac hakkında bilgilendirmeye çalışacağım. Allahü Teala hac konusunda şöyle buyuruyor: "Oraya gitmeye gücü yeten her kimsenin o beyti hac etmesi, Allah'ın insanlar üzerinde hakkıdır ve gücü yeten Müslüman kimselere farzdır." Konuyla ilgili hadisi şerifte ise haccın önemi ve fazileti "Kim hac etmek isterse acele etsin ..." diye belirtilmektedir.

Değerli okurlar, Hac hem bedeni hem de mali bir ibadettir. İslam ümmetinin kardeşlik ve birlik sembolü olan hac sözlükte kasdetmek, niyet etmek, yönelmek, ziyaret etmek manalarına gelir. Bu ise ihrama girerek ve ibadet maksadıyla senenin belli günlerinde Arafat'ta bir müddet durmak, ve Kabe-i Muazzama'yı tavaf ederek yapılır. Allah'a sevgi ve bağlılığın bir ifadesi olan haccın maddi ve manevi birçok hikmet, fayda ve faziletleri vardır. Hac her şeyden önce Allah'ın emrini yerine getirmektir. Müslüman bu emri yerine getirmekle Allah'a yaklaşmış ve rızasına ulaşmış olur. Bir Müslüman için Allah'ın rızasına ulaşmaktan daha büyük bir fazilet ve şeref düşünülemez. Hacdaki vakfe, tavaf ve say gibi ibadetler Allah'a teslim oluşun eşsiz ifadeleridir. Hac Müslümanların kaynaşması ve bütünleşmesidir. Dünyanın çeşitli bölgelerinden gelen Müslümanları tek bir vücut halinde Allah'ın huzuruna yönelten Rabbanî bir ibadettir. İrk, renk,, şekil, servet, şöhrat, mevki, dilleri ve vatanları ayrı olan milyonlarca Müslümanı iman ve gönül birliği içinde birbiriyle kaynaştıran, birbiriyle tanıştıran İslam'ın kardeşlik sancağı altında toplayan eşsiz bir ibadettir. Hac imanı güçlendiren, nefisleri temizleyen bir mekteptir. Müslüman kişi bu mektepte Allah'ın emrini yerine getirerek imanını olgunlaştırmayı, samimi bir tövbe ile nefisini kötülüklerden temizlemeyi öğrenir. Hac Allah'a şükretmeyi, sıkıntılara sabretmeyi, gönlüne sevgi ve kardeşlik duygularını yerleştirmeyi, kibirden ve gururdan uzaklaşmayı öğretir. Ruhundan kin ve nefret duygularını atmayı, kul hakları dışında hata ve günahlarının affedileceğini öğrenir. Peygamber /Sav/ Efendimiz Hac mektebine

girenleri hadisi şeriflerinde şöyle müjdelemiştir: "Kim Allah için hac eder, o esnada zevcesine yaklaşmaz, günah işlemesse anasından yeni doğmuş gibi günahsız olarak evine döner. Kabul olunmuş haccın mükafatı ancak cennettir."

Hac geçmiş hatıraların yaşanmasıdır. Müslümanlar hac ibadetiyle Kur'an-I Kerim'in nazil olduğu, Resulüllah'ın /Sav/ yaşadığı, Aşhabı Kiram gibi altın bir neslin yetiştiği topraklarda Mescidi Haram, Arafat, Müzdelife, Mina, Safa ile Merve, Mescidi Nebevi'de Rabbanî bir heyecan yaşarlar. Allah'a, Resulüllah'a ve müminlere dost olmanın saadetine ererler. İslam dini için ilk Müslümanların çıktıkları çilelerin, fedakarlıkların, kahramanlıkların manevi havasını teneffüs ederler. Bu hava onların imanlarına kuvvet, hayatlarına can, ruhlarına güç verir.

Mamuşalı hacı adayları kutsal yolculuğa dualarla uğurlandılar

Haccın farz olması için sekiz şartı vardır:

1. Müslüman olmak 2. Akıllı olmak, 3. Bülûğ çağına ermiş olmak, 4. Hür olmak, 5. Haccın farz olduğuna inanmak. 6. Hccin vaktine erişmek, 7. Hac yolculuğu için azık ve vasıta hazırlamak, 8. Yol emniyetini sağlamak. Haccın rükünleri ise: 1. İhrama girmek, 2. Arafat'ta vakfeye durmak, 3. Ziyaret tavafını yapmaktır.

Hac yolculuğuna çıkan kimse halis temiz bir niyetle yola çıkmalıdır. Hata ve günahlarına tövbe etmelidir. Üzerinde kul hakkı varsa ödemeli ve helallik almalıdır. Dargın kimseler varsa barışmalıdır. Hacca helal kazançla gidilmelidir. Hacca gidecek kimse kibir ve gösterişten uzak durmalıdır. Ailesi ve dostlarıyla helalleşmeli, hayır dualarını almalı, ve yola onları Allah'a emanet ederek çıkmalıdır.

Bu yılki hacca gitmeye niyet eden hanım ve erkek kardeşlerimize Allah'ü Teala kabul olunan bir hac nasip eylesin. Gidemeyenlere de gelecek yıllarda gitmeyi nasip etsin. Değerli okurlar Allah'a emanet olun, bizlere de dua edin.

Kurban Bayramınız Mübarek Olsun

Kurban Bayramı sadece bir et kesilen bayram değil; yoksulların da düşünüldüğü, birlik ve beraberliğin pekiştiği dini bir ibadettir. Allah'a kurban edilen kurbanlık hayvanlar kesilirken, kesilen etlerin ihtiyaç sahiplerini bulacağı bir bayramdır.

“Anadolu” İlkokulu'nda Futbol Turnuvası

19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı dolayısıyla “Mamuşa “Anadolu” ilkökulu'nda Mamuşa belediyesi Eğitim Kültür Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nün girişimi üzerine futbol turnuvası düzenlendi. “Anadolu” İlkokulu'nda öğrenim gören öğrencilerden oluşan takımlar arasında gerçekleştirilen futbol turnuvası çerçevesindeki karşılaşmalarda kıran kırana bir mücadele yaşandı. Yarışmada IX-3 sınıfı birinci olarak şampiyonluğa hak kazandı. İlkokul avlusunda öğrenciler ve Mamuşalı gençler, ana babalardan oluşan kalabalık bir seyirci topluluğu karşısında yapılan maçlarda dereceye giren takımlara hediyeler verildi. Turnuvanın final maçını izleyenler arasında Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç ile Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Müdürü Türker Mazrek de bulunuyordu.

Mamuşalı okçu Gülhan Krüezi KKTC'de ikinci oldu

16 farklı ülkeden 32 sporcunun katılımı ile KKTC'de Kıbrıs Barış Harekatı yıldönümü dolayısıyla düzenlenen 2. Uluslararası “Barış ve Özgürlük Kupası” Okçuluk Yarışması'nda Kosova'yı temsil eden Mamuşalı okçu Gülhan Krüezi ikinci olarak, madalya ve kupa almaya hak kazandı. Mamuşa Belediyesi Eğitim,Gençlik, Kültür ve spor Müdürlüğünde memur olarak çalışan arkadaşımızı Mamuşa dergisi olarak kutlar, başarılarını daim olmasını dileriz

İkinciliği kazanan okçumuz solda

Okçumuz atış esnasında